

Bakalářská práce

Volnočasový program „Malý turista“ pro žáky 4. a 5. třídy ZŠ

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

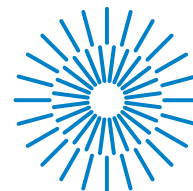
Monika Lopraisová

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2022

Zadání bakalářské práce

Volnočasový program „Malý turista“ pro žáky 4. a 5. třídy ZŠ

<i>Jméno a příjmení:</i>	Monika Lopraisová
<i>Osobní číslo:</i>	P19000488
<i>Studijní program:</i>	B7505 Vychovatelství
<i>Studijní obor:</i>	Pedagogika volného času
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra pedagogiky a psychologie
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíle:

- analýza nabídek turisticky zaměřených kroužků v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou
- tvorba a realizace volnočasového programu zaměřeného na turistiku a další aktivity v přírodě s využitím základů geocatchingu

Metody:

- analýza stávajících nabídek turistických programů ve vybraných okresech
- pozorování za účelem evaluace programu

Zásady pro vypracování:

- pravidelné konzultace s vedoucí práce
- studium odborných publikací k tématu
- analýza volnočasových institucí ve vybraných okresech
- tvorba volnočasového programu zaměřeného na turistiku
- realizace a pilotáž vytvořeného programu
- evaluace programu a jeho případné doplnění

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

Hofbauer, B. (2005). *Děti, mládež a volný čas*. Portál.
Langmeier, J., Krejčířová D. (2018). *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada.
Neuman J. (1998). *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Portál
Neuman J. a kol. (2000). *Turistika a sporty v přírodě*. Portál

Vedoucí práce: Mgr. Helena Picková, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce: 30. dubna 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 28. dubna 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování:

V první řadě bych chtěla velmi poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Heleně Pickové, Ph.D., za její rady, podporu, trpělivost a především pozitivní a motivující přístup, kterým mě doprovázela při vytváření i dokončení této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem pracovníkům DDM Větrník Liberec, kteří mi poskytli nejen prostor k realizaci mé bakalářské práce, ale také mi umožnili nahlédnout do jejich pracovních činností, čehož si velmi vážím. Závěrem bych chtěla poděkovat i své rodině a blízkým, kteří mi byli velkou oporou při celé cestě tímto studiem. Děkuji ze srdce Vám všem.

Anotace

Práce je zaměřena na popis volnočasového programu Malý turista, který je vytvořen pro děti mladšího školního věku a má za cíl je motivovat a inspirovat k pobytu a pohybu v přírodě. Teoretická část se zabývá definicí volného času, jeho funkcemi a popisuje výhody efektivního trávení volného času nejen v přírodě. Blíže také představuje tři vybrané volnočasové aktivity – geocaching, tvorbu putovních kamínek a scrapbooking, které jsou pro náplň samotného programu klíčové. V praktické části lze najít předvýzkum a analýzu vybraných volnočasových nabídek s podobným tématem. Stěžejní částí praktické části je popis prvotních lekcí z programu společně i s přílohami, fotografiemi a celkovou reflexí.

Cílem bakalářské práce je představit analýzu zájmových kroužků pro rok 2022/23 s podobnou tematikou v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou a především tvorba a realizace volnočasového programu s prvky turistiky a geocachingu.

Klíčová slova

volný čas, volnočasový program, neformální vzdělávání, mladší školní věk, turistika, volnočasové aktivity v přírodě, geocaching, tvorba putovních kamínek, scrapbooking, rozhledny

Abstract

This thesis is focused on the description of the leisure program Malý turista, which is created for young learners and aims to motivate and inspire them while spending time in nature. The theoretical part deals with the definition of free time, its functions and describes the advantages of spending free time effectively, not only in nature. In more detail, it also presents three selected free time activities – geocaching, creating “walking stones”, and scrapbooking, which are key to the content of the program itself. In the practical part, there is a pre-research and the analysis of selected free time offers with a similar theme. Above all, a description of the initial lessons from the program together with appendices, photos and overall reflection is included.

The aim of the bachelor thesis is to present an analysis of leisure groups for the year 2022/23 with similar themes in the districts of Liberec and Jablonec nad Nisou and especially the creation and implementation of a leisure program with elements of hiking and geocaching.

Key words

free time, leisure program, informal education, younger school age, hiking, leisure activities in nature, geocaching, making walking stones, scrapbooking, observation towers, Liberec, Jablonec nad Nisou

Obsah:

Úvod:	7
Teoretická část	9
1. Volný čas	9
1.1. Pojem „volný čas“	9
1. 2. Funkce volného času.....	9
1. 3. Volný čas podle H. W. Opaschowski	10
1. 4. Výchova a vzdělávání ve volném čase	11
1. 5. Výhody efektivního využívání volného času.....	12
2. Turistika	13
2. 1. Dělení a druhy turistiky:	13
2. 2. Bližší představení vybraných druhů turistiky:	14
2. 3. Obsah (složky) turistiky:.....	16
2. 4. Historie vývoje turistiky:	17
2. 5. Význam turistiky a výchovy v přírodě:	21
3. Další vybrané volnočasové aktivity	22
3. 1. Geocaching	22
3. 1. 1. Stručná historie geocachingu a vznik jeho názvu:.....	23
3. 1. 2. Potřebné vybavení k hledání geocache:.....	24
3. 2. Tvorba putovních kamínek.....	25
Princip a pravidla celé aktivity:	25
Potřebné pomůcky k tvoření putovních kamínek.....	26
3. 3. Scrapbooking	27
4. Mladší školní věk – charakteristika cílové skupiny	28
4.1. Psychický vývoj.....	28
4. 2. Fyzický vývoj	29
4. 3. Sociální a emoční vývoj.....	30
Praktická část:	31
1. Předvýzkum:	31
1. 1. sběr informací od dětí v mladším školním věku:.....	31
1.2. Popis a analýza vybraných zájmových kroužků v DDM Větrník.	32
2. Analýza nabídek zájmových kroužků v Libereckém kraji s prvky turistiky:	38
3. Popis samotného programu Malý turista:	41
3. 1. Cíle programu:	41
3. 2. Volba metod a forem:	42

3. 3. Reflexe programu	42
3. 2. Přípravy a hodnocení jednotlivých lekcí:	43
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 1. LEKCI.....	43
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 2. LEKCI.....	46
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na výlet:	50
Liberecká výšina	50
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 3. LEKCI.....	54
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 4. LEKCI.....	58
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 5. LEKCI.....	61
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 6. LEKCI.....	64
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 7. LEKCI.....	67
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na výlet:	70
Císařský kámen.....	70
VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 8. LEKCI.....	74
Diskuze	77
Závěr:	79
Seznam použitých zdrojů:.....	80
Seznam příloh:	82
Přílohy a fotodokumentace k programu Malého turisty:	84

Seznam tabulek a grafů:

Tabulka 1 – Tematické okruhy osobností a sociální výchovy a výchova v přírodě (Neuman, 2013, s. 62).....	21
Tabulka 2 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci DDM Vikýř, Jablonec nad Nisou.....	38
Tabulka 3 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci volnočasového centra Žlutá ponorka, Turnov.	39
Tabulka 4 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci Střediska volného času Narnie, Liberec.	39
Tabulka 5 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci DDM Větrník, Liberec.	40

Seznam zkratk:

Atd. = a tak dále

CT = cykloturistika

DDM = dům dětí a mládeže

Et al. = a jiní

KČST = Klub československých turistů

KČT = Klub českých turistů

KSTL = klub slovenských turistov a lyžiarov

MŠ = mateřská škola

Např. = například

PSČ = poštovní směrovací číslo

PT = pěší turistika

SŠ = střední škola

SVČ = středisko volného času

VSH = vysokohorská turistika

VST = výbor svazu turistiky

VŠ = vysoká škola

VT = vodní turistika

ZŠ = základní škola

Úvod:

Již od dětství vyrůstám v blízkosti přírody, a tak se pro mě pohyb na čerstvém vzduchu a později i samotná turistika staly neodmyslitelnou součástí mého života. Jsou pro mě nejen zdrojem odpočinku a radosti, ale především nekonečným zdrojem cenných zkušeností a spousty znalostí, které mě motivují neustále se posouvat a prozkoumávat širší okolí. Díky pravidelnému pohybu a kontaktu s přírodou jsem se také naučila mnohé nejen o sobě, ale i o okolí ve kterém vyrůstám a které tak moc miluji.

Proto je pro mě dnešní moderní doba plná technologií z části nešťastná, jelikož nevidám děti si hrát venku, či se s kamarády toulat po parcích a lesích, jako tomu bývalo dříve... Vidím je spíše vyrůstat u telefonu či tabletu v oslňující záři modrého světla, jak si prohlíží fotky přírody na Instagramu a TikToku, přičemž by (nejen) dětem stačilo vyjít ven a všechno by viděly na vlastní oči. Hlavně tady u nás v Libereckém kraji, kde máme tak nádhernou přírodu a krajinu.

Avšak koncem roku 2019 a příchodem viru SARS-CoV-2 a následující vzniklé pandemie se spousta věcí změnila. I když přinesla spoustu špatného, já vidím i jeden pozitivní dopad. Nejen děti, ale i dospělí si začali mnohem více vážit přírody a okolí, které nás obklopuje a začali se o sebe, ale i o přírodu okolo nich více zajímat. Díky karanténě a času strávenému se svou sestřenkou, které je nyní v roce 2021 10 let, jsem sama také poznala, že spousta dětí neví, jak se svým volným časem nakládat, a tak je uchýlení se k sociálním sítím tím nejjednodušším řešením... Po tomto uvědomění jsem ji začala s sebou brávat do přírody a ukazovat ji, jaké volnočasové aktivity a možnosti nám turistika a naše okolí nabízí. A přesně v tu dobu se začala vytvářet myšlenka na vytvoření programu se zaměřením na poznávání přírody a volnočasových aktivity s tím spojených v rámci mé bakalářské práce.

Cílem mé bakalářské práce je tedy vytvořit volnočasový program, který představí žákům 4. a 5. tříd ZŠ základy turistiky společně s možnostmi a nápady, jak smysluplněji trávit svůj volný čas v přírodě. Představím jim v rámci zájmového kroužku několik volnočasových aktivit, které se podle mého názoru s turistikou dají skvěle propojit a které by děti mohly nejen bavit, ale i rozvíjet v mnoha ohledech. Všechny získané vědomosti a zkušenosti si budou žáci také zaznamenávat do tzv. deníku Malého turisty, který jim bude sloužit nejen jako zápisník a deník pro všechny důležité informace a rady, které se během programu dozví, ale také bude představovat památku a ohlédnutí se za celým programem – za všemi činnostmi a výlety, které budou součástí celého nápadu.

Dalším cílem programu bude dětem ukázat okolí svého bydliště, tedy měst Liberce a Jablonce nad Nisou, trochu z jiné perspektivy, než na kterou jsou zvyklí. Prostřednictvím víkendových výletů prozkoumáme celkem 6 rozhleden a děti tak budou mít možnost si vše vyzkoušet v praxi a stát se opravdovými malými turisty. V Liberci se bude jednat o rozhlednu Liberecká výšina, Císařský kámen a náš ikonický Ještěd. V Jablonci nad Nisou zase navštívíme rozhlednu nad Prosečí neboli Prosečskou chatu, dále také rozhlednu Královka a nakonec rozhlednu Nisanka.

Teoretická část se zabývá pojmem volný čas, jeho funkcemi a výhodami efektivního využívání volného času, k čemuž doufám, že dětem také alespoň minimálně program pomůže. Dále představuje hlavní téma – turistiku (její stručnou historii, formy atd.) a volnočasové aktivity jako je geocaching, tvorbu putovních kamínek a scrapbooking, což jsou další klíčová témata celého programu. Také blíže charakterizuje období mladšího školního věku, jelikož cílovou skupinou programu jsou žáci 4. a 5. třídy ZŠ, což odpovídá druhé polovině tohoto vývojového stádia.

Praktická část obsahuje předvýzkum, při kterém jsem během praxe s dětmi zjišťovala nejrůznější informace k sestavování celého programu a představuje také analýzu stávající nabídky volnočasových kroužků, se zaměřením na turistiku ve výše vybraných městech. Na základě těchto znalostí najdeme popis celkem 8 lekcí + 2 výletů, které jsem v rámci celého programu realizovala v říjnu a listopadu r. 2022 v rámci DDM v Liberci. Popis a reflexe jednotlivých lekcí jsou doplněny i o samotnou ukázkou deníku Malého turistu pro lepší vizualizaci celého nápadu. V závěru se poté bakalářská práce zabývá reflexí těchto lekcí, změnami oproti plánu a také plány do budoucna či nápady na doplnění či možné rozšíření programu.

Teoretická část

1. Volný čas

1.1. Pojem „volný čas“

Pro každého je volný čas neodmyslitelnou součástí jeho života, bez které bychom nemohli dlouhodobě fungovat. Pro jeho efektivní využívání a pochopení je potřeba si tento pojem vysvětlit. **Volný čas** je doba, ve které vykonáváme činnosti dobrovolně, tedy bez tlaku zvenčí a především za cílem zábavy, potěšení či našeho rozvoje. Do tohoto času nespádají aktivity a činnosti obstarávající naše každodenní potřeby (např. obstarávání a konzumace jídla, spánek, vykonávání hygienických úkonů) a také činnosti, které se od nás v rámci našich rolí či povinností (a to jak těch pracovních, tak domácích) očekávají. Do volného času se také nepočítají časové ztráty a doby přesunů. Pan Hofbauer ve své publikaci *Děti, mládež a volný čas* popisuje tento pojem takto: „...činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“ (Hofbauer, 2004, s. 13)

1. 2. Funkce volného času

Mezi hlavní a základní funkce, které nám volný čas přináší, můžeme ve zkratce zařadit: **regeneraci a odpočinek** po čase stráveném prací, dále **zábavu**, která má pomoci hlavně našemu psychickému stavu a v neposlední řadě také **rozvoj osobnosti**. (Hofbauer, 2004, s. 13-14).

Kdybychom se na funkce volného času zaměřili více do detailu, mohli bychom využít dělení podle francouzského sociologa volného času **Rogera Sue**, který vedle ekonomické funkce (zabývající se např. výhodami v budoucím uplatnění člověka na trhu práce) a psychosociologické funkce (již zmiňovaná zábava a odpočinek) uvádí také funkci sociální a terapeutickou. Jak už již z názvu sociální funkce je patrné, jedná se především o dobré podmínky pro socializaci, ve které Sue vyzdvihuje význam (dobrovolného) trávení volného času v sociální skupině. Poslední funkce podle Sue - se nazývá **terapeutická** neboli také **zdravotní**. Pod tuto funkci můžeme zařadit např. prevenci chorob a obecně nezdravého životního stylu, s čímž má naše populace v dnešní době čím dál tím větší problémy. (Sue in Hofbauer, 2004, s. 14) Proto např. pobytem v přírodě a na čerstvém vzduchu můžeme nejen smysluplně trávit svůj volný čas, ale také může napomoci našemu celkovému zdraví.

1. 3. Volný čas podle H. W. Opaschowski

Volný čas a jeho výklad je spojen se spoustou dalších jmen např. Joffer Dumazedier či čeští autoři Břetislav Hofbauer a Mojmír Vážanský. Avšak nejvíce mě zaujaly myšlenky německého odborníka **Horsta W. Opaschowski**, se kterým jsem se setkala díky článku p. Kaplánka s názvem: *Pedagogika volného času – projekt budoucnosti, nebo slepá ulička* (PEDAGOGIKA. 2010, roč. LX) Jelikož se ale v této podkapitole nechci pedagogiky volného času příliš dotýkat, a chci se zaměřit pouze na pojem volný čas, představím zde poslední, ale zároveň nejpropracovanější dělení funkcí, které. Opaschowski propojuje a vysvětluje i s obecným využitím volného času. Toto dělení můžeme taktéž najít v publikaci p. Hofbauera: (2004, s. 14-15)

- **rekreace** – Jedná se o odpočinek po náročné práci, odreagování se a obecné uvolnění a zotavení těla.
- **kompenzace** – K této funkci přiřazujeme rozptýlení, potěšení a především odbourání frustrací a zklamání.
- **kontemplace** – Volný čas může pomoci k hledání našeho smyslu života/naší identity a to různými cestami např. pomocí meditace či sebereflexe.
- **komunikace** – Tato funkce necílí pouze na přenos informací mezi jedinci, ale také na rozvoj sociálních kontaktů, partnerských vztahů a sdílení volného času s námi vybranými jedinci.
- **participace** – Neboli podílení se na vývoji společnosti a jejího fungování.
- **integrace** – Funkce zaměřená na sociální skupiny (rodina, přátelé atd.) a jejich důležitost v oblasti začlenění jedince do skupiny či obecně společnosti
- **enkulturace** – Jedná se o rozvoj jedince v kulturním prostředí – např. pomocí umění, sportu, techniky či jiných činností pracujících s fantazií a zkušenostmi jedince.
- **Edukace** – Neboli také výchova a další vzdělávání, které pomáhá k všestrannému rozvoji jedince svobodnou formou.

1. 4. Výchova a vzdělávání ve volném čase

Jak jsme si již řekli, volný čas je spojený s dobrovolností a nejedná se o čas strávený prací či v případě dětí – jejich povinným procesem vzdělávání (povinná školní docházka). Avšak jedinec se může vzdělávat i v rámci svého volného času, čímž se zabývá již zmiňovaný obor jménem **pedagogika volného času** neboli „*disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých.*“

(Průcha et al., 2008, s. 161)

S narůstajícím množstvím volného času, narůstá i zájem o řízené/vedené volnočasové aktivity a to jak v rámci školských zařízení, tak mimo ně (např. domovy dětí a mládeže, volnočasové organizace, spolky zabývající se zájmovou činností, činnosti samotných pedagogů volného času).

Všechny tyto kroužky/lekce/workshopy a jiné aktivity zabývající se vzděláváním ve volném čase spadají pod zájmové činnosti, které jsou součástí tzv. **neformálního vzdělávání**. Jedná se o výchovu a vzdělávání, které je systematické, avšak není přímou součástí formálního vzdělávání (např. ZŠ, SŠ, VŠ). Tento druh vzdělávání či výchovy chcete-li, poskytuje jedincům poznatky a zkušenosti z nejrůznějších oblastí života, ať už se jedná o sportovní či hudební kroužky, rekvalifikační kurzy nebo programy zlepšující schopnosti a dovednosti jejich účastníků (např. ovládnutí počítače pro seniory). (Průcha et al., 2008, s. 136, 306).

Neformální vzdělávání se řídí principem pestrosti a přitažlivosti, aktivity, seberealizace a dobrovolnosti, takže jsou jedinci s obsahem dopředu obeznámeni a mohou si tak vybrat aktivity, které je zajímají nejvíce a v jaké oblasti se tak chtějí rozvíjet. O absolvování těchto programů jedinec může, ale také nemusí dostat certifikát dokazující jejich úspěšné dokončení. (Bendl, 2015) Ve starších publikacích nemusíme pojem neformální vzdělávání/výchova vždy vyhledat, jelikož se dříve využívali pojmy *výchova mimoškolní* či *výchova mimo vyučování*. (Hofbauer, 2004, s. 16)

Volnočasový program „Malý turista“ tedy jednoznačně spadá do neformálního vzdělávání. Žáci ho budou absolvovat dobrovolně ve svém volném čase (po vyučování a víkendy), bude organizovaný a systematický, bude se žákům snažit předat nové znalosti, zkušenosti, zážitky a také bude cílit na zlepšení řady jejich dovedností a schopností (především těch turistických – orientace v přírodě, poznávání fauny a flory atd.).

1. 5. Výhody efektivního využívání volného času

Jedním z hlavních cílů pedagogiky volného času je naučit jedince svůj volný čas využívat efektivně. Pokud toto jedince naučíme, či jim alespoň přiblížíme, jaké výhody efektivní trávení volného času má, můžeme někomu doslova změnit život. Pokud např. dětem v mladším školním věku ukážeme, jak a k čemu mohou svůj volný čas využít, můžeme velmi napomoci prevenci sociálně patologických jevů v kritickém období jejich dospívání – tedy v pubertě. K čemu také můžeme pomoci je prevence vzniku závislosti na elektronických zařízeních (PC, TV, mobilní telefon) a také sociálních sítích, na kterých dnešní (nejen) mládež tráví hodiny svého volného času a to často jen z důvodu znučení.

Další výhodou je možnost pomoci žákům najít aktivitu/koníček/dovednost, ve které jsou nadaní a v pozdějším věku by je mohla například i živit. V méně idealistickém případě jim alespoň představíme aktivity, které jim budou dlouhodobě do života přinášet radost a díky kterým mohou ukojit svou potřebu seberealizace. Další a určitě ne poslední výhodou efektivního využívání času je dovednost plánování svého času. Díky tomu se jedinci mohou nejen vyvarovat velké míře stresu, mohou zlepšit své organizační dovednosti, které jistě využijí jak v osobním tak profesním životě, ale také toho za jeden den mohou jednoduše stihnout mnohem více.

2. Turistika

V českém jazyce si pod tímto pojmem lze představit spoustu činností... Plánované výlety v přírodě po krásách našeho okolí, krátké či delší túry s jasným či naopak neznámým cílem, základní orientace v přírodě pomocí turistického značení, přespávání ve stanech či na povolených místech v přírodě (např. turistické přístřešky) a mnoho dalšího... Podle doc. Neumana (2000, s. 27) lze turistiku nejlépe definovat jako: „komplex činností spojených s aktivním pohybem (cestováním) a pobytem v přírodě, vyžadujících řadu odborných znalostí a dovedností.“

2. 1. Dělení a druhy turistiky:

V minulosti byla turistika společností vnímána především jako sezónní volnočasová činnost, avšak dnes ji zcela jednoznačně řadíme mezi **činnosti celoroční**. (Chyský, Skalník 1955). Díky širokému pojetí a využití turistiky, ji můžeme dělit hned podle několika faktorů:

Dělení dle organizace činností: (Vyškovský, 1997, s. 10)

- a) **turistika organizovaná** – tyto aktivity jsou vedené pedagogickými pracovníky (např. učitelé ve školách či pracovníci ve volnočasových organizacích) nebo osobami prakticky i teoreticky zkušenými v této oblasti (např. lektor z Klubu českých turistů, lektor hnutí Outward Bound). Celková činnost turistického oddílu/skupiny je pak plánována s jasnými cíli a představami o náplni a přínosu jednotlivých setkání.
- b) **turistika neorganizovaná** – jedná se o jednotlivce či malé skupinky vytvořené převážně rodinami či jedinci se stejnými zálibami. Hlavní motivací těchto jedinců je pak převážně samotný pohyb a pobyt v přírodě a radost z něj. "

Rozdělení dle náročnosti a cíle činností: (Sýkora, 1986, s. 46-47)

- a) **rekreační turistika** – se praktikuje příležitostně či v některých případech pravidelně, ale především neklade vysoké nároky na úroveň obsahu činnosti či celkovou fyzickou zdatnost jedinců a jejich dovedností. Jedná se tedy o základní turistickou činnost využívanou na školách či jiných společenských organizacích.

- b) **výkonnostní turistika** – jedná se vždy o pravidelnou činnost, která klade vysoké nároky na fyzickou zdatnost jedince, spojenou se znalostí řady technických znalostí a dovedností, které jsou k tomuto druhu turistiky nezbytné, ne-li klíčové.

Rozdělení dle prostředků využívaných k činnosti:

- a) turistika pěší (základní nebo zkráceně **TP**)
- b) vysokohorská turistika (**VHT**)
- c) cykloturistika (**CT**)
- d) vodní turistika (**VT**)
- e) lyžařská turistika (**LT**)
- f) a další (např. mototuristiku, krasová turistiku, turistiku na motorových lodích, sportovních plachetnicích či turistiku na koních)

Tato tři rozdělení turistiky se řadí mezi ty základní. Dále bychom ji mohli také rozdělit např. podle ročního období (letní – zimní), podle typu vybraných tras či podle zúčastněných jedinců (např. turistika pro dospělé, turistika pro děti a mládež neboli tzv. turistáčky). (Sýkora, 1986)

2. 2. Bližší představení vybraných druhů turistiky:

Jelikož se program zaměřuje na pěší turistiku, představím nejdříve ji a poté i ve zkratce představím zbytek ze základních druhů turistiky.

a) Pěší turistika (PT)

Podle doc. Neumana (2000, s. 95) je pěší turistika (v rámci rekreační činnosti, nikoli výkonnostní) vhodná pro všechny druhy populace a díky nepřilíš náročnému vybavení je nejrozšířenější ze všech druhů. Využívá principu chůze, což je jeden z nejpřirozenějších pohybů člověka, a je tak ideální k snadnému aplikování i v náročnějším přírodním prostředí.

V některých zdrojích můžeme najít i termín – **turistická chůze**, který se aplikuje jak v pěší, tak vysokohorské turistice. Ve zkratce se jedná o klasický princip chůze (cykličnost pohybu dolních končetin) jen s důrazem na vyšší frekvenci kroků, hospodaření s energií v závislosti na stoupání či klesání terénu a případnou zátěž. Ta se totiž při delších vzdálenostech a při nesprávném držení těla může stát velkou překážkou k dosažení cíle trasy. (Sýkora, 2000, s. 80-83)

Formy PT, které jsou ideální v rámci rekreace, jsou tyto: **vycházky, výlety, túry, kratší pochody** či několikadenní **putování** přírodou (společně se vším vybavení pro nocování na zádech – viz případná zátěž). Formy jako např. **dálkové pochody, přechody horských hřebenů** či **pěší zápočtové trasy** se řadí k tzv. výkonnostním formám pěší turistiky a jsou doporučovány pouze pro zdatné a zkušené turisty. (Neuman, 2000, s. 95)

b) Vysokohorská turistika (VHT)

Vysokohorská turistika, horská turistika či trekking je oproti pěší turistice podstatně náročnější... A to nejen kvůli potřebné vyšší úrovni odborně technických znalostí, ale především je potřeba se na tento druh turistiky připravit fyzicky a také po materiální stránce (výběr vhodného oblečení, obuvi a výstroje do hor či jiného náročnějšího prostředí). „*Pohyb v horách, i když po vyznačených cestách, totiž vyžaduje k postupu často použití rukou a někde je třeba využít i prvky horolezecké techniky.*“ (Neuman, 2000, s. 96) Tato forma turistiky je i přes potřebnou přípravu druhou nejrozšířenější a praktikuje se nejen v horách, ale také v ledovcových oblastech.

Obdobně jako u PT se u VHT objevují formy jako **jednodenní** či **vícedenní túry** s tím rozdílem, že zde je potřeba kvalifikovaného vedoucího, který terén a trasu dobře zná a umí se tak v prostředí skvěle orientovat. Dále sem řadíme **putování**, které je nejčastěji spojené s přespáváním v horských chatách či v náročnějších a neobydlených oblastech, kde jedinci přespávají ve volné přírodě, což jak již bylo řečeno, vyžaduje další potřebné znalosti k „přežití“. (Neuman, 2000, s. 96)

c) Cykloturistika (CT)

Jak je z názvu již patrné, jedná se o propojení turistiky a jízdy na horském, trekingovém či silničním kole. Jedná se o spojení výhod pěší a nedostatků mototuristiky, což např. školní instituce využívají rády jako „...*prostředek výchovy k dopravní kázni a je jedním z druhů turistiky využívaným při turistických výletech, v rámci kursů, výběrových i volitelných forem výuky.*“ (Vyškovský et al., 1997, s. 42)

Rozvoj cykloturistiky napomohl i rozvoji samotné pěší turistiky. CT totiž pomáhá zpřístupnit spoustu méně prozkoumaných přírodních oblastí, a tak podporuje vznik nových (či naopak udržování starších) turistických cest. Pro praktikování CT je potřeba

znalost dopravních předpisů, základní odborně technické znalosti v oblasti údržby a opravy kola a samozřejmě zvládnutí správné a bezpečné techniky jízdy na kole.

Mezi rekreační formy cykloturistiky lze zařadit – **krátké vyjížd'ky**, kterými se rozumí trasy do 40 km) Do výkonnostních forem řadíme – **cykloturistické rallye** (soutěž o zvládnutí náročného terénu v co možná nejkratším čase) a **cyklistické orientační závody**. (Vyškovský et al., 1997, s. 42)

d) Vodní turistika

„Vodní turistika patří k moderním a oblíbeným formám aktivního odpočinku a rekreace. Spojuje aktivní pohyb na vodních tocích a plochách s pobytem v přírodě a tím související turistickou a tělovýchovnou činností.“ (Vyškovský et al., 1997. s. 33)

Tento druh turistiky je jeden z nejnáročnějších druhů z pohledu potřebného vybavení a jeho údržby, jelikož je za potřebí využití plavidla/lodě. Mezi 3 nejvyužívanější prostředky vodní turistiky patří: **kánoe, kajak a pramice**.

Mezi další nezbytné vybavení pro vodní turistiku patří plovací vesta, pádla (ideálně i náhradní), lodní pytel či barel na veškeré osobní předměty, oblečení dle aktuálního počasí, pevná obuv určená do vody, základní vybavením pro akutní potřebu opravy lodi, nutností by měla být i lékárnička a nakonec tzv. koníčkovací šňůra, která pomáhá s manipulací lodi ve vodě. Doporučuje se i nošení ochranné přilby např. z důvodu rizika úrazu u převrácení plavidla při zdolávání náročnějších úseků a jezů atd. (Sýkora, 1986, s. 109-111).

2. 3. Obsah (složky) turistiky:

Obsah turistiky se váže nejen na její dlouholetou tradici (viz kapitola o historii turistiky) a s ní spojený vývoj celého tohoto odvětví, ale také na její přesah do několika jiných odvětví – jako je výchova a vzdělávání, cestovní ruch či další kulturní a hospodářské oblasti lidské činnosti. (Sýkora, 1986, s. 46) Celkový obsah také záleží na turistických cílech a úkolech, které si každý z turistů vybere podle své vlastní úrovně zkušeností. Pro zjednodušení a snazší pochopení však můžeme obsah turistiky rozdělit na **3 hlavní složky** – složku kulturně poznávací, pohybovou a odborně technickou.

Složka kulturně poznávací, skrývá motivaci poznávat krásy nejen přírody, ale také lidských výtvorů a obecně života druhých. Je také propojena s tvořivostí člověka a jeho snahou poznávat společenské jevy, hodnoty, nové poznatky a vědomosti z oblasti přírody a jejích zákonitostí. To vše napomáhá k zisku nových dojmů a zážitků, které významně obohacují naši estetickou a emoční stránku osobnosti. (Sýkora, 2000, s. 46, 71)

Druhá, čili **pohybová složka** obsahuje nejen samotný pohyb a přesuny jedince během turistických činností, ale také průpravná cvičení. Ty napomáhají rozvoji tělesné kultury člověka s cílem zlepšování jeho celkového zdraví (fyzického i toho duševního). Tato cvičení se tak primárně soustředí na rozvoj vytrvalosti jedince, překonávání únavy či (ne)čekaných překážek a obecně bolestivých pocitů např. u nesení již zmiňované zátěže. Celkově pak dopomáhají k snazšímu absolvování pohybových aktivit v rámci celé turistiky a dosažení cílů – např. zvládnutí celé trasy bez delších nucených přestávek atd.

A nakonec **složka odborně technických vědomostí**, která obsahuje veškeré turistické vědomosti a dovednosti nezbytné pro bezpečný pohyb a pobyt v přírodním prostředí. Do těchto vědomostí lze zařadit např. znalost práce s mapou, orientace v přírodním prostředí, schopnost předcházení nebezpečí, základy předpovědi počasí či například tzv. polytechnické dovednosti, které se dají využít při opravě a údržbě potřebných pomůcek a turistického vybavení. (Sýkora, 1986, s. 46, 51, 66)

2. 4. Historie vývoje turistiky:

Vývoj a počátky turistiky ve světě:

O vývoji a počátcích turistiky jako takové lze hovořit až v **15. a 16. století** v období renesance. Předtím, tedy ve starověkých a středověkých civilizacích nebyl na turistiku ve smyslu trávení volného času pohybem a pobytem v přírodě příliš prostor. Chudší lidé neměli prostředky a bohatší vrstvy cestovaly spíše za cílem poznávání „nového moderního světa“. Až v renesanci a snaze opětovného sblížení člověka s přírodou, se objevovaly názory a myšlenky týkající se propojení objevování s pohybem v přírodě za účelem harmonického rozvoje jedince (např. **F. Rabelaise** či **J. A. Komenský**). Mezi další významné osobnosti prosazující cestování, pobyt a cvičení v přírodě lze zařadit např. **J. Locka**, **J. J. Rousseaua** či **Ch. F. Guths-**

Muthse, kteří se významně podíleli i na rozvoji výchovy a vzdělávání ve světě. (Vyškovský et al., 1997, s. 7-8).

Po prvotních začátcích rozvoje pohybu a pobytu v přírodě se však až od 19. století dá bavit o turistice ve smyslu organizované činnosti. Okolo roku 1830 se také poprvé objevuje pojem „*turista*“, jejímž autorem je spisovatel Stendhal. Začíná se rozvíjet cestovní ruch a celkově roste zájem o turistiku a sporty v přírodě, přičemž vznikají i první sportovní kluby – např. Alpine club (1. turisticko-horolezecká organizace v Anglii) či volnočasová sdružení jako např. **YMCA**. (Neuman, 2000, s. 16-19.)

Z počátku 20. století bych ráda vyzdvihla vznik organizace **Wood craft Indians** (u nás dnes známo jako *Liga lesní moudrosti*), což byla jedna z prvních mládežnických organizací, která využívala principy turistiky jako prostředek rozvoje osobnosti mladistvých. (Neuman, 2000, s. 20) Dále také vznik organizace **Outward Bound** (1941), která sice z počátku byla školou pro námořníky, ale dnes je to jedna z nejvýznamnějších organizací v oblasti prožitkové pedagogiky, která taktéž využívá hojně prvků turistiky a klade důraz na pozitivní vztah člověka a přírody. (Neuman, 2020) A samozřejmě nelze vynechat přínos, z mého pohledu, nejznámějšího hnutí – **Skautingu** (vznik v r. 1907, R. Baden-Powell), který se z Ameriky přenesl snad do všech koutů světa. (Vyškovský et al., 1997, s. 8)

Vývoj turistiky u nás:

Jak již bylo výše zmíněno, prvotní snahy o vyzdvižení přínosu pohybu a pobytu v přírodě u nás razil **J. A. Komenský**. Až v 2. polovině 19. století lze mluvit o prvních turistických organizacích u nás. V 1. polovině 19. století lze mluvit pouze o tzv. „německých turnerských spolcích“, které se soustředily převážně na tělesná (konkrétně bradlová) cvičení... Avšak inspirovaly Dr. Miroslava Tyrše r. 1862 k založení spolku s názvem **Sokol Pražský**, který podle p. Vyškovského (1997, s. 8) velmi dopomohl k vzniku organizované turistky u nás. I přes to, jak se Sokol postupem času rozrostl, byl **Klub českých turistů** jednoznačně nejprínosnější organizací pro rozvoj turistiky na našem území. A to jak od jejího vzniku r. 1888, tak doposud.

Klub českých turistů:

Jak již bylo uvedeno, KČT vznikl 11. června 1888 a vznikl především díky skupině nadšených vlastenců – **V. Kurz, F. Čížek, V. Pasovský a p. V. Náprstka**. Hned z počátku byl klub velmi aktivním a díky tvrdé práci a Světové výpravě do Paříže rychle získal na popularitě a tak se mohl rozrůstat nejen po členské stránce, ale také po té materiální. Již po roce 1891 začaly vznikat první turistické chaty a rozhledny (např. dodnes stojící Petřínská rozhledna), docházelo k úpravám starých a především značení nových turistických cest a mnoho dalšího, což přineslo ještě větší slávu spolku. (Klub českých turistů, 2022)

Mimo tuto činnost se klub zaměřoval na motivaci k **aktivní turistice** a pořádal tak nejen pravidelné vycházky a výlety po okolí, ale pokračoval v tradici hromadných zájezdů nejen po našem území, ale i po světě (př. Záhřeb, Bosna a Hercegovina či dokonce Amerika). Zpočátku se soustředili pouze na pěší turistiku, později se však klub začal soustředit i na vodní turistiku či lyžařskou turistiku. To vše především díky p. **J. Rössler Ořovskému**, který k nám jako první lyže dovezl a pomohl je rozšířit. (Klub českých turistů, 2022)

Rozvoj organizace jako vše ostatní však zastavila **první světová válka**. Počet členů poklesl na nejnižší číslo za celou dobu fungování spolku a KČT si dal pouze jediný cíl: „*prostě přežít a bude-li to možné, tak bez větších škod.*“¹ (Klub českých turistů - historie, 2022) Po válce a vzniku Československé republiky se klub během necelých deseti let rozrostl z 5 000 na 60 000 členů. Za tento nárůst členů mohlo nejen rozšíření území o Slovensko a Podkarpatskou Rus, ale také vedení **dr. Guth-Jarkovského**, který upravil celostátní organizaci klubu (např. vytvoření akademického odboru KČST, který podporoval šíření turistiky mezi dospívající mládež) a z českého klubu turistů udělal „**Klub československý turistů**“. Po válce došlo také k rozšíření vysokohorské turistiky a krasové turistiky, k čemuž dopomohl snazší přístup k oblasti Vysokých Tater. Turisté tak začali zdolávat vrcholy a i objevovat krásy jeskyní a společně s tím se více starat o naši přírodu – KČST začal podporovat vznik národních parků a přírodních rezervací. (KČT, 2022)

¹ <https://kct.cz/historie>

Po podpisu Mnichovské dohody a vzniku Protektorátu Čech a Moravy přišla druhá velmi silná rána. Vlivem okupace došlo k nutnému rozdělení klubu, omezení většiny činností, zabavení cenného majetku a samozřejmě ztráta spousty členů... I tak se klub nevzdal a snažil se přežít, opět. Naděje svítla před koncem války, kdy se ke klubu přidali členové z rozpuštěných spolků – Sokola a Junáka. (KČT, 2022)

Po druhé světové válce se obnovila veškerá činnost KČT a KSTL a dalších spolků. V r. 1948 se veškeré turistické organizace spojily pod **Turistické ústřední Československé obce sokolské**. Turistika se opět znovu rychle rozšířila, a prošla si i dalšími strukturálními podobami až se v r. 1989 vymanila z vlivu VST (Výboru svazu turistiky) a opět se obnovila činnost KČT, kteří působí na našem území doposud. (Neuman, 2000, s. 7-8.)

V dnešní době (srpen 2022) se klub vrátil k veškerým původním činnostem (viz výše) a nabízí i spoustu dalšího – to a veškeré informace o minulých i budoucích akcích a aktivitách KČT lze nalézt na jejich oficiálních webových stránkách.²

² www.kct.cz

2. 5. Význam turistiky a výchovy v přírodě:

Jak už bylo řečeno, není pochyb, že turistika a výchova v přírodě napomáhá k všestrannému rozvoji osobnosti. Podle doc. Neumana (2013, s. 63) se výchova v přírodě stává čím dál více součástí procesu vzdělávání, což může být pro řadu jedinců motivací k zdravému či alespoň zdravějšímu životnímu stylu. Díky velké míře prožitků a zkušeností, které jsou během těchto aktivit bezprostředně poskytnuty aktérům činností, se zvyšuje efektivita učení, které „*přispívá velkým dílem sociálnímu a emočnímu rozvoji mladých lidí i přes specifické prostředky (znalosti, dovednosti tvořivost, řešení problémů, spolupráci) připravuje mladé lidi na budoucnost.*“ (Neuman, 2013, s. 63)

Každému je jistě zřejmé, že turistika a pohyb v přírodě přispívá k rozvoji fyzické zdatnosti jedince, jeho vytrvalosti i rozvoji pohybových dovedností. Co ale není tak zřejmé je jejich význam v **oblasti osobnosti a sociální výchovy** o kterém vypovídá tabulka doc. Neumana (2013, s. 62) viz níže.

Osobnostní rozvoj:	<i>rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygienu, kreativita</i>
Sociální rozvoj:	<i>poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice</i>
Morální rozvoj:	<i>řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika</i>

Tabulka 1 – Tematické okruhy osobnosti a sociální výchovy a výchova v přírodě (Neuman, 2013, s. 62)

Mimo tyto oblasti rozvoje osobnosti vlivem výchovy v přírodě bych zde také ráda uvedla konkrétní příklady zaměřené na **význam samotné turistiky** a činností s ní spojených. Význam turistiky tak p. Vyškovský et al. (1997, s. 9) rozděluje do tří oblastí:

1. význam z pohledu vzdělávání: Do této skupiny lze zařadit podporu manuální zručnosti a rozšiřování odborně technických dovedností jedince (viz kapitola složky turistiky – složka odborně technických činn.), možnost ověřování teoretických poznatků během praktické činnosti či obohacení o znalosti z kultury a obecně lidské činnosti (viz složka kulturně poznávacích činností, kapitola složky t.). (Vyškovský, 1997)

2. význam z pohledu výchovy: Turistika napomáhá k rozvoji volných vlastností jedince a motivuje k víru v sebe sama a své vlastní síly potřebné k zvládnutí určené rasy, podporuje utváření citových pout k přírodě, lidem a jejich kultuře a tak napomáhá k jejich ochraně. (Doležal, 2002) Během vhodných forem turistiky pro rodiny (nejčastěji PT), lze pozorovat i upevňování rodinných vztahů a lepší komunikaci mezi jednotlivými členy. A v neposlední řadě pomáhá k utváření estetického vkusu a podněcuje ke kreativní činnosti. (Vyškovský, 1997)

3. význam z pohledu zdraví: Zlepšuje celkovou kondici člověka, ať už se jedná o sportovce či jedince s nižší úrovní tělesné zdatnosti, zlepšuje a podporuje odolnost organismu i jeho otužilost, aktivní spojením s přírodou dochází i k uvolňování psychického napětí jedince či může pomoci s léčbou některých onemocnění dýchacího či oběhového systému člověka. (Vyškovský, 1997)

3. Další vybrané volnočasové aktivity

I když se můj program zaměřuje primárně na turistiku, obsahuje i prvky dalších volnočasových aktivit, které bych dětem chtěla představit. S pobytem v přírodě je spojený tzv. **geocaching** a staronový trend **tvorba putovních kamínků**, který díky době pandemie covid-19 získal po celé České republice velkou oblibu a motivoval tak tisíce rodin i jedinců k pobytu na čerstvém vzduchu. Poslední aktivitu, která bude avšak velmi záležet na zaujetí a kreativnímu zájmu účastníku bude **scrapbooking**. Tato aktivita bude zahrnuta v rámci práce s deníkem, kdy si žáci budou knihu postupně zaplňovat informacemi a vytvářet si ji k obrazu svému.

3. 1. Geocaching

Volnočasovou aktivitu, na kterou se v programu Malý turista nejvíce zaměříme je tzv. **geocaching**. Tento název se skládá ze dvou anglických slov a to konkrétně z anglického slova **geography** (česky zeměpis) a **cache** (česky úkryt, tajná skrýš). Jak je již z názvu jasně patrné, jedná se o outdoorovou hru, která je aktivně provozována po celém světě. Jejím cílem je nalezení tzv. **geocache** neboli “pokladu“ za pomocí GPS signálu a především orientace v přírodě a prostoru. (Tuháček, 2018, s. 8-13) Na našem území se však častěji setkáme s překladem tohoto slova tedy tzv. **keší** či **keškou**. Keška je však spíše slangové označení, proto v rámci realizace programu a jeho popisu v praktické části budu využívat nejčastěji formu – keš, keše.

Dříve se geocache schovávali především na turisticky zajímavých místech (např. v blízkosti rozhleden, u krmelců či lesních studánek atd.) nebo na místech, která obsahují alespoň malý kousek přírody (např. parky ve městech), avšak díky velkému rozvoji této hry se geocache nacházejí už i v centrech měst a to nejčastěji u radnic, památníků atd. (Tuháček, 2018, s. 8-13)

Samotná geocache má podobu jakékoliv krabičky, ideálně nepropustné krabičky, která ukrývá po jejím nalezení odměnu. Ve většině geocachí najdeme malé dárkové předměty, které představují symbolický poklad především pro mladší generaci hledačů, jedná se např. o malé figurky, nálepky, odznáčky... avšak každá geocache musí obsahovat tzv. *logbook*, který naopak zajímá starší generaci geocacherů. Jedná se o papír, malý sešit či deník, do kterého se každý hráč musí podepsat a tak potvrdit úspěšné hledání.

3. 1. 1. Stručná historie geocachingu a vznik jeho názvu:

První zmínky o geocachingu se objevují v USA a to v roce 2000. V květnu tohoto roku tehdejší prezident Bill Clinton pomohl k zpřesnění navigačního systému GPS a to díky odstranění odchylky, která byla uměle vytvořena a způsobovala běžným uživatelům využívající GPS problémy s přesností až o stovky metrů. Rozhodnutí o odstranění této odchylky tak přivedlo **Dave Ulmera** k nápadu na hru s využitím tohoto systému, kterou nyní celý svět zná pod názvem geocaching. V počátcích byla ale hra známa pod názvem **GPS Stash Game** a první *stash* (dnes již geocache) umístil p. Ulmera již 3. května 2000 na území Oregonu v USA, kde se na tomto místě nyní nachází památník připomínající tuto událost. Prvotní název se však příliš dlouho neudržel a již 1. června se hra na popud Matta Stuma přejmenovala na dodnes známý geocaching. (wiki GEOCACHING, 2022)

Do České republiky se tato hra dostala již rok po jejím vzniku (tedy v r. 2001) a první geocach na našem území bylo tvořena pouze igelitovou taškou. V této době se jednalo o neznámou aktivitu a o celém nápadu věděla jen hrstka vyvolených a to především cestovatelů, kteří se s tímto nápadem seznámili v USA. Roku 2006 se avšak vše mění a geocachingu se poprvé na našem území dostává větší popularity. Postupně vznikají webové stránky a fóra pro nadšence této aktivity, která pomáhají k její posupné popularizaci. (wiki GEOCACHING, 2022)

K většímu povědomí o této hře nyní napomáhají nejen samotní hráči, kterých je u nás k roku 2021 zaregistrováno přes 39 000 (wiki GEOCACHING, 2022), ale také webové stránky, na kterých nalezneme všechny potřebné informace. Mezi nejdůležitější stránky patří samozřejmě původní www.geocaching.com, který se postupně snaží češtit nadšenci přeložit, avšak pokud s geocachingem začínáte a nechcete navštívit tyto anglické stránky, skvěle poslouží i www.geocachnig.cz (společně s www.wiki.geocaching.cz) či www.kesky.cz na kterých nalezneme vše potřebné do začátku. Nejen tyto základní informace ale i např. slovníček geocachingu bude naplnit praktické části a samotného Deníku malého turisty.

3. 1. 2. Potřebné vybavení k hledání geocache:

Potřebné vybavení se liší podle typu a velikosti předem vybrané a hledané cache. Ty se totiž dělí na několik typů podle náročnosti a dostupnosti např. tradiční cache, multicache, mystery cache... Pro začátečníka geocachingu, který se soustředí především na ty tradiční či lehčí multicache (což bude i naším případem v tomto programu) postačí chvilka připojení na internet – kvůli výběru a lokalizaci hledané cache, zařízení s GPS (chytrý mobilní telefon či turistická GPS) a nakonec tužka či jakákoliv psací potřeba, k podepsání do výše zmiňovaného logbooku. Zkušenější hráči si poté často nosí i mapy, zápisníky pro luštění a zapisování poznámek při hledání multicache či dokonce horolezecké vybavení, které se hodí při hledání geocache v oblastí skalních útvarů. Další potřebné pomůcky či speciální vybavení si však hráči chystají předem samotným hledáním, jelikož všechny potřebné informace o hledání a potřebných pomůckách se vždy uvádějí u popisu dané cache od jejího samotného autora.

3. 2. Tvorba putovních kamínků

Další volnočasová aktivita, která je součástí programu, se nazývá tvorba putovních kamínků. Tentokrát se jedná o výtvarnou činnost, která má své kořeny již v pravěku. Pravěcí lidé kameny či skály zdobili především obrazy a výjevy z jejich každodenních činností, jako je například lov mamutů, sběr plodů, či výchova rodiny (Mydlíř 2021).

V dnešní době tato činnost získává znovu velkou popularitu. Obrovský nárůst zájmu ze strany veřejnosti přišel hlavně díky covidu-19 a nouzovému stavu, kdy se kroužky a obecně náplň volného času dětí a dospělých ve větší míře omezily či zrušily úplně. Tato aktivita však doma motivovala celé rodiny ke kreativním činnostem, ale také k prozkoumávání okolí za cílem schovat a především hledat tyto malované poklady. Jelikož se jedná hlavně o společnou aktivitu, vůbec nevadí, že někdo neumí podle svých slov malovat, jelikož kamínky se dají pouze nazdobit či na ně člověk může cokoliv napsat. A to ať už se jedná o vtipy či vzkazy pro budoucího nálezce.

Princip a pravidla celé aktivity:

Jak už jsem výše nastínila, celý princip je jednoduchý. Začíná výběrem kamínku, pokračuje jeho namalováním (jakýmkoliv obrázkem, motivem, či technikou jako je např. dot-to-dot neboli tečkovaná metoda) a končí umístěním kamínku kdekoliv v přírodě, avšak na viditelném místě. Jelikož se tato „hra“ díky myšlence společného trávení času s rodinou či přáteli dostala do koutů celého světa, bylo potřeba vytvoření i pár pravidel, která najdete ve spoustě variant, avšak ty základní jsou všude stejná:

1. Vhodné kamínky hledej v přírodě, či v hobby marketech, avšak nikdy ne na cizím pozemku.
2. Ozdob kamínek jakkoliv, ale nikdy ho nezapomeň ozdobit a zafixovat tak, aby neškodil a neohrožoval okolní přírodu (např. toxické spreje atd.)
3. Nezapomeň na zadní stranu napsat své PSČ, aby jeho nálezce věděl, odkud k němu kamínek doputoval. (Nalezené kamínky se často vrací zpět do přírody, avšak na jiné místo, takže jeden kamínek takto může procestovat celou ČR ba dokonce i svět.)
4. Do přírody či do města (nikdy ne na soukromý pozemek!) kamínek umísti vždy tak, aby se k němu bylo snadné dostat. Hledání mají v oblíbě i malé děti, tak aby jim při cestě za odměnou nehrozilo žádné nebezpečí.

5. Zároveň kamínky nepokládáme jen na zem, z důvodu častého značkování mazlíčků a také rychle rostoucích travin a květin, které by mohly ztížit hledání.
6. Pokud jste vášnivým hledačem a jste součástí i některé FB skupiny (př. *Kamínky (official)* se 126 tisíci členů, skupina *Kamínky* skoro s 373 tisíci uživateli) či aplikace (např. *STONEE – kamínky*, *Stonehiding – putovní kamínky*) nezapomeň nálezy vždy vyfotit a napsat, kde jsi úlovek našel. Autor tak může i po delší době zjistit, zda jeho kamínek stále putuje či si ho někdo nechal. (Facebook, 2021).

Potřebné pomůcky k tvoření putovních kamínků

I když se jedná o finančně nenáročnou aktivitu, je i tak potřeba vybrat správné pomůcky. Základními pomůckami jsou samozřejmě kamínky – ty se dají najít v přírodě, v hobby marketech (nejčastěji pod názvem kačírky či oblázky) nebo i v prodejnách se zvířecími potřebami jako dekorace terárií. Dále jsou potřebné fixy či barvy na zdobení – ideální jsou permanentní fixy či fixy přímo na keramiku.

Pro zastánce malby štětcem doporučuji akrylové barvy, nikdy ne vodové a temperové barvy. Ty by totiž nevydržely ve venkovním prostředí a kamínek by se zničil či něco poničil. V poslední řadě je potřeba jakýkoliv odmašťovač (pro přípravu kamínku na malování) a také bezbarvý lak, který zafixuje vše, čím jste kamínek ozdobily. Toto jsou základní pomůcky, avšak existuje spousta druhů výtvarných technik a potřeb, kterými se dají kamínky ozdobit a fantazie se meze nekladou. (Mydlifik, 2021)

3. 3. Scrapbooking

V českém překladu se jedná o – knížku z odstrižků, což je doslovný překlad, který se zde příliš neuchytil a tak tato výtvarná technika nese stejný název po celém světě – **scrapbooking** či **scrapbook**. Původně tento pojem označoval pouze zdobená fotoalba, ale dnes se touto technikou dá vyzdobit jakékoliv album, deník, přání či dokonce dekorace do domácnosti (obrazy, úložné boxy a krabičky) či šperky a jiné užité umění. (Šporková, 2012)

Ačkoliv se jedná dnes o velmi populární techniku, její historie sahá až 15. století do Anglie k tzv. „*commonplace book*“ neboli kronikám, které lidé využívali k zapisování receptů, k poznámkám o využívání bylinek a dalších léčivých rostlin či k zápisu zajímavých rodinných událostí. Postupně a napříč staletími se podobné knihy využívali k popisu zajímavých událostí (bály, karnevaly, plesy) a lidé začali používat více a více zdobených prvků jako např. kožené desky, ústřížky z novin, pramínky vlasů (např. u novorozených dětí) atd. Až po vzniku fotoaparátu a fotografií na přelomu 19. a 20. století se tyto knihy začaly rozšiřovat o rodinné fotografie a kroniky či spíše alba dostaly podobu, kterou můžeme znát i dnes, jen tedy v modernější formě samozřejmě. Dnes tato technika ve světě zaujímá vlastní část průmyslu, ve kterém se vyrábí nejen nejrůznější materiály, ale i pomůcky pro tento kreativní koníček. (Šporková, 2012)

Nyní si představíme samotnou techniku. Základ spočívá v kreativním a osobitém zpracování alba (či jiného předmětu) za pomoci především papíru – jak barevných papírů, tak papírů s různým povrchem. Dále se na papírový základ lepí všelijaké ozdoby – fotografie, tištěné i kreslené obrázky, květiny, provázky, ozdobné izolepy, kousky látky, kovové zdobící předměty... Jednoduše cokoli co se vztahuje k tématu dané stránky (např. ke vzpomínkám na dovolenou se často lepí také letenky, či motivy letadla). Velkou oblibou je u této techniky i použití razítek, písmen a nejrůznějších psacích potřeb pro dopsání a dozdobení celé stránky.

V rámci mého volnočasového programu si děti vytvoří „deník Malého turistu“ do kterého si budou nejen zapisovat důležité informace, ale i pomocí scrapbookingové techniky zaznamenávat vzpomínky z jednotlivých výletů. Je tak pouze na jedinci, jak moc bude chtít svůj deník vyzdobit a přetvořit si ho tak k obrazu svému, přeci jen dětem zůstane i se všemi vzpomínkami na absolvování celého programu a tak chci, aby se k němu s radostí vracely.

4. Mladší školní věk – charakteristika cílové skupiny

Některé publikace toto období (mladší školní věk) spojují s obdobím staršího školního věku a dávají mu souhrnný název *školní věk*. Avšak můj program cílí pouze na žáky 4. a 5. tříd, nikoli na všechny žáky základní školy, proto mi více vyhovuje popisovat a vycházet primárně z informací o mladším školním věku. Podle p. Langmeier a p. Krejčířová (2006, s. 117) začíná toto období nástupem do základní školy, tedy v 6-7 letech (pokud tedy dítě nemá odklad školní docházky či jiné důvody k pozdějšímu nástupu) a končí okolo 11-12 let, kdy se u jedince objevují první fyzické i psychické známky pohlavní dospívání. A právě hlavně druhá polovina tohoto období je přesně má cílová skupina, kterou si nyní blíže představíme.

4.1. Psychický vývoj

Po psychické stránce se jedinci nachází v tzv. *věku střízlivého realismu*. Vnímání, myšlení i jednání se odpoutává od přání a fantazie, které u mladších jedinců převládá a „*školák je plně zaměřen na to, co je a jak to je. Chce pochopit okolní svět a věci v něm „doopravdy“.*“ (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 118). Tento přístup myšlení je tedy „ideální“, jelikož se program zaměřuje na získání nových poznatků nejen z oblasti turistiky, ale také na poznávání přírody a okolí měst Liberce a Jablonce nad Nisou – se zaměřením na nejbližší rozhledny. Ty se pokusíme prozkoumat zkráceně nejen po historické stránce, ale i té praktické (průzkum okolí, plánování trasy a hodnocení nynějšího vzhledu rozhleden i jejich okolí), což by děti mohly ocenit, jelikož si historii mohou propojit s něčím, co reálně existuje a mohou to během výletů blíže prozkoumat.

K tomuto cíli jedincům pomůže také zdokonalení jejich kritického myšlení a jejich touha vše vyzkoušet a to nejlépe prakticky. Věřím, že výlety, činnosti a hry v přírodě společně s reflexí a kreativní tvorbou (v rámci deníku) bude přesně to, co cílovou skupinu bude na programu zajímat a tématem přitahovat, ale zároveň bude všechny účastníky všestranně obohacovat a pomáhat jim k jejich cestě k dospívání. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 118)

4. 2. Fyzický vývoj

Fyziologický vývoj společně s vývojem pohybových schopností a dovedností se v tomto období plynule rozvíjí a nedochází podle p. Langmeiera a p. Krejčířové (2006, s. 120) k rapidnímu zlepšení oproti jiným vývojovým stádiím. I když je i tato složka velmi individuální a záleží na každém jedinci, schopnost síly, rychlosti, obratnosti a vytrvalosti se zlepšuje a to hlavně díky většímu zájmu o pohybové hry a sportovní výkony, které si jedinci začínají častěji srovnávat s vrstevníky. Největší zlepšení schopností však předpokládám v oblasti vytrvalosti a obratnosti žáků, které jsou podle mého názoru k turistice naprosto klíčové, a tak na ně budu i v programu cílit.

Tento program se tak snaží především pobytem na čerstvém vzduchu a pravidelným pohybem (pohybové hry, výlety a procházky) obecně přispívat k zlepšení hrubé i jemné motoriky jedince. Zároveň zařazování miniher pomůže k udržení pozornosti kolektivu. Jelikož jsou žáci v tomto věku po fyzické stránce připraveni zvládnout delší výlet či menší túru (maximální možná vzdálenost se samozřejmě odvíjí od motivace jedince a jeho předešlých zkušeností), budou se výlety také postupně prodlužovat a stávat náročnějšími, aby měli jedinci možnost se stále posouvat a zlepšovat.

Jelikož je ale pořád v tomto věku pro dosažení výkonu velmi důležitá vnější motivace, je mi jasné, že výlety jedinci nebudou chtít absolvovat pouze z „povinnosti aktivity kroužku“ či pro dobrý pocit vycházející z jejich vnitřní motivace, kterou spousta jedinců v tomto období ještě příliš nevyužívá. Proto by měla být teoreticky turistika propojená s pohybovými hrami, výzvami a úkoly spojenými se základy geocachingu tou ideální formou, jak děti mladšího školního věku motivovat k pokračování v programu (např. hledání dalších kešek).

Další složky jako např. zlepšující se smyslové vnímání se program u jedinců bude také snažit velmi podporovat např. pozorováním přírody, orientace v okolí a v mapách či hledáním již zmiňovaných kešek. Nejen proto je jedno, zda bude účastník aktivním či pasivním sportovcem. Pravidelným pohybem na čerstvém vzduchu společně s podporou a motivací k volnočasovým aktivitám ze strany jak vedoucího, tak kolektivu věřím, že se každý ve všech výše uvedených oblastech rozvine a najde si něco, se zařadí do svého trávení volného času. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 119-122).

4. 3. Sociální a emoční vývoj

Vstupem na základní školu se dostává do popředí role spolužáka a kamaráda, která je pro jedince v tomto období klíčovou. V této souvislosti se ke konci období podle p. Langmeiera a p. Krejčířové (2018, s. 140,141) mohou vytvářet již trvalejší přátelské vztahy, které hlavně v dalších stádiích vývoje nabývají ještě větší důležitosti. Program proto nabízí bližší kontakt nejen se spolužáky, ale také účastníky z nižší/vyšší třídy, což může v oblasti komunikace, spolupráce a obecně socializace jedince posunout ještě o něco dále. Vedle další role autority – učitele, přichází i role vedoucího volnočasového programu (kroužku chcete-li). Podle mého názoru je důležité, aby jedinec tuto roli vnímal nejen jako novou autoritu, ale zároveň osobu bližší, jelikož trávení volného času a sdílení zálib může z autority vytvořit i možný budoucí vzor pro jedince.

Praktická část:

1. Předvýzkum:

1. 1. sběr informací od dětí v mladším školním věku:

Ještě před realizací a plánováním jednotlivých lekcí samotného programu, jsem se snažila získat co nejvíce užitečných informací, které by mi mohly pomoci s jeho tvorbou a snazším zaujetím dětí do činností. Proto jsem sbírala data formou **neformálních a nestrukturovaných rozhovorů** s dětmi ve svém okolí – převážně s dětmi z mého tanečního kroužku (1. stupeň ZŠ) či s dětmi v družině (taktéž 1. stupeň) či žáky z hodin doučování na ZŠ Na Výběžku, kde jsem plnila svou dlouhodobou praxi v rámci oboru.

Rozhovory jsem vedla na nejrůznější témata, abych zjistila, co všechno děti o přírodě a turistice obecně (ne)vědí a co by se naopak chtěly dozvědět. Také jsem se soustředila na zjištění, jak nejraději svůj volný čas děti tráví či zda se do přírody a na výlety vydávají pravidelně a popřípadě pak s kým. Zde jsou poznámky:

- Děti příroda a jevy v ní velice zajímají, ale samy moc nevědí, jak je poznávat.
 - Je tedy potřeba ukázky a nabídnutí některých zajímavých **badatelských aktivit**, které děti vyřeší samy, avšak mají u sebe lektora jako rádce.
- Čas v přírodě většina dětí tráví ráda, ale nemají rády dlouhé a „nudné“ výlety (tzn. chození z místa A na místo B bez objevování či jiných aktivit).
 - **Kratší výlety s náplní** či pár úkoly po cestě se jeví jako ideální varianta. Čímž jsem si potvrdila názor, že spojení PT a dalších volnočasových aktivit by pro tuto věkovou skupinu mohlo fungovat.
- Většina dětí chodí na výlety pouze s rodiči nebo v rámci školy.
 - Lze jim tedy ukázat, jak se dá **naplánovat kratší výlet i v mladším školním věku**, aby děti mohly podniknout výlety s kamarády či se alespoň více podílely na plánování rodinných výletů.
- Spousta z rodičů se neumí v přírodním prostředí orientovat, a tak se vydávají na známé lokace či se navigují pouze podle mobilního zařízení, což ne vždy skončí úspěchem.
 - **Ukázka základů orientace v přírodě** – turistické značení, práce s mapou a až poté využití mobilní navigace, která je však závislá na signálu.
 - **Ukázka procesu plánování výletu** – viz poznámka výše.

- Pěší turistiku má spousta dětí spojenou s nudou, cykloturistika či vodní turistika většinu zajímala více, jelikož se podle nich jedná o „akčnější“ výlety.
 - **Ukázka výhod PT** a tak snaha děti k pěší turistice více motivovat.
- Nápad s tvorbou deníku nadchl pouze některé děti, zbytek se bál, aby nemusel vést sešit jako ve škole a vše si do něj děti nemusely zapisovat.
 - Využití deníku pouze jako **shrnutí důležitých informací a zážitků z cest**. Každý si svůj deník povede podle svého a je na něm, co si do něj zaznamená. "

1.2. Popis a analýza vybraných zájmových kroužků v DDM Větrník.

V rámci předvýzkumu jsem také v roce 2021 navštívila 2 zájmové kroužky poskytované DDM Větrník Liberec – **Geocaching začátečníci a pokročilí** a turistický oddíl **TO BROUCI**. Na každém z kroužků jsem byla fyzicky přítomna, provedla jsem zúčastněné pozorování a mohla jsem tak blíže zjistit, jak tyto kroužky fungují. Měla jsem také možnost si formou neformálních rozhovorů promluvit s lektory a vytvořit si tak celkovou představu o fungování obou skupin. Tyto dva kroužky lze najít i v analýze nabídek zájmových kroužků (viz kapitola: Analýza nabídek zájmových kroužků v Libereckém kraji s prvky turistiky), což vypovídá o jejich dobré reputaci, protože je o ně i v tomto školním roce zájem.

a) Geocaching pro začátečníky a pokročilé

Tento kroužek se ve školním roce 2021/22 konal pod vedením p. Olšáka a to každý čtvrtek od 16:00 - 18:00. Do kroužku bylo přihlášeno 8 dětí ve věku 8 – 15 let, z čehož bylo 7 chlapců a pouze 1 dívka. Na tento kroužek jsem dorazila celkem dvakrát. Poprvé kroužek probíhal pouze vevnitř (počítačová učebna DDM Větrník) a o týden na to probíhal venku – v městské části Liberce poblíž radnice, kde jsme s dětmi na naplánované trase hledali vybrané cache, dále již jen keš/keše (viz kapitola 3. 1. Geocaching).

Jako **hlavní cíl** tohoto kroužku bych zvolila popularizaci geocachingu (se zacílením na mladší generaci dětí na ZŠ) a s tím spojenou motivaci k pobytu na čerstvém

vzduchu a to nejen v přírodním, ale i v obydlém prostředí. Mezi **vedlejší cíle** bych zařadila především tyto:

- seznámení s fungováním webové stránky *geocaching.com* (přehled o všech keších v okolí, zaznamenávání již nalezených, plánování trasy atd.)
- představení všech druhů keší i jejich obtížností (dle terénu a potřebného vybavení)
- snaha o plánování i následnou realizaci naplánovaných vycházek/výletů v okolí Liberce za účelem nalezení dalších keší
- podpora orientace v přírodním i městském prostředí za pomoci elektronické GPS či papírové mapy

Popis lekce ze dne 4. 11. 2021:

Lekce začínala přesně v 16:00, avšak z důvodu nepříznivého počasí probíhala v počítačové učebně DDM Větrník a ne venku, jak bylo původně plánováno. V úvodu hodiny, se všichni přihlásili ke svým účtům na webu³ a společně s lektorem si zopakovali, co bylo náplní minulé hodiny – vycházka a zisk 3 keší v okolí lidových sadů. Tyto keše měl každý za úkol na mapě najít a označit je jako nalezené. V ideální případě i napsat komentář a za keš autorovi poděkovat, či ho upozornit na chybu a celé hledání keše ohodnotit. Po zaznamenání nalezených úlovek začal lektor s výkladem krátké teorie na téma **souřadnicový systém**, který geocaching využívá k lepší orientaci v mapách. Po této aktivitě měly děti chvíli času na svačinu, během které jsem se několika z nich ptala na pár otázek.

V druhé polovině hodiny se děti zaměřily na plánování trasy budoucí lekce. Dvě nejstarší děti se ihned pustily do plánování trasy, kdežto se zbytkem si lektor zahrál hru: **Kdo najde...?** Jednoduše šlo o hledání bodů v mapě nejen podle souřadnic, ale také např. podle nejbližší keše, signifikantního místa atd. Cílem této aktivity byl tedy trénink orientace v mapě pro následnou práci s ní. Ke konci všem lektor prozradil náplň další hodiny, s čímž všem představil vybranou trasu a keše, za kterými se děti po cestě vydají:

1. virtuální keš (neboli tzv. bubákovka) u liberecké radnice – 1:1
2. mystery keš u liberecké radnice – 2:1
3. mystery keš u krajské vědecké knihovny – 2,5:2
4. multikeš LVT (liberecké výstavní trhy) – 1,5:2,5

³ <https://www.geocaching.com/play>

Reflexe dané lekce:

V úvodu hodiny jsem se dětem krátce představila a sdělila jim, proč s nimi na hodině vůbec jsem (cíl: sběr informací pomocí metody pozorování a rozhovoru). Očividně jsem dětem vzadu vůbec nevadila, a jelikož na hodinu dorazilo pouze 6 dětí, byl ve třídě opravdu klid. Po chvíli jsem však díky rozhledu do všech monitorů zjistila, že některé děti nedělají to, co mají a hrají hry online... Lektor vpředu však o této skutečnosti neměl vůbec ponětí, protože seděl u počítače, promítal na projektoru mapu a taktéž si zapisoval nalezené keše, které ještě komentoval. Během svačící pauzy jsem se tedy zeptala, zda děti např. hraní mají povolené... Nechtěla jsem totiž vyrušovat při výkladu a narušovat tak hodinu. Neměli. Proto jsem v druhé polovině hodiny procházela třídu a opravdu jsem „kontrolovala“ práci dětí, a zda jsou na správném webu.

Myslím si, že necelé dvě hodiny u počítače s volným připojením na internet je v dnešní době velké pokušení, kterému nejen menší děti po nějaké době snadno podlehnou. Naprosto chápu, že je pro vášnivého hledače keší důležité si jejich nalezení zaznamenat, ale zaznamenávat to na profilech všech, tedy i nejmenších dětí, mi přišlo trošku zbytečné. Není tedy divu, že je tato část očividně vůbec nebavila, a tak se věnovaly něčemu jinému... Osobně bych tolik nedbala na to, aby menší děti měly na svém účtu zapsané všechny nalezené keše. Spíše bych do hodin v učebně zařadila více hravějších aktivit, které by podle mého názoru ocenili i starší jedinci a vytvořila 1 profil, který by mohla využívat celá skupina.

Co děti naopak bavilo více, bylo hledání míst a bodů na mapě. Měly jasný úkol, který se snažily splnit a získat tak bod za nalezení. K závěru hodiny došlo i na ukázkou a čtení popisu keší, které se vydají hledat příště. Každé z dětí u sebe nosí malý A6 sešit, do kterého si píše souřadnice a důležité informace, které se jim mohou hodit u hledání jednotlivých keší, což považuji za velmi chytré. Na vycházkách se tak nemusí zdržovat s načtením informací o keší a rovnou mohou hledat a postupovat dále.

b) Turistický oddíl TO BROUCI

Turistický oddíl **TO BROUCI** se ve školním roce 2021/22 scházel vždy ve středu od 16:00 – 18:00 a to v přírodovědné učebně DDM Větrník či v přírodě v okolí Lidových sadů. Oddíl vedla p. Patková společně s p. Kubínem a měli pod svým vedením celkem 15 dětí ve věku 10-15 let (konkrétně 10 chlapců a 5 dívek). Tento oddíl jsem měla možnost navštívit jednou, zrovna když byla schůze pořádána ve vnitřních prostorách.

Jako **hlavní cíle** oddílu, bych po rozhovoru s vedoucími zvolila tyto: vytvoření a utužování pozitivního vztahu jedince k přírodě, ale také jedinců mezi sebou. Společné zlepšování jednotlivých tábornických dovedností a znalostí jedinců pomocí spolupráce a zábavných aktivit. Vedlejší cíle se odvíjí podle jednotlivých aktivit schůzí, které samy členové zapisují do společné kroniky.

Popis programu schůze oddílu ze dne 30. 11. 2021:

Schůze začala mým představením a důvodem návštěvy oddílu – zisk informací z fungování turistického oddílu pro kompletaci vlastního turistického programu. V úvodu se všichni účastníci automaticky podepsali do velké kroniky (forma docházky) a ihned poté se vybral 1 člen, který po skončení schůze vzal kroniku s sebou domů a celý průběh daného sekání zapsal. Po krátkém povídání, co je nového začal program s aktivitami:

1. aktivita: **poznávání stop lesních zvířat** = Aktivita probíhala formou opakování znalostí pomocí kartiček s obrázky přičemž, děti měly za úkol obrázky poznat a na svůj papír zvíře pojmenovat (= kňour divoký, veverka obecná, kočka divoká, srnec obecný, vlk obecný, liška obecná, jelen evropský). Po kontrole a připomenutí charakteristický prvků jednotlivých stop, dostali tři nejlepší, sladkou odměnu.

2. aktivita: **tzv. uzlovačky** = Druhá aktivita byla zaměřena na trénink vázání a rozvazování uzlů. Nejprve děti trénovaly ve dvojicích a ukazovaly si, kdo si jaký uzel pamatuje a případně pomáhaly tomu druhému. Po procvičení přišla na řadu mini soutěž na opakování 3 náhodně vybraných uzlů, konkrétně tedy tzv. ambuláka, loďáka a autíčka. Všichni měli ruce na stole (dlaněmi dolů) a po odstartování soutěžili, kdo třikrát uváže a rozváže daný uzel. Jelikož byla soutěž velmi vyrovnaná, soutěž se rozšířila ještě o tři minutová kola (1 kolo = jeden typ uzlu) a všichni soutěžili o to, kdo daný uzel sváže a rozváže co možno nejvíce krát.

3. aktivita: **Oddechová aktivita se slovy** = po náročné aktivitě na rychlost a zručnost si všichni zahráli hru se slovy. Vedoucí vždy zvolil jedno téma (např. roční období) a zbytek měl za úkol napsat slovo, které si myslí, že napíše většina (např. je podzim, tak většina by mohla napsat slovo podzim). Nejedná se tak o klasickou asociční hru, ale aktivitu, která má za cíl podpořit kolektivní myšlení a kohezi skupiny. Po přečtení všech témat se zjišťovalo, jaká slova se objevovala nejčastěji, proč a kdo ze skupiny dokázal nejlépe odhadnout myšlení ostatních. Příklady témat ze hry: značka aut, oblíbená sladkost, nejnáročnější uzel, den v týdnu, druh stromu, jméno někoho z učebny.

4. aktivita: **Céčkovaná (židličky)** = Klasická hra na trénink postřehu, která byla obohacena o známá „céčka“ a české trempské písně. Všichni se postavili okolo stolů a až na jednoho hráče u sebe měli jedno céčko. Po spuštění písně (Severní vítr, Buráky či Bedna od whisky), se všichni museli rozejít dokola. Jen co se píseň zastavila, museli překrýt dlaní jedno nejbližší céčko, které bylo položené na stole. Na koho céčko nezbylo, vypadl a zároveň odebral další céčko. Takto se pokračovalo až do doby, než nezůstal poslední hráč s jedním céčkem.

5. aktivita: **Vyhlášení „VYZVĚDAČŮ“** neboli noční bojovky (z minulého týdne) = Ke konci schůze došlo i na vyhlášení 3 nejlépe umístěných dvojic v rámci noční bojovky, která proběhla týden předtím. Jednalo se o krátký orientační běh městem po dvojicích, které byly navíc oblečeny v kostýmech. Po předání odměn se dostalo i na upozornění/varování pro příští bojovky (zákaz telefonů a navigací v nich, práce pouze s mapou + nezkracování si trasy) a konečnou pochvalu za hojnou účast.

Po skončení schůze a odchodu posledního z dětí, jsem ve třídě ještě chvíli s vedoucími zůstala a bavili jsme se ohledně fungování celého oddílu, volby vhodných aktivit, jejich náročnosti atd.

Reflexe dané lekce:

Na rozdíl od kroužku geocachingu jsem měla možnost se do jednotlivých aktivit ihned zapojit a nejen přihlížet, což velmi oceňuji a myslím si, že to pomohlo i dětem k tomu, aby ze mě neměly strach či se necítily tolik nervózně kvůli „vetřelci“. První a druhá aktivita podle mého názoru neměly chybu. Vše bylo jasné a je zřejmé, že se jedná o hry vhodné do turistického oddílu. Avšak u zbytku aktivit jsem příliš nechápala návaznost na hlavní cíle oddílu...

To mi však bylo vysvětleno tím, že tyto „výplňkové hry“ musí často zařazovat kvůli udržení pozornosti (nejen) během delších schůzí uvnitř DDM, ale také se přeci jen jedná o formu neformálního vzdělávání a úkolem oddílu není dětem předávat jen nové informace, ale také se bavit a podporovat dobré vztahy v oddíle. S čímž naprosto souhlasím a také si zpětně uvědomuji, že ač byla 3. a 4. aktivita opravdu jednoduchá, všechny překvapivě bavila a nikomu viditelně vůbec nevadilo, že nemá s turistikou mnoho společného.

Co musím také velmi pochválit, byla celková koncepce kroniky. Nejen, že je takto kreativně řešena docházka a jedná se také o „třídní knihu“ oddílu, ale je skvělé, že se na její tvorbě přímo podílí i děti. Nejen, že tak přebírají určitou odpovědnost, ale také jsou nepřímo podporováni ke kreativnímu a kritickému myšlení. Z každé hodiny si kroniku jeden ze členů odnáší a zapisuje, co se na dané schůzi stalo (zkrácený popis aktivit, své poznatky či pocity z nich) a to vše podle sebe, bez jasně dané struktury.

Díky této hodině jsem si uvědomila, jak je důležité umět plánovat hodiny i vevnitř a nebát se využívat snadné hry, které dětem sice nemusí předat nové znalosti, ale budou je bavit a odnesou si z nich zajímavé prožitky, které jsou podle mého názoru u podobných programů ve výsledku stejně cenné, jako nově nabyté informace.

2. Analýza nabídek zájmových kroužků v Libereckém kraji s prvky turistiky:

Jako další metodu předvýzkumu jsem zvolila analýzu nabídek, viz tabulky 2-5, zájmových kroužků s prvky turistiky ve školním roce 2022/23. Jednotlivé kroužky jsem rozřadila do tabulek podle organizace aktivity zastřešující, dále v tabulce uvádíme město, cílovou skupinu, cenu kroužku za celý školní rok a také stručný popis, který byl vždy dostupný na webových stránkách dané organizace (odkazy viz poznámka pod čarou)

Dům dětí a mládeže Vikýř – Jablonec nad Nisou			
Název zájmového kroužku:	Cíl. Skupina	Cena	Stručný popis náplně kroužku:
Orientační běh pro nejmenší	3-6 let	2 200Kč/rok	<i>Hravou formou se seznamují se základy orientačního běhu, učí se správné technice běhání a základům čtení v mapách. Kroužek se koná převážně venku. Při opravdu, opravdu, opravdu velké nepřízni počasí bude vymyšlena alternativa. V zimě je trénink zkrácen na hodinu a chodíme s dětmi na běžky.⁴</i>
Turisticko-adrenalinový kroužek	6-15 let	2 200Kč/rok	<i>Naučí své členy vše potřebné pro přežití v přírodě, tedy základům táboření a turistiky včetně turistických značek, vázání uzlů, orientaci v terénu a práci s mapou. Součástí kroužku je i vyzkoušení lezení, skákacích bot, lukostřelba a střelba ze vzduchovky. Kroužek nabízí i zábavné, poznávací, naučné a týmové hry.⁵</i>
Outdoor running – turistický závod	8-16 let	1 800Kč/rok	<i>Kroužek je zaměřen na trénování jednotlivých disciplín, trénování vytrvalostního běhu a samozřejmě i účasti na závodech.⁶</i>
Hurá za keškami	8-20 let	2 400Kč/rok	<i>Každopáteční pátrání po pokladech alias keškách. Výpravy po Jablonci a jeho okolí. O víkendech možnost výprav i do vzdálenějších míst. Nebudeme kešky jen hledat, ale také zakládat, sledovat jejich pohyb, učit se s mapou, navigačními zařízeními, vysílačkami.⁷</i>

Tabulka 2 - Přehled nabídek zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci DDM Vikýř, Jablonec nad Nisou

⁴ <https://www.vikyr.cz/krouzky/1735-orientacni-beh-pro-nejmensi>

⁵ <https://www.vikyr.cz/krouzky/1670-turisticko-adrenalinovy-krouzek>

⁶ <https://www.vikyr.cz/krouzky/1699-outdoor-running-turisticky-zavod>

⁷ <https://www.vikyr.cz/krouzky/1693-hura-za-keskami>

Volnočasové centrum Žlutá ponorka – Turnov			
Název zájmového kroužku:	Cíl. Skupina	Cena	Stručný popis náplně kroužku:
Hravá turistika	7-10 let	700 Kč/rok	<i>Děti se zábavnou a herní formou seznámí s přírodními krásami turnovského okolí. Kroužek bude probíhat formou společných setkání v okolí Žluté ponorky vždy jednou za 14 dní, která budou zaměřena na tvořivou činnost a enviromentální výchovu.⁸</i>
Orientační běh I	9-14 let	500 Kč/rok	<i>Náplní sportovního kroužku je získání základních dovedností k pohybu s mapou v přírodě. Děti se naučí orientovat v neznámém terénu, získají dovednosti práce s mapou a buzolou, naučí se chovat k přírodě a spolupracovat s kamarády. Součástí je i všeobecná sportovní příprava.⁹</i>
Orientační běh II	11-14 let	1 800Kč/rok	<i>Kroužek je určen výhradně děti, které již ovládají základy orientačního běhu a chtějí se dále rozvíjet jak v mapě tak v běžecké přípravě. Součástí kroužku je i všeobecná sportovní příprava. Kroužek spolupracuje s oddílem OB TJ Turnov a je možné se účastnit, závodů, soustředění i jiných akcí.¹⁰</i>

Tabulka 3 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci volnočasového centra Žlutá ponorka, Turnov.

Středisko volného času Narnie – Liberec			
Název kroužku:	Cíl. Skupina	Cena	Stručný popis náplně kroužku:
Turistický klub Arcturus	3. – 9. třída ZŠ (8-15 let)	1 400 Kč/rok	<i>Zaměření klubu: dobrodružství, zálesácké dovednosti, pobyt v přírodě, samostatnost i týmovost, tábory, výjezdy, výlety¹¹</i>

Tabulka 4 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci Střediska volného času Narnie, Liberec.

⁸ <https://www.ponorkaturnov.cz/krouzek/hrava-turistika-1151>

⁹ <https://www.ponorkaturnov.cz/krouzek/orientacni-beh-i-1152>

¹⁰ <https://www.ponorkaturnov.cz/krouzek/orientacni-beh-ii-1153>

¹¹ <https://www.svc-narnie.cz/cs/index.php/kluby>

Dům dětí a mládeže Větrník – Liberec			
Název zájmového kroužku:	Cíl. Skupina	Cena	Stručný popis náplně kroužku:
TO BROUCI	10-15 let	1 900 Kč/rok	<i>Náplní je poznávání přírody, táboření, výuka tábornických a zálesáckých dovedností a samozřejmě spousta zábavy! Každý měsíc je součástí kroužku víkendový výlet po krásách naší vlasti.¹²</i>
TO KAJMANI	9-15 let	1 900 Kč/rok	<i>Náplní je poznávání přírody, táboření, výuka tábornických a zálesáckých dovedností a samozřejmě spousta zábavy! Každý měsíc je součástí kroužku víkendový výlet po krásách naší vlasti.¹³</i>
TO LESNÍ MOUDROSTI	6-15 let	1 900 Kč/rok	<i>Náplní je poznávání přírody, táboření, výuka tábornických a zálesáckých dovedností a samozřejmě spousta zábavy! Každý měsíc je součástí kroužku víkendový výlet po krásách naší vlasti.¹⁴</i>
GEOCACHING (začátečníci i pokročilí)	8-15 let	1 700 Kč/rok	<i>Kroužek zaměřený na populární moderní způsob relaxace v přírodě a souznění techniky s přírodou, určený pro děti od 8 let. Součástí je samozřejmě mnoho výletů po okolí spojených s „odlovem“ cachí a výroba cachí vlastních.¹⁵</i>
Turistáček pro nejmenší	5 – 10 let	1 900 Kč/rok	<i>Turistický oddíl pro nejmenší milovníky pohybu a pobytu venku.¹⁶</i>

Tabulka 5 - Přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23 v rámci DDM Větrník, Liberec.

V rámci analýzy jsem narazila i na několik volnočasových organizací neposkytujících podobný zájmový kroužek či volnočasový program a těmi jsou: Musictime Liberec, Centrum volného času Arabela, Veselá věda.cz, Centrum vzdělávání A-Z Schola a Středisko volného času dětí a mládeže v Semilech.

¹² <https://www.ddmliberec.cz/krouzky/id:70814/to-brouci>

¹³ <https://www.ddmliberec.cz/krouzky/id:70845/to-kajmani>

¹⁴ <https://www.ddmliberec.cz/krouzky/id:70829/to-lesni-moudrost>

¹⁵ <https://www.ddmliberec.cz/krouzky/id:70809/geocaching-zacatecnici-a-pokrocili>

¹⁶ <https://www.ddmliberec.cz/krouzky/id:71043/turistacek-pro-nejmensi>

3. Popis samotného programu Malý turista:

Volnočasový program Malý turista se realizoval a stále realizuje (do května r. 2023) pod záštitou DDM Větrník Liberec. Program je zaměřen na neformální vzdělávání dětí mladšího školního věku a je koncipován jako zájmový kroužek s prvky turistiky pro nejmenší (heterogenní skupina v rozmezí 6-11 let). Lekce programu na sebe logicky navazují, jsou detailně popsány v přípravách (ukázka 8 lekcí viz praktická část – Přípravy a hodnocení jednotlivých lekcí). Každá z lekcí se koná vždy v úterý od 15:30 do 17:00, tedy v rozsahu 90 minut.

V rámci tohoto času s dětmi trávíme čas v prostorách DDM Větrník – v plně vybavené učebně (přírodovědná učebna) či na veřejně přístupné zahradě DDM, kde je místo nejen pro práci u stolu (např. práce s deníky, kreativní aktivity), ale také venkovní prostor pro badatelské aktivity a pohybové hry o které děti mladšího školního věku mají velký zájem (více viz předvýzkum PČ). Během lekcí se s dětmi často vydáváme i do parku v Lidových sadech či jdeme na vycházky do lesů v blízkém okolí. Celý program a lekce také doplňují dobrovolné víkendové výlety, na kterých s dětmi plně využíváme výhod pěší turistiky a vydáváme se za krásami rozhleden a vyhlídek v našem okolí – Liberce a později i Jablonce n. Nisou.

Program tak využívá prvků **pedagogiky volného času** – konkrétně principu dobrovolnosti, kritérium všestrannosti, snahy o učení se efektivního využívání volného času nejen v rámci prevence sociálně patologických jevů, ale také využívá prvků **prožitkové pedagogiky** – pracuje s poznatky v rámci skupinové dynamiky a podle toho volí v lekcích jednotlivé aktivity (např. icebreakery na začátek lekcí), dbá na aktivitu dítěte a zisk zkušeností, zážitků (v některých případech i prožitků), které při aktivitách a reálných výzvách (např. víkendové výlety) dítě rozvíjí a obohacuje.

3. 1. Cíle programu:

Program byl vytvořen především s cílem motivovat děti mladšího školního věku k častějšímu pohybu a pobytu v přírodě na základě představení základů pěší turistiky a volnočasových aktivit s nimi spojenými – geocachingu a tvorby putovních kamínek. Dále je hlavním cílem také vytvoření vhodného prostředí za účelem získání nových vědomostí, dovedností, zkušeností a zážitků dětí z oblasti přírody a lidské činnosti a to vše lze začlenit do snahy o efektivní využívání volného času, které slouží jako prevence

případných sociálně patologických jevů u jedinců. Posledním, avšak neméně důležitým cílem je podpora celkového zdraví jedince a to jak fyzického (pravidelný pohyb je prevencí obezity a pobyt na čerstvém vzduchu pomáhá nejen v rámci obranyschopnosti organismu), tak toho psychického zdraví.

Mezi vedlejší cíle lze zařadit konkrétní cíle jednotlivých lekcí společně s konkretizovanými očekávanými výstupy dětí jako je např. návštěva rozhleden v okolí, hledání keší či putovních kamínků v rámci vycházek do přírody a obecné bližší seznámení s přírodou a vším, co nabízí.

3. 2. Volba metod a forem:

Metody i formy jsou zvoleny na základě principů využívaných v pedagogice volného času a konkrétně i v prožitkové pedagogice (viz popis programu). Metodami využívanými v programu tedy jsou: rozhovor volný i z části strukturovaný (motivace, vedení aktivit, reflexe), diskuze, překonávání reálných výzev (např. víkendový výlet), pozorování (v rámci rozvoj pozornosti a orientaci v okolí, tak i evaluace), stručný výklad či neméně důležitá hra, která je v rámci neformálního vzdělávání podle mého názoru klíčová.

Mezi nejčastěji využívané formy lze zařadit: skupinové aktivity (pohybové hry, badatelské činnosti), hromadné či individuální aktivity, řízené činnosti či naopak spontánní činnosti v přírodě (v rámci bezpečnostních pravidel), které např. během výletů podporují dětskou kreativitu a schopnost zabavení se.

3. 3. Reflexe programu

V rámci průběžné reflexe s dětmi nejčastěji využívám metodu pozorování či neformální rozhovor s jedincem či menší skupinou. V rámci celkové evaluace lekce pak vždy ke konci volím hromadnou aktivitu a to diskuzi s předem připravenými otázkami, které zjišťují nejen pocity a dojmy dětí z aktivit, ale také slouží jako zpětná vazba pro ověření nově nabytých informací. Pro celkovou reflexi programu ze strany dětí slouží především deník Malého turistu a ze strany lektora pak jednotlivé reflexe u každé z lekcí.

3. 2. Přípravy a hodnocení jednotlivých lekcí:

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 1. LEKCI	
DATUM LEKCE: 4. 10. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: park v Lidových sadech P. Bezruče, učebna DDM Větrník (1,5 hod.)	
TÉMA PODTÉMA	1. lekce – SEZNÁMENÍ „Vítej Malý turistu!“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné motoriky Dítě a jeho psychika – vnímání, rozvoj fantazie, pozornosti Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, seznámení s ostatními, komunikace s lektorem programu Dítě a společnost – vytvoření a respektování pravidel programu
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě se představí a pokusí se zapamatovat si jména ostatních. • Dítě o sobě prozradí několik informací ostatním. • Dítě poslouchá a poznává ostatní členy skupiny. • Dítě se účastní diskuze a společně se podílí na vytvoření a respektování vybraných pravidel. • Dítě si vytvoří svou přední stranu deníku Malého turisty.
KLÍČOVÉ KOMPETENCE	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Pobyt venku: 1. a 2. aktivita: seznamovací hry (icebreakery): Na jména, Přírodní „toaleták“ Pobyt v učebně: 3. aktivita inspirovaná FVC (Full value contract): Turistovo desatero 4. aktivita: práce s deníkem a reflexe hodiny
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	1. + 2. aktivita = spadané listy v okolí parku 3. aktivita = 1x čtvrtka A3, pastelky, fixy, nástěnka 4. aktivita = 15x nelinkovaný sešit, 15x vytištěná omalovánka na přebal deníku (viz obrázek 1), tyčinková lepidla a pastelky, 15x mini dotazník a úvodní slovo do deníku (viz obrázek 2), propisky
KONKRÉTNÍ PED. POŽADAVKY	vytvořit omalovánku na přebal deníku + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	1. + 2. aktivita = hromadná činnost v kruhu, v parku 3. aktivita = frontální, hromadná činnost ve třídě u tabule 4. aktivita = individuální práce ve skupině u stolečku v učebně
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, Turistovo desatero (tvorba dohody, práce s deníkem) NÁZORNÁ M.: ukázka deníku, Desatero malého turisty

OBSAH

Příprava: Vytištění a nákup všech potřebných pomůcek. Nalepení úvodních slov deníku do sešitů (viz obrázek 2).

Motivace: Přesuneme se rovnou ven do parku. Zde se v rámci motivace dětem představíme a sdělíme jim, že se právě stávají malými turisty, kteří si spolu užijí spoustu zábavy nejen na výletech a v přírodě, ale také v učebně, kde budeme tvořit, povídat si a vyplňovat své deníky, aby každý měl na program krásné vzpomínky.

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita = Na jména: (icebreaker)

Cílem této aktivity je se ostatním představit a pokusit se pomocí asociací zapamatovat i jména ostatních. Všichni stojí/sedí v kruhu a lektor vybere vždy 1 téma, podle kterého zbytek vymýšlí podstatná či přídavná jména s tématem spjatá. Avšak slova musí začínat na stejné písmenko jako jméno daného hráče (*např. barvy = modrá Monča*). Po chvilce se každý v kruhu takto představí. Pokud si někdo neví rady, nevádí, zbytek může poradit a takto se každý představí 2-3x podle zvoleného tématu.

Vybraná témata k lekci: turistika, podzim, moje koníčky a volný čas

2. aktivita = Přírodní „toalet’ák“ (icebreaker)

Představíme dětem situaci, že jsme na výletě hluboko v lese a najednou si musíme odskočit, jenže nic s sebou nemáme... Proto musíme využít dary matky přírody a nasbírat si spadané listí. Úkol tedy zní jasně: *„Každý si nasbírejte několik velkých listů tak, aby vám posloužily místo toaletního papíru.“*

Po cca 5 minutách všechny svoláme do kruhu a každý má postupně za úkol se zbytku představit a říci o sobě něco zajímavého. Počet informací je závislý na počtu listů v ruce dané osoby.

→ přesun do učebny v DDM Větrník.

3. aktivita = Turistovo desatero (princip FVC)

Uvnitř si s dětmi osvětlíme pravidla bezpečného chování v učebně v rámci vnitřního řádu třídy a poté se vrhneme na vytvoření tzv. Desatera malého turistu, neboli pravidel chování, která budeme všichni respektovat a dodržovat po celou dobu trvání programu. V rámci diskuze s dětmi tedy vybereme 10 pravidel správného chování, která budou konkrétně popsána (*např. Budeme se navzájem respektovat a nebudeme si skákat do řeči.*“). Ty následně napíšeme na čtvrtku. Po jejich přečtení a domluvě, že je všichni budeme respektovat, se k pravidlům každý (i lektor) podepíše/otiskne ruku na znamení souhlasu a „přísahy“ jejich respektování. Nakonec pravidla společně vyvěsíme ve třídě.

	<p>4. aktivita = Deník Malého turisty</p> <p>Každé z dětí dostane ke konci lekce svůj vlastní sešit a vytištěnou přední stranu deníku (viz obrázek 1), kterou si každý podepíše, na sešit ji nalepí a následně také vymaluje/ozdobí, jak se každému zlíbí. Během tvoření si s dětmi povídáme na téma turistika – <i>Co to turistika je?, Jaké znají její druhy, co všechno je k turistice potřeba, pro koho je hodná atd.</i></p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce:</p> <p>Na úplný závěr si s dětmi popovídáme ohledně očekávání z programu: <i>Co byste se chtěli dozvědět? Na jaké aktivity se těšíte? Jak často chodíte ven nebo na výlety? Kdy jste naposledy na nějakém výletě byli? Víte, co znamená pojem turistika či geocaching? Tyto otázky poslouží lektorovi jako zdroj informací a inspirace pro náplň budoucích lekcí.</i></p> <p>Nakonec také položíme reflektivní otázky: <i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce? Jaká zase nejméně a proč? Těšíte se, až budeme pracovat s deníky?</i></p>
<p>REFLEXE</p>	<p>První lekce proběhla bez větších komplikací, za což jsem opravdu ráda. Na příště si však připravím celý program venku či vevnitř, jelikož přesun z parku do učebny nám zabral opravdu spoustu času, a tak některé děti nestihly domalovat přední stranu deníku, což je viditelně mrzelo a celkově jsme ztratili tímto přesunem dost času.</p> <p>U 1. aktivity jsem vybrala pouze téma turistika a podzim, jelikož děti začaly ztrácet pozornost, a tak jsme přešli rovnou ke 2. aktivitě. Ta měla velký úspěch, jelikož děti našly společná témata k budoucím diskuzím. Nečekala jsem, že děti tak pobaví odhazování listů do malého kruhu (který jsem větví nakreslila do země v mezičase, když děti sbíraly listy), který symbolizoval WC. Avšak navodilo to veselou náladu, za což jsem opravdu ráda.</p> <p>U 3. aktivity jsem dětem často musela konkretizovat jednotlivá pravidla a více je směřovat k pravidlům chování mezi sebou ve skupině, než těm obecným. Např. pravidlo <i>Chováme se hezky</i>, totiž menším dětem neřekne nic konkrétního, nebo pravidlo <i>Chodíme do lesa</i>, nevypovídá o tom, jak se k sobě navzájem s respektem chovat, ale vypovídá spíše o náplni budoucích lekcí. Také jsme si pravidla napsali nejprve na tabuli, poté jsem je přepsala a nalepila na A3, kam si každé z dětí otisklo svou ruku (výběr barvy a umístění otisku jsem nechala na dětech).</p> <p>4. aktivita proběhla bez problémů.</p> <p>U 5. aktivity bylo vidět, že některé děti moc nevědí nebo nechtějí mluvit. Budu se tak snažit je příště více namotivovat a dodat jim pocit, že se nemusí bát říci svůj názor nahlas.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 2. LEKCI

DATUM LEKCE: 11. 10. 2022

CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)

MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: park v Lidových sadech P. Bezruče, zahrada za DDM Větrník (1,5 h.)

TÉMA PODTÉMA	2. lekce – TURISTIKA „Dokážeš se zorientovat?“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné i hrubé motoriky Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu, dbání bezpečnosti při pohybu v městském prostředí
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none">• Dítě si opakuje a fixuje jména ostatních.• Dítě dokáže popsat, co znamená slovo turistika.• Dítě poslouchá a respektuje, když mluví někdo jiný.• Dítě se soustředí a vnímá prostředí okolo sebe.• Dítě se seznámí s významem základních turistických značek.• Dítě si vyzkouší se orientovat pomocí mapy a turistických značek.• Dítě rozpoznává základní piktogramy v mapě.
KLÍČOVÉ KOMPETENCE VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů Pobyt venku: 1. aktivita = icebreaker na opakování jmen: Zmatený cizinec (neboli známá hra Upír) 2. aktivita = diskuze na téma turistika a orientace v přírodě 3. aktivita = pohybová aktivita ve dvojicích, pojmenování značek 4. aktivita = práce s mapou 5. aktivita = vyplňování pracovního list (do deníku) + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	3. aktivita = turistické značky 1x (viz obrázek 3 a 4) 4. aktivita = 2x mapa (viz obrázek 5), 3x barevný krepák, nůžky 5. aktivita = 15x propiska, 15x pracovní list (viz obrázek 6)
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	vytisknout, rozstříhat a schovat turistické značky v parku (viz přílohy ke 2. lekci), rozmístit po parku a cestě barevný krepák a vytvořit tak 3 odlišné „turistické cesty“ + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	1. + 2. aktivita = hromadná činnost v kruhu, v parku 3. aktivita = hromadná činnost ve dvojicích v parku 4. aktivita = skupinová činnost v okolí DDM Větrník 5. aktivita = individuální práce s pracovním listem, následná hromadná kontrola + hromadná reflexe v kruhu
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze, výklad významu značek PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, hledání značek, práce s mapou NÁZORNÁ M.: ukázka značek, práce s mapami

OBSAH

Příprava: Schovat značky a rozmístit barevný krepák po parku.

Motivace: Cestou do parku, budou děti hádat téma dnešní hodiny. Děti pokládají otázky a lektor může odpovídat pouze ANO/NE. Ten kdo to uhodne, získává „výhodu“ na další hru (stane se jako první zmateným cizincem a může si tak lépe připomenout jména ostatních).

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita = Zmatený rozzlobený cizinec (hra Upír):

Cílem aktivity je navodit dobrou náladu na následující práci a také si zopakovat jména všech hráčů. Všichni se postaví do kruhu a uvnitř je tzv. zmatený rozzlobený cizinec, který si vybere svou oběť, na které si chce vybit zlost. Proto se snaží k někomu rychle dojít (stylem střídání P a L nohy pata-špička-pata-špička). Avšak hráči v kruhu s cizincem nechtějí přijít do konfliktu, a tak se ho snaží „odehnat“. Odehnat ho lze pouze tak, že hráč, za kterým cizinec jde, musí vyvalit oči na někoho jiného z kruhu a ten musí rychle říci jeho jméno. Pokud se tak stane, oběť je zachráněna a cizinec si vybírá někoho jiného. Pokud je jméno špatné, nebo je cizinec rychlejší, prohazují si oběť s cizincem místa a hrajeme od začátku.

2. aktivita = Diskuze na téma turistika a orientace v přírodě + hledání a popis jednotlivých turistických značek

Po rušnější aktivitě děti posadíme do kruhu, připomeneme jim pravidlo z Desatera turisty (*Neskáčeme si do řeči a nevyrušujeme, když někdo jiný mluví.*) a začneme diskuzi na téma **turistika**.

Co vlastně turistika znamená?

Jaké druhy turistiky znáte?

Je podle vás cesta ze školy domů pěší turistika?

Jak často chodíte na výlety či delší vycházky do přírody?

Od těchto otázek děti nasměrujeme k hlavnímu téma hodiny a to: **orientaci v přírodě:**

Podle čeho se můžeme na výletech orientovat? (turistické značky, rozcestníky, mapy, GPS, podle zkušenějších turistů...)

Jaké druhy značení znáte, když se zaměříme na pěší turistiku? (rozcestníky, informativní tabule, turistické značky, nápisy)

Kde všude turistické značky můžeme najít? (patníky, stromy, sloupy, ploty, větší balvany, rozcestníky atd.)

Po diskuzi děti rozdělíme na dvojice (mladší – starší), které mají za úkol (v předem vyznačeném území) nalézt 12 turistických značek. Pokud značku dvojice najde, zakřičí „mám“ a běží za

lektorem značku odevzdat. Po celou dobu se však musí držet za ruce, jinak jim nebude přičten bod za nalezení značky.
Po nalezení všech značek si je v kruhu společně představíme a vysvětlíme jejich význam. (viz obrázek 3 a 4)

3. aktivita = Orientace pomocí mapy

Následující aktivita má za cíl zjistit, jak děti dokáží v počátcích programu spolupracovat a zároveň se orientovat v prostoru za pomoci mapy a značek v ní. Rozdělíme děti tedy na dvě poloviny (silově i věkem vyrovnané skupiny!) a dáme jim mapu, ve které se musí zorientovat a díky ní dojít až do cíle. Avšak aby to nebylo tak snadné, po cestě jsou rozmístěné 3 barvy krepáku, které mají děti trošku zmást a zavést je jinam... Skupiny vypustíme s 5 min. rozestupem, aby druhá skupina pouze nešla za první. Úkolem obou lektorů je nyní neradit, ale pouze dohlížet na to, aby se dětem po cestě k cíli nic nestalo.

Start je v parku u DDM a konec u zastávky Lidových sadů u Historického meteorologického sloupu. Po příchodu obou skupin se u daného sloupu zastavíme a děti budou v jeho okolí mít za úkol najít různá turistická značení = velký rozcestník, informační tabule s mapou či zelená značka naučné stezky.

Přejdeme blíže k rozcestníku a poté i velké mapě a společně s dětmi si ukážeme, co vše nám mohou prozradit (směr trasy, zajímavá místa v okolí, naučné stezky atd.) Pokud zbyde čas, můžeme si i zahrát hru na Hledače a pokusit se co nejrychleji ve velké mapě najít různá zajímavá místa v okolí podle piktogramů.

4. aktivita = Vysvětlivky v mapě

Po cestě zpět do parku budou mít děti za úkol se pořádně rozhlížet a hledat další značky, kterých si po cestě nemusely všimnout. Opět se vydáme do parku, kde dětem u laviček rozdáme pracovní list s mapou, kterou už znají, jen nyní budou mít za úkol ve skupinkách po 4 vymyslet a následně napsat význam jednotlivých piktogramů.

Ukončení a společné hodnocení lekce:

Na úplný závěr si s dětmi piktogramy správně pojmenujeme a zhodnotíme dnešní lekci.

Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce? Jaká zase nejméně a proč?

Pracujete často s mapou nebo více využíváte mapy online?

Jaká nová informace vás dnes zaujala, a bylo něco, co jste naopak už znali?

Myslíte si, že se díky dnešní hodině budete na výletech lépe orientovat a všímat si značení?

REFLEXE

1. aktivita děti očividně bavila, za což jsem opravdu ráda. Jen bych ráda ještě zmínila, že jsem dětem vysvětlila, proč nechtějí, aby je cizinec „polapil“ = nejen, že s cizími si děti nemají povídat, ale hlavně si nemají všimnout lidí pod vlivem silných negativních emocí a je lepší se takovým lidem vždy vyhýbat. (Menší bezpečnostní vsuvka před samotnou aktivitou podle mě nikdy není zbytečná.)

U 2. aktivity jsem byla velmi mile překvapena z toho, jak děti mluvily a snažily se rozvíjet své myšlenky, Možná jsme s tímto ztratili trošku více času, než jsem myslela, ale naopak u zbytku aktivit byly děti rychlejší, protože chtěly běhat a najít co nejvíce značek, takže jsme vše krásně stihli.

3. aktivitu jsem zvolila z důvodu, že jsem na lekci nebyla sama. Pokud bych byla, asi bych skupinu nerozdělovala a šli bychom společně, avšak takhle děti mohly více spolupracovat a zapojilo se do přímé práce s mapou více dětí, než v rámci jedné velké skupiny. Děti se fáborky z krepáku zmást nenechaly, i když se několikrát zastavily a přemýšlely kudy jít. Bylo také hezky vidět, jak již ve skupině krystalizují některé role – především ty „vedoucí“ a naopak ty, kteří se jen drželi se skupinou. S čímž se pokusím pracovat v následující aktivitách a jsem zvědavá, jak skupina bude spolupracovat i příště.

Po cestě zpět do parku nám začalo lehce pršet, takže jsme místo práce s vysvětlivkami/piktogramy, také hned sbírali připravený krepák (aby neobarvil okolí) a tuto aktivitu si tedy zařadíme v rámci opakování v další hodině. Alespoň si papír děti rovnou nalepí do deníku.

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na výlet:

Liberecká výšina

DATUM VÝLETU: 16. 10. 2022

CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)

MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: sraz v 8:30 a rozchod v 12:30 před budovou DDM Větrník

TÉMA PODTÉMA	1. výlet za rozhlednami v našem okolí „Naše Liberecká výšina“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj hrubé motoriky, vytrvalosti a celkově zdatnosti, pohyb v přírodním prostředí Dítě a jeho psychika – vnímání, rozvoj fantazie, pozornosti Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských, poznávání kulturní památky
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none">• Dítě se orientuje v přírodě pomocí turistického značení.• Dítě po cestě vnímá lektora a jeho pokyny.• Dítě pozoruje a všímá si přírody v okolí nejen při chůzi, ale i během pohybových aktivit.• Dítě se bezpečně pohybuje v přírodním prostředí.• Dítě navštíví rozhlednu Liberecká výšina.• Dítě ví, k čemu slouží putovní kamínky.
SMĚŘUJÍ KE KLÍČOVÝM KOMPETENCÍM	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Pobyt venku: vycházka s cílem návštěvy rozhledny Aktivity na cestě: Správná cesta?, Bomba, Houby a houbaři, Turista řekl + hledání a zkoumání hub pomocí lupy Návštěva rozhledny: svačina, prohlídka rozhledny, nalezení putovního kamínku Aktivity na cestě zpět: Bomba, turista hledá, hledání pokladu + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	Aktivity na cestě: 1x putovní kamínek, 2x lupa, lékárnička Svačina: svačina z domova Návštěva rozhledny: vstupenky podle počtu dětí + 2 dospělí = 20Kč/osobu + suvenýry (pohledy pro každé z dětí) Aktivity na cestě zpět: 1x desky/krabička na poklad, 15x vytištěná omalovánka (viz obrázek 7), 1x balíček bonbónů, pohledy rozhledny
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	vytvořit omalovánku Liberecké Výšiny (viz přílohy k 1. výletu), najít či vyrobit 1 putovní kamínek + vést a motivovat děti během vycházky
ORGANIZACE – FORMA	Aktivity na cestě: hromadné i skupinové aktivity v lese Svačina: individuální činnost ve skupině u rozhledny Návštěva rozhledny: hromadná návštěva samotné rozhledny
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze PRAKTICKÁ M.: pohyb a pobyt venku, pohybové hry NÁZORNÁ M.: návštěva rozhledny, omalovánka a koupě pohledů

OBSAH

Příprava: Vytiskneme si omalovánky a společně se sladkou odměnou je dáme do desek/krabičky, kterou doplníme u rozhledny o pohledy + přibalíme lékárničku a 2 lupy s sebou do batohu.

Motivace: Rovnou se vydáme k začátku cesty a k dětem známému rozcestníku (viz příprava na 2. lekci), kde si povíme něco na začátek cesty. Tam se děti zeptáme, jak se oni a náš program jmenují (*Malý turista*) a děti namotivujeme na cestu nejen nadšením z návštěvy rozhledny a krásného výhledu, ale také se zmíníme o pokladu, který po cestě zpět budou mít za úkol najít.

CESTA NAHORU NA ROZHLEDU:

1. aktivita = Správná cesta?

S dětmi se zastavíme u rozcestníku a rozdělíme je na 2 skupiny. První skupiny bude mít za úkol určit trasu podle rozcestníku a turistických značek (zjistí, jakou barvu budeme následovat, jak daleko se rozhledna nachází atd.) a druhá skupina se přesune k velké mapě a zkusí na mapě najít: kde právě stojíme, Libereckou výšinu a nejkratší trasu k ní. Po cca 5 minutách si skupinky sdělí, co zjistili. Poté se budeme moci vydat na cesta (směrem po **žluté** trase), kterou však řídí děti. My jen kontrolujeme, zda jdeme správně a snažíme se děti k orientaci motivovat a pobízet např. *Opravdu máme jít doleva? Není to tudy lepší? Nemáme jít po jiné barvě...?*

+ Před samotnou cestou dětem sdělíme, že správný turista se rozhlíží kolem sebe a hledá nejen velké, ale i poklady od naší matky přírody. Proto mají za úkol po cestě hledat **houby**, které ale trhat Nebudeme, protože jdeme na výlet a né na houby, ale pouze si je prohlédneme pomocí lupy.

2. aktivita = Bomba!

Hra se hraje po celou dobu výletu a má pouze 2 pravidla: „povely“ může vykřiknout a odvolat pouze lektor, a pokud jsme v situaci, která je nebezpečná pro zdraví dítěte, nehrajeme ji! Když děti uslyší „*bomba/nálet/potopa/elektřina*“ musí splnit daný úkol, který je se slovem spojen. Ten kdo ho nesplní, musí splnit jednoduchý úkol, který zbytek skupiny vybere.

- **Bomba** = všichni se musí schoulit a přikrčit do kuličky, zakrýt si uši a vyčkat na povel
- **Nálet** = všichni hráči se musí ihned schovat pod jakýkoliv strom, aby je letadlo z výšky nemohlo vidět
- **Potopa** = hráči musí vylézt na cokoliv, co je alespoň 15 cm od země, aby je neodnesla voda
- **Elektřina** = všichni musí znehybnět

→ V polovině cesty se zastavíme, napijeme a zahrajeme 2 snadné hry:

3. aktivita = Houby a houbaři (Ovečky, ovečky)

Pro navození dobré nálady si zahrajeme honičku a to Ovečky, ovečky, kterou však vzhledem k našemu výletu a aktivitě spojenou s houbami upravíme na Houby a houbaře. Pravidla jsou však úplně stejná. Vybereme 1 dítě (houbař), které stojí na druhé straně hracího pole než zbytek (houbičky). Místo dialogu mezi vlkem a ovečkami houbař však jen zakřičí: *Houbičky, houbičky... ukažte se!* A zbytek hráčů se z dřepu (= schované houbičky v trávě) postaví a vybíhá naproti houbaři. Koho houbař chytne, stává se také chytačem.

4. aktivita = Turista řekl... (Kuba řekl)

Po honičce si zahrajeme hru i na zklidnění a to Kuba řekl, kterou jen přejmenujeme na Turista řekl. Lektor nebo vybraný hráč vymýšlí úkoly, které plní ostatní – např. sednout si, vyskočit, utíkat, chytit se za nos. Pokud před vybraným úkolem řekneme „*Turista řekl...*“ ostatní musí úkol splnit, pokud však řekneme jen např. „*Sedněte si.*“ úkol neplatí a ten, kdo ho splnit na 2 kola vypadáva.

→ Pokračování v cestě k rozhledně. Nahoře u rozhledny se společně vyfotíme a nasvačíme.

5. aktivita = Prohlídka rozhledny:

Nejprve si s dětmi obejdeme celou rozhlednu a ukážeme si, co všechno lze vidět (restauraci, hotel, věž s rozhlednou, výběhy se zvířátky atd.) Po vnějším popisu se vydáme dovnitř, kde se zaměříme na průzkum samotné rozhledny. Vydáme se úplně nahoru, kde dětem přečteme základní informace z letáčku a necháme je se kochat výhledem a pozorovat okolí. Pokud zbyde čas, můžeme se snažit i hledat např. Ještěd, místo kde je DDM Větrník atd.

Před odchodem také koupíme suvenýry – pohledy a nálepky, které si děti nalepí jako památku do deníku.

6. aktivita = Nalezení putovního kamínku

Před odchodem dáme dětem úkol: *Zkuste najít duhu mezi kamením.* Děti tak budou muset hledat putovní kamínek se vzorem duhy, který je schován u velkých balvanů. Po nalezení si ho dané dítě může nechat a my si po cestě dolů ve zkratce vysvětlíme, k čemu putovní kamínky na výletech slouží.

→ V polovině cesty se zastavíme a v případě nadbytku času si i zahrajeme krátkou hledací hru.

7. aktivita = Turista hledá

Hra je založena na pozornosti a všímání si okolí. Lektor vždy řekne: *Turista hledá...* a doplní, cokoliv, co lze najít v blízkém okolí.

	<p>Př. borovice, žlutý/červený spadlý list, prašivka, jedlá houba, ptačí budka, bukvice, duběnka na listu atd.</p> <p>8. aktivita = Hledání „pokladu“</p> <p>Ke konci cesty nenápadně někdo schováme poklad (omalovánky, bonbóny a pohledy), který děti necháme najít po zakřičení povelu <i>Poklad!</i> (snaha o zmatení a pobavení v návaznosti na hru Bomba). Pokud by ho nemohl déle někdo najít, využijeme metodu: <i>Samá voda, přihořívá</i>. Po nalezení každý dostane omalovánku, sladkost i pohled.</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce:</p> <p>Na úplný závěr si s dětmi popovídáme ohledně celého výletu a také si ho zhodnotíme:</p> <p><i>Líbil se vám dnešní výlet? Chtěli byste jít ještě navštívit i jiné rozhledny?</i></p> <p><i>Jaká aktivita vás nejvíce bavila? Jakou byste už naopak dělat nechtěli a proč? Pamatujete si nějakou zajímavost o Liberecké výšině?</i></p> <p><i>K čemu slouží putovní kamínky? Myslíte si, že tenhle výlet byl náročný?</i></p> <p><i>Komu byste ho např. z rodiny doporučili, komu ne a proč?</i></p>
REFLEXE	<p>Úvodní aktivita byla skvělou zpětnou vazbou z minulé lekce, jelikož děti přesně věděly, jak se podle rozcestníku i mapy orientovat. Celou cestu proto vedly pouze děti a bylo vidět, že už opravdu chápou, k čemu jsou turistické značky potřebné.</p> <p>Nápad s pozorováním detailů s loupou, byl původně doplňkový, ale děti podle reakcí moc bavil. Nejen že zkoumaly houby, kterými se budeme zabývat v další lekci, ale pozorovaly vše, co je napadlo. Příště proto musím vzít určitě lup více.</p> <p>Obě pohybové hry děti znaly, takže jejich vysvětlování bylo dost snadné a myslím si, že jejich účel splnily.</p> <p>Samotná prohlídka okolí rozhledny moc dětí nepřekvapila, protože pouze 2 děti tam byly poprvé a ač se některým dětem nechtělo vycházet schody až úplně nahoru, ve finále se jim výhled moc líbil.</p> <p>Co musím příště vymyslet lépe je schování pokladu. Musela jsem se vymluvit, že si potřebují odskočit a během toho nenápadně schovat poklad, což se mi moc nepovedlo, jelikož mě jeden klučina pozoroval...Ale nechal našťěstí hledat ostatní, takže nikomu radost z hledání nezkažil, za což jsem mu i zpětně poděkovala.</p> <p>Ve výsledku si myslím, že se výlet podařil a naplnil očekávání. Rozhlednu jsme navštívili, zahráli jsme si několik her a snažili se opravdu bedlivě pozorovat okolí. Teď už jen chybí vše zaznamenat a nalepit do deníků jako památku. To je ale na programu další lekce.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 3. LEKCI	
DATUM LEKCE: 18. 10. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: zahrada DDM Větrník, učebna DDM Větrník (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	3. lekce – PODZIMNÍ PŘÍRODA „Poznáte, jaké houby na vycházkách sbírat?“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné i hrubé motoriky Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání, Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Děti spolupracují a hledají ve dvojicích skládačky hub. • Dítě procvičuje logické myšlení (skládačky, diskuze). • Dítě dokáže vyjmenovat zásady správného houbaře. • Dítě pozná 5 základních jedlých a 5 nejedlých hub a dokáže je pojmenovat. • Dítě si vyzkouší hru Houbaři a záškodníci. • Dítě se seznámí s atlasem hub a nakreslí podle něj 1 houbu do svého deníku Malého turisty. • Dítě si doplní deník o materiály a zážitky z 1. výletu (pomocí metody scrapbooking).
KLÍČOVÉ KOMPETENCE	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	<p><u>Pobyt venku:</u></p> <p>1. aktivita = pohybová aktivita ve dvojicích, následné skládání obrázků a diskuze na téma pravidla houbaření</p> <p>2. aktivita = pojmenování a popis jednotlivých hub</p> <p>3. aktivita = pohybová hra Houbaři a záškodníci</p> <p><u>Přesun do učebny:</u></p> <p>4. aktivita = studijní kresba vybrané houby/hub</p> <p>5. aktivita = scrapbooking na téma vzpomínek z 1. výletu + reflexe</p>
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	<p>1. a 2. aktivita = 10x skládačka hub, 10x eurodesky, 1x proutěný koš (obrázky hub jsou zvětšené verze hub z poznávačky viz obrázek 8)</p> <p>3. aktivita = 1x koš, spousta bílých a barevných koulí (z papíru)</p> <p>4. aktivita = 14x deník Malého turisty, pastelky, obrázky hub/knihy (Knihy: Dobrodružství v přírodě 1, Malý atlas hub)</p> <p>5. aktivita = tyčinková lepidla + 15x omalovánka Liberecké výšiny, 15x pohled, nálepky pro ozdobení, pastelky</p>
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	vytisknout, zalaminovat a rozstříhat jednotlivé obrázky hub (viz přílohy ke 3. lekci), rozmístit skládačky do zahrady DDM, vytvořit papírové koule + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	<p>1. + 2. aktivita = skupinová činnost po dvojicích na zahradě + hromadná následná diskuze</p> <p>3. aktivita = hromadná pohybová hra na zahradě</p>

	<p>4. aktivita = individuální práce ve skupině v učebně</p> <p>5. aktivita = individuální práce ve skupině s deníkem + hromadná reflexe v kruhu</p>
METODY	<p>SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze na téma houby a pravidla houbaření</p> <p>PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, hledání a skládání hub, pohybová hra, studijní kresba a práce s deníkem (metoda scrapbookingu)</p> <p>NÁZORNÁ M.: ukázka hub, práce s knihami a obrázky hub</p>
OBSAH	<p>Příprava: Schovat skládačky hub na zahradě a připravit koš na jeden ze stolů. Připravit v učebně knihy, omalovánky a vše ostatní.</p> <p>Motivace: Při cestě na zahradu DDM Větrník si s dětmi zopakujeme, co jsme dělali minule – byli jsme na výletě, kde jsme také hledali houby. Avšak neměli jsme s sebou koš na houby, a tak jsme je v lese nechali. Nyní však koš máme a můžeme houby sbírat. Proto děti rozdělíme na dvojice a jejich úkolem bude na zahradě hledat skládačky hub a postupně je všechny přinést do košíku.</p> <p>NÁPLŇ LEKCE:</p> <p>1. aktivita = Skládání skládaček hub + diskuze na téma pravidla houbaření</p> <p>Po nalezení všech deseti skládaček, každé dvojici přiřadíme 1-2 skládačky, které mají za úkol správně složit. Během toho s dětmi zkusíme přijít na základní pravidla houbaření.</p> <p><i>Př. Nesbíráme houby, které neznáme. Nekopeme do nejedlých hub. Jedlé houby nesbíráme i s celou nohou – spodní část podhoubí necháme v zemi.</i> atd.</p> <p>2. aktivita = Poznáš co je to za houbu?</p> <p>Po složení všech obrázků dětem dáme chvíli, aby se na všechny obrázky mohly podívat a zkusit si je určit. Nakonec si společně všechny houby pojmenujeme, popíšeme jejich vzhled a řekneme si k nim nějaké zajímavé informace:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bedla obecná</i> – jedlá a velmi chutná houba • <i>Muchomůrka růžovka</i> – jedlá houba • <i>Hřib smrkový</i> – jedlá houba • <i>Klouzek obecný</i> – jedlá houba • <i>Kozák březový</i> – jedlá houba • <i>Hřib satan</i> – jedovatá houba • <i>Muchomůrka tygrovaná</i> – smrtelně jedovatá houba • <i>Muchomůrka červená</i> – jedovatá houba, avšak obsahuje zdravotně prospěšné látky (využívá se v lékařství) • <i>Holubinka vrhavka</i> – nejedlá houba • <i>Hřib kříšť</i> „<i>hořčák</i>“ – nejedlá houba, charakteristická svou hořkou chutí

	<p>3. aktivita = Houbaři a záškodníci</p> <p>Následující aktivita má za cíl povzbudit děti a navodit hravou atmosféru po náročnější aktivitě na pozornost (popis hub). Doprostřed hracího pole (ideálně rovná plocha bez překážek) umístíme koš plný „hub“ (papírových koulí/míčků), které hráči neboli „houbaři“ nasbírali. Vybereme také 1 či 2 záškodníky, kteří na tlesknutí začnou vyhazovat veškerý obsah košíku ven... To se ale houbařům nelíbí a tak, přiběhnou a co nejrychleji se snaží houby donášet do košíku zpět. Houbařů je ale více, a proto může 1 hráč nést vždy pouze 1 kouli, né více! Pokud jsou záškodníci rychlejší a vyhází všechno z koše ven, vyhrávají. Pokud po dobu cca 2 min. houbaři stíhají sbírat houby a koš je alespoň z ½ plný, vyhrávají oni.</p> <p>→ Úklid všech pomůcek a přesun do učebny DDM Větrník.</p> <p>4. aktivita = Studijní kresba hub</p> <p>V učebně na děti už čekají jejich deníky a knihy s nejrůznějšími druhy hub. Jejich úkolem bude si knihy a obrázky hub prohlédnout a následně se pokusit co nejdetailněji 1 či 2 houby do svého deníku překreslit a pojmenovat. Je na nich, jakou houbu zvolí, ale bylo by dobré, kdyby každý nekreslil to stejné.</p> <p>5. aktivita = Doplnění deníku o poznatky z výletu</p> <p>Ke konci hodiny také každé z dětí dostane omalovánku Liberecké výšiny, pohled a tabulku s hodnocením výletu. Ve zbylém čase si tak každý na prázdnou dvojstránku vše nalepí, ozdobí/vybarví a zhodnotí celý výlet. Pokud někdo bude chtít, může si i ve zbylém čase nakreslit či napsat cokoliv, co se mu na výletě líbilo, co ho zaujalo atd. Práce s deníkem je velmi kreativní činnost a je na dítěti, jak se bude chtít vyjádřit a co si kam nalepí. (K dispozici jsou i různé samolepky)</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce:</p> <p>Na úplný závěr si s dětmi zhodnotíme tuto lekci:</p> <p><i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?</i></p> <p><i>Jaká zase nejméně a proč?</i></p> <p><i>Jakou houbu rozhodně nikdy nebudeme trhat?!</i></p> <p><i>Co uděláte, když si nejste jistí, co za houbu jste právě našli?</i></p> <p><i>Co všechno je potřeba k houbaření?</i></p> <p><i>Chystáte se někdy v blízké době na houby?</i></p>
REFLEXE	<p>Tato lekce byla asi jedna z mých nejoblíbenějších, protože děti krásně spolupracovaly. První, tedy hledací aktivita nám zabrala trochu více času, avšak naopak skládání bylo hotové rychleji, než jsem čekala, takže se ve výsledku stihly všechny aktivity tak, jak měly.</p>

U popisu a pojmenovávání jednotlivých hub jsme se ke konci soustředili i na hledání rozdílů mezi jednotlivými houbami. To vše hlavně proto, aby si děti především jedovaté houby opravdu zapamatovaly (př. červená barva signalizuje v přírodě nebezpečí = nikdy netrhat!) a netrhaly je.

Hru na Houbaře a záškodníky, neboli Veverky a Kuny (od p. Mazala z knihy Hry a hraní pohledem ŠVP) jsem hrála několikrát s dětmi v MŠ a tam papírové koule posloužily skvěle. Avšak u větších dětí, bych příště volila opravdové míčky, aby koule nezůstávaly tak blízko a houbaři to neměli tak snadné... Ve všech až na 1 případ totiž s přehledem vyhráli „houbaři“ a myslím si, že to bylo právě kvůli tomu, že papírové koule děti v zápalu neodhazovaly tak daleko, jak by se třeba míček sám odkutálel.

Práce s atlasem děti podle jejich slov bavila. Každé z dětí si minimálně 1 houbu do deníku nakreslilo a věřím, že si tuto danou houbu tak i lépe zapamatovalo.

Na poslední aktivitu jsem se opravdu těšila a byla jsem zvědavá, jak ji každé z dětí uchopí, protože se jedná o aktivitu nejbližší spojenou s metodou scrabookingu. Mám radost, že některé děti využily svou kresbu, jiné si tam něco napsaly, někdo si tam nalepil hezkou nálepku... Každý měl stejné pomůcky, avšak každý vytvořil úplně jinou vzpomínku na tento výlet a přesně o tom by podle mého názoru měl scrapbooking být. O radosti z tvorby a vytvoření (nejen) vzpomínek trochu kreativnějším způsobem.

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 4. LEKCI	
DATUM LEKCE: 25. 10. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: zahrada DDM Větrník, les u Lesního koupaliště, Liberec (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	4. lekce – OCHRANA PŘÍRODY „Jdeme vyčistit les.“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – hrubé motoriky a schopnosti obratnosti Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských (pravidla recyklace a základy slušného chování v lese)
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Děti si vyzkouší narativní pantomimu. • Dítě ví, proč je důležité chránit přírodu a ví, co pro její ochranu může samo dělat. • Dítě dokáže přiřadit odpad ke správnému kontejneru. • Dítě zná bezpečnostní zásady u sběru odpadu. • Dítě sbírá odpad v přírodě a rovnou ho třídí do • Dítě se seznámí se sběrným dvorem.
KLÍČOVÉ KOMPETENCE	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Pobyt venku: 1. aktivita = diskuze na téma „Co můžeme dělat pro ochranu přírody?“ 2. aktivita = základy recyklace 3. aktivita = vycházka a sběr odpadků po cestě 4. aktivita = ukázka recyklačního dvora DDM Větrník + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	1. aktivita = text k narativní pantomimě (viz obrázek 9) 2. aktivita = 4x vtištěný pracovní list s obrázky odpadků 3. aktivita + 4. aktivita = 6x plastový pytel, 6x krepový papír – žlutý, modrý, šedý, černý, oranžový, zelený, nůžky, 16x pár rukavic
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	Vytisknout 3x pracovní list (zdroj: https://www.samosebou.cz/wp-content/uploads/2022/05/diva-illustration-kids-print.pdf). Zajistit pomůcky pro sběr odpadků + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	1. aktivita = hromadná činnost na zahradě DDM Větrník v kruhu 2. aktivita = hromadná činnost (diskuze) v kruhu v parku 3. aktivita = hromadná vycházka + individuální práce ve skupině 4. aktivita = skupinová činnost v rámci recyklačního dvora + hromadná reflexe v kruhu
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze na téma „Co můžeme dělat pro ochranu přírody?“ a recyklace, reflexe PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, sběr odpadu, narativní pantomima NÁZORNÁ M.: práce s obrázky odpadků – pracovní list, ukázka recyklačního dvora DDM Větrník Liberec

OBSAH

Příprava: Označit každý z pytlů příslušnou barvou krepového papíru – symbolizující jednotlivé kontejnery př. modrý = papír atd. Vystříhnout odpadky z pracovních listů.

Motivace: Děti usadíme do kruhu s mezerami, aby se mohly na místě lehce pohybovat. Představíme jim pravidla narativní pantomimy, u které jedinci musí mít zavřené oči (z důvodu podpory fantazie a odbourání ostychu) a na místě v sedě pomocí pantomimy a gest předvádějí situace, které jim lektor vypráví a snaží se tak vcítit do role a emocí aktéra celého příběhu (viz obrázek 9).

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita = „Co můžeme dělat pro ochranu přírody?“

Po narativní pantomimě, u které jsme se snažili docílit pocitu „nutnosti ochrany přírody“, si v kruhu řekneme, co vše mohou dělat turisté a hlavně děti pro její ochranu.

Př. neodhazovat v lese odpadky, ale nosit je s sebou a vyhodit je doma, neničit zvířecí domy či místa, kde se zvířata často pohybují, nesahat na mlád'átka, neničit rostliny z „nudy“, třídit odpad, nepoužívat jednorázové vybavení př. plastové příbory, pít v pet lahvích atd.

2. aktivita = Třídění odpadu

Po diskuzi si s dětmi představíme, co všechno lze třídit a jaké barvy kontejnerů máme. Poté je rozdělíme na skupinky po 4 a budou mít za úkol jednotlivé odpadky roztřídit a umístit do správného kontejneru. Po správném roztřídění odpadu každé z dětí dostane za odměnu pár rukavic.

3. aktivita = vycházka směrem Lesní koupaliště Liberec

Abychom opravdu přírodě pomohli a o ochraně či recyklaci si jen nepovídali, vydáme se do lesa poblíž a pokusíme se po cestě sesbírat většinu odpadků a zároveň si všimnout, kolik popelnic či košů se po cestě nachází. Všichni si před cestou nevléknou rukavice a rozdělí se na dvě poloviny – na hledače a sběrače. Sběrači ponesou pytel (s označením barevného krepáku symbolizujícího barvu daného kontejneru) a kontrolují, že do něj hledači dávají správné odpadky, hledači si naopak všimají okolí a sbírají pomocí rukavic/klacků odpadky, které následně hází do správných pytlů. V průběhu cesty se role mění.

Označení pytlů: černá = směsný o., žlutá = plasty, modrá = papír, šedá = kovy, zelená = sklo, oranžová/červená = kartonové nápoje

Pravidla pro sběr odpadků: *Nesbírat nic nebezpečného pro dítě – rozbité sklo, jehly atd. Posmrkané kapesníky a jinak „infikovaný materiál“ sbírat pomocí klacků a v žádném případě nesundávat rukavice a sahat na odpadky holýma rukama či si ruce strkat do obličeje/pusy.*

	<p>4. aktivita = představení recyklačního dvora DDM</p> <p>Po příchodu zpět k DDM půjdeme s dětmi dozadu k recyklačnímu dvoru a společně odpadky vyhodíme (případně roztřídíme) do správných kontejnerů. V případě, že zbyde čas, si recyklační dvůr detailně představíme a prohlédneme.</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce: Na úplný závěr si s dětmi zhodnotíme tuto lekci: <i>Jaké pocity ve vás vyvolala motivace (narativní pantomima)?</i> <i>Proč je podle vás důležité chránit přírodu?</i> <i>Co děláte či budete dělat vy pro ochranu přírody?</i> <i>Třídíte doma odpad? Pokud ano, jaký?</i> <i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?</i> <i>Jaká zase nejméně a proč?</i> <i>Chtěli byste jít ještě na podobnou vycházku?</i></p>
<p>REFLEXE</p>	<p>Zpočátku jsem se bála, že bude narativní pantomima pro děti nezajímavá a budou u ni vyrušovat, avšak chtěla jsem ji vyzkoušet i za předpokladu neúspěchu. Ač 2 děti očividně tolik nebavila, zbytek se snažil do aktivity ponořit a většině se to i povedlo! Příště bych proto nevolila tvar kruhu, ale možnost rozmístění se v prostoru, aby měli děti větší klid na práci s jejich fantazií a nesoustředili se na někoho, koho aktivita tolik nebaví.</p> <p>Velmi mě překvapilo, že většina dětí má opravdu dobré znalosti v ohledu recyklace. Proto jim aktivita s tříděním obrázků nedělala větší problém.</p> <p>Samotná vycházka a sběr odpadků mě však opravdu potěšilo a to i přes to, že jsme nedošli až k Lesnímu koupališti. Nezbyl nám na to čas a nechtěla jsem přijít s dětmi k DDM pozdě či uspěchat předešlou diskuzi. Avšak díky reflexi jsme se s dětmi shodli na tom, že toto určitě nebyla naše poslední vycházka s cílem sběru odpadu.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 5. LEKCI	
DATUM LEKCE: 1. 11. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: park v Lidových sadech P. Bezruče (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	5. lekce – VYUŽITÍ KRÁS PŘÍRODY „Kreativita a příroda jdou skvěle dohromady!“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné i hrubé motoriky Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě ví, proč je důležité chránit přírodu. • Dítě hledá a objevuje barevnost přírody pomocí kreativních aktivit (s paletami a šablonami). • Dítě ví, co znamená land art a jaká jsou jeho pravidla. • Dítě vytvoří s kamarády land art, který i pojmenuje. • Dítě trénuje schopnost spolupráce a komunikace ve skupině.
KLÍČOVÉ KOMPETENCE	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Pobyt venku: <ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = kreativní aktivita ve dvojicích, „Krásy a barvy přírody“ 2. aktivita = hra „Němé řady“ 3. aktivita = tvorba Land artu ve skupině 4. aktivita = tzv. venkovní galerie + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = 2x vytištěná paleta (viz obrázek 10), 15x vytištěná šablona (viz obrázek 11), 15x nůžky, sáček na odštířky 2. aktivita = 4x švihadlo (či delší lano) 3. aktivita = 3x napsaný papírek se slovem – klacíky/kamene/listy 4. aktivita = kousky papíru, černá fixa
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	Vytvořit paletu a šablony postav pro 2. aktivitu + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = frontální, hromadná aktivita + aktivita ve dvojicích 2. aktivita = frontální hromadná aktivita ve 2 skupinách 3. aktivita = skupinová práce v parku 4. aktivita = hromadná činnost + hromadná reflexe
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze na téma „Co můžeme dělat pro ochranu přírody?“, reflexe PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, pohybová hra, tvorba land artů NÁZORNÁ M.: práce s paletou a šablonami, venkovní galerie
OBSAH	Příprava: Připravit všechny pomůcky ven do parku. Motivace: Přesuneme se rovnou ven do parku naproti DDM, kde děti usadíme a zopakujeme si s nimi, jaká pravidla mohou lidé obecně a my konkrétně dělat pro ochranu přírody. Snažíme se cílit na podporu kladného a empatického přístupu k přírodě a našemu okolí.

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita = Příroda maluje – práce s paletou i šablonami

Cílem této aktivity je dětem ukázat, jak si lze s přírodou a její barevností hrát a objevovat ji. Doprostřed vzniklého kruhu položíme 2 nakreslené/vytištěné palety (viz obrázek 10) a zadáme dětem jasný úkol: „*Jelikož jsme si zapoměli potřebné barvy, zkuste v okolí najít co nejvíce barev a zaplnit tak obě palety přírodními barvami.*“ Všichni mají za úkol společně hledat předměty různých barev a pokládat je na políčka palety – př. kamínek = šedá barva, list = zelená

Poté co děti obě palety zaplní a zjistí, kolik barev se v okolí skrývá, dostane každý podle svého výběru „šablonu“ (viz obrázek 11). Tu bude mít za úkol (v jasně vymezeném území) pokládat na různé povrchy, materiály, výhledy a sledovat tak, jak se šaty postavičky dokáží během chvilky „přebarvit“ i bez pomoci barev.

2. aktivita = Némé řady

Kvůli následující aktivitě (land art) je potřeba u dětí podpořit schopnost spolupráce. Proto a i kvůli pobavení si zahrajeme hru Némé řady, ke které je pouze potřeba natáhnout 2 lana (či spojená švihadla) naproti sobě. Děti rozdělíme na 2 poloviny a každá skupina se postaví těsně vedle sebe + alespoň jednou nohou se musí každý dotýkat lana. Lektor vždy zadá úkol (např. *seřad'te se od nejmenšího po největšího*) a skupiny ho musí co nejdříve správně splnit.

Hráči tak musí v tichosti přešlapovat mezi sebou a seřadit se podle zadání bez toho, aby někdo neporušil pravidlo dotýkání se lana. Rychlejší skupina po dokončení zvedne ruku a lektor správné řazení zkontroluje.

Př. úkolů: řazení podle velikosti, věku, podle barevnosti oblečení, začínajícího písmene ve jméně (podle abecedy), podle délky vlasů atd.

3. aktivita = Tvorba land artu ve skupinách

Děti se samy rozdělí do 3 skupin. My jim následně krátce vysvětlíme podstatu land art tvorby a poté si každá skupina vylosuje jeden z papírků (klacíky/kamene/listy), což bude určovat hlavní prvek jejich budoucího tvoření. Na tvorbu budou mít děti cca 30 minut a během této doby musí společně vytvořit cokoli dle jejich fantazie spojeného s tématem přírody/turistiky.

Pravidla: nesmí stavět v cestě, ničit okolí parku a rušit ostatní.

Land art = umění spojené s přírodou, ať už se jedná o tvorbu z přírodních materiálů či jiných materiálů umístěných do přírodního prostředí. Podstatou je však oživení a „zkrášlení“ přírody bez toho, aby ji člověk neničil či nenávratně poškodil = *př. neničíme žádné*

	<p><i>rostliny a stromy jen tak, snažíme se využít spíše spadlé materiály pro naši tvorbu atd.</i></p> <p>4. aktivita = Venkovní galerie</p> <p>Po dokončení land artu se skupiny musí domluvit a vymyslet název díla. Následně k němu utvořit kartičku se jmény autorů, názvem a datem vzniku stejně tak, jako mají mistrovská díla v galeriích. Nakonec si společně všechny díla projdeme, prohlédneme a autoři nám své dílo detailně představí.</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce:</p> <p>Na úplný závěr si s dětmi popovídáme a zhodnotíme celou lekci.</p> <p><i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?</i></p> <p><i>Jaká zase nejméně a proč?</i></p> <p><i>Proč je důležité chránit přírodu?</i></p> <p><i>Udělal jste dnes něco malého pro jejich ochranu?</i></p> <p><i>Co je to land art a jaká má pravidla?</i></p>
<p>REFLEXE</p>	<p>Minulou lekci jsme se snažili pochopit, proč je ochrana přírody důležitá. Snažili jsme se ji i pomoci (sběrem odpadků), a proto jsem tuto lekci pojala více kreativně a tak trošku za odměnu.</p> <p>Motivace byla tedy nejen opakováním, ale také sloužila k prohloubení uvědomění, že je v dnešní době opravdu potřeba se o přírodu okolo nás starat a že každý malý krůček a snaha se počítá.</p> <p>První aktivitu děti ihned pochopily a na paletě se tedy objevily různobarevné listy, kameny, klacíky, květy a dokonce i barevné víčko, které jsme následně vyhodili do žlutého kontejneru, a tak si opět fixovali pravidla recyklace. Práce se šablonami byla kratší, než jsem myslela, příště bych je vytiskla větší a hlavně s více motivy.</p> <p>Druhá aktivita byla na děti asi příliš náročná. Hrála jsem ji se staršími jedinci a tam sklídila velký úspěch. Ale tyto menší děti s ní měly trošku větší problémy, než jsem si myslela. Nešlo jim příliš verbálně nekomunikovat, a proto bych příště zvolila metodu s šátky na zavázání úst či bych odstranila lano, aby to neměly děti tak těžké a opravdu se soustředily na komunikaci pomocí neverbálních projevů.</p> <p>Land arty dopadly skvěle! Opět jsem si tak potvrdila, že se jedná o skvělou aktivitu a to pro skupiny v jakémkoliv věku. Práce děti podle reflexe na konci bavila a venkovní galerie je jakási forma tréninku kritického myšlení, které je u dětí podle mě také důležité a proto jsem nechtěla díla dětí jen tak odbýt větou „<i>Pokud chcete, podívejte se i na díla ostatních.</i>“ Jak často u podobných aktivit slyším.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 6. LEKCI	
DATUM LEKCE: 8. 11. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: zahrada u DDM Větrník (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	6. lekce – PUTOVNÍ KAMÍNKY „Už víme, co jsou putovní kamínky!“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné i hrubé motoriky Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu, dbání bezpečnosti při pohybu v městském prostředí
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě ví, jak vypadá putovní kamínek. • Dítě ví, co vše je k tvorbě a umístění putovního kamínku do přírody potřeba. • Dítě si vytvoří minimálně 2 putovní kamínky. • Dítě pracuje se svou představivostí a pozorně vnímá své okolí. • Dítě si do deníku zaznamená vše, co je k aktivitě potřeba a tak si vytvoří i „snadný návod“ (viz obrázek 12).
KLÍČOVÉ KOMPETENCE	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	<p>Pobyt venku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = diskuze o zkušenostech a následné představení a vysvětlení postupu tvorby putovních kamínků 2. aktivita = pohybová hra Čáp ztratil čepičku (podpora kreativního myšlení a vnímání okolí) 3. aktivita = výtvarná tvorba – malba/kresba na kamínky 4. aktivita = hra Na schovávanou (povzbuzení kolektivu) 5. aktivita = práce s deníkem – lepení a dodělávání p. listů + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = 15x vytištěné pracovní listy (viz obrázek 12,13), pastelky/psací potřeby 3. aktivita = 1x odmašťovací prostředek, 7x hadřík, 1x podložka na stůl, 1x fixační sprej, vhodné kamínky 30-40x, fixy na keramiku (2 balení), papírky s tématy + turistické značky na ukázkou 5. aktivita = deníky dětí, pastelky, tyčinková lepidla, nálepky atd.
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	vytvořit pracovní listy se základy tvorby putovních kmínků (viz přílohy k 6. lekci) + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = hromadná činnost u stolu v altánku, a na zahradě 2. aktivita = frontální, hromadná pohybová hra 3. aktivita = individuální práce ve skupině u stolu 4. aktivita = hromadná pohybová hra 5. aktivita = individuální práce ve skupině u stolu

OBSAH

Příprava: Vytištění a nákup všech potřebných pomůcek, které si před lekcí připravíme na zahradu.

Motivace: Přesuneme se rovnou ven na zahradu DDM. Po cestě v rámci motivace vzpomínáme na výlet na Libereckou Výšinu a na moment, kdy jsme putovní kamínek našli.

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita = Představení putovních kamíneků:

Cílem této aktivity je děti seznámit s volnočasovou aktivitou – tvorbou/hledáním putovních kamíneků. Nejprve zjistíme, zda děti někdy takto s kamínky tvořily a zda si jen kamínky zdobily či je poté i někde venku cíleně umístily. Místo klasického popisování k čemu aktivita slouží, dětem rozdáme pracovní listy, které si společně přečteme a doplníme (viz přílohy k 6. lekci). Listy tak dětem mohou v budoucnosti sloužit jako přesný návod s tipy na domácí tvoření.

2. aktivita = hra Čáp ztratil čepičku

Abychom neztratili dětskou pozornost, zahrajeme si po „teoretické části“ pohybovou hru, která nejen děti povzbudí a dodá jim energii, ale také je může inspirovat k tvorbě. A to jak díky barvám, tak předmětům v okolí.

3. aktivita = Příprava a zdobení putovních kamíneků.

Každý kámen se nejprve musí odmastit a utřít do sucha, s čímž nám pomůže odmašťovač a hadříky. Během toho, co budou kameny schnout, si děti vylosují 1 z připravených témat, podle kterého jeden kamínek ozdobí. Mohou využít pracovní list a nejprve si námět vyzkoušet namalovat na papír, či mohou rovnou zdobit kamínky pomocí barevných fixů. Po dokončení děti nezapomenou na zadní stranu napsat PŠČ a kamínek z obou stran zafixují (s pomocí lektora) fixačním sprejem. Nakonec se kamínky cca 15 minut nechají pořádně a v bezpečí zaschnout.

Témata: podzim, turistické značení, zvířátka na podzim, květiny, výlet, hory

4. aktivita = Hra na schovávanou

Během toho, co nám budou kameny schnout, si na celé zahradě zahrajeme Hru na schovávanou. Vyzkoušíme si tak, jaké je to být schovaný a čekat, než nás někdo najde... Stejně jako „čekají“ putovní kamínky na jejich nálezce.

Vybereme 1 hledače a určíme místo, odkud bude vycházet a kde bude nalezené děti také zapikávat. Během toho, co hledač počítá do 30, se musí zbytek hráčů schovat a nevyběžat z úkrytu do té doby, než je hledač najde, či hra neskončí. Děti tak musí vymýšlet

	<p>kreativní místa pro úkryt (bez rizika nebezpečí!) či po nalezení hledačem být rychlejší a zapíkat samotného hledače, a tak se zachránit. Nalezené děti buď čekají na stanoveném místě, nebo mohou hledači pomáhat a hledat s ním.</p> <p>5. aktivita = Práce s deníkem</p> <p>Ke konci hodiny a podle zbylého času si děti pracovní listy nalepí do svých deníků a mohou ještě jakkoliv dozdobit i papírové kamínky či si do deníku cokoliv z dnešní lekce namalovat/napsat.</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce:</p> <p>Na úplný závěr si s dětmi popovídáme a zhodnotíme celou lekci a namotivujeme je na další výlet – Císařský kámen, kde si po cestě tyto vytvořené kmínky rozmístíme a naopak budeme jiné hledat.</p> <p><i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?</i> <i>Jaká zase nejméně a proč?</i> <i>Jaké kamínky jsou na tvorbu nejlepší? Můžeme je vzít odkudkoliv?</i> <i>Proč se na zadní stranu píše PSČ?</i> <i>Vyzkoušíte si namalovat kamínky i doma?</i> <i>Myslíte si, že je tato volnočasová aktivita vhodná i pro starší např. vaše rodiče nebo je jen pro děti?</i></p>
<p>REFLEXE</p>	<p>Na tuto lekci jsem se opravdu těšila, jelikož mám ráda kreativní činnosti a spojení turistiky a výtvarné tvorby ve formě putovních kamínek je tedy přesně něco pro mě. Byla jsem mile překvapena, že polovina dětí s tvorbou putovních kamínek již zkušenosti má. Avšak většinou se jednalo o zkrácení volného času a kamínky nepokládaly nikam cíleně, natož za účelem „putování“. Doufám proto, že je tato lekce obohatila o znalosti a hlavně jim ukázala krásnou myšlenku, kterou tato aktivita má.</p> <p>Na kamínky lze barvit i akrylovými barvami za pomoci štětců, avšak bála jsem se, že příprava všech pomůcek a samotná tvorba dětí by díky štětcům mohla trvat dlouho a z turisticky zaměřené lekce, by se tak stala hodina výtvarné výchovy... Proto jsem raději zvolila fixy na keramiku, se kterými se dětem pracovalo podle mého názoru mnohem snadněji. Avšak někdy jindy (např. v zimních měsících a v učebně) si vyzkoušíme určitě i variantu s akrylovými barvami a do deníků si poté obě metody zhodnotíme.</p> <p>Poznámka k fixaci kamínek: Vždy používat igelit pod a kamínky nastříkat z obou stran ve 2 slabších vrstvách, nežli v 1 silné.</p> <p>Obě hry díky ohraničenému a různorodému prostředí sklidily úspěch a myslím, že ač se jedná o velmi snadné hry (někdo by mohl říci i pro malé děti), hezky doplnily celou lekci. Děti tak procvičily nejen vnímání a pozorování okolí, ale také se u toho bavily, což je hlavní.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 7. LEKCI	
DATUM LEKCE: 15. 11. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: park v Lidových sadech P. Bezruče, učebna DDM Větrník (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	7. lekce – GEOCACHING „Pojďme hledat kešky!“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj jemné i hrubé motoriky Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských (př. pravidla hry geocaching)
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Děti se seznámí s volnočasovou aktivitou – geocaching. • Děti dokáží ve zkratce geocaching vysvětlit, popsat základní pravidla hry i potřebné pomůcky. • Dítě si zahraje pohybovou hru na námět Cukr, káva, limonáda. • Děti se seznámí se základními druhy keší. • Děti najdou 1 opravdovou keš a 1 připravenou keš lektorkou (slouží jako prvotní ilustrační a edukační prvek lekce). • Dítě si vše zaznamená do deníku a zhodnotí danou lekci.
SMĚŘUJÍ KE KLÍČOVÝM K.	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	<p><u>Pobyt venku:</u></p> <p>1. aktivita = hledání „nepravé“ turistické keše v parku 2. aktivita = diskuze na téma geocaching, práce s obsahem keše (slova, obrázky, logbook atd.) 3. aktivita = pohybová hra „Pozor mudla jde!“ 4. aktivita = hledání keše (Kroužkovka) v okolí DDM Větrník</p> <p><u>Přesun do učebny:</u></p> <p>5. aktivita = práce s deníkem (lepení obrázků atd.) + reflexe</p>
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	<p>1. aktivita = 1x plastová krabička + 15x vytištěné logo geocachingu (viz obrázek 16), 20 samolepek, 1x A6 sešit, 1x propiska 2. aktivita = 1x vytištěné listy s pojmy a obrázky geocachingu (viz obrázek 14, 15) 4. aktivita = 2x vytištěná velká mapa a 14x zadání hledání keše (viz obrázek 17, 18) 5. aktivita = tyčinková lepidla, pastelky, 14x deník Malého turisty</p>
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	Vytvořit nepravou kešku – obsahující logbook, tužku + barevná loga, samolepky a slova vztahující se ke 2. aktivitě. Vytvořit a vytisknout pracovní list ke geocachingu + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	<p>1. aktivita = skupinová práce v parku u DDM 2. aktivita = hromadná činnost (diskuze) v kruhu v parku 3. aktivita = hromadná frontální pohybová hra 4. aktivita = skupinová práce v okolí DDM 5. aktivita = individuální práce ve skupině s deníkem + hromadná reflexe v kruhu</p>

METODY	<p>SLOVNÍ M.: rozhovor, diskuze na téma geocaching, reflexe PRAKTICKÁ M.: pohyb venku, hledání keší, pohybová hra, práce s deníkem (scrapbooking) NÁZORNÁ M.: ukázka keše, příprava slov a obrázků k tématu G.</p>
OBSAH	<p>Příprava: Schovat lektorem vytvořenou kešku někde v parku. Vytisknout a vystříhnout potřebné materiály (viz přílohy k 7. lekci)</p> <p>Motivace: Při cestě do parku děti přesvědčíme, že dnes budou hledat poklady a předáme jim informace k tomu, jak se stát hledači pokladů i mimo lekce programu = stanou se tzv. kačery (neboli hledači keší).</p> <p>NÁPLŇ LEKCE:</p> <p>1. aktivita = Hledání falešné kešky v parku Po příchodu do parku děti rozdělíme na dvě skupiny. Jedna bude mít za úkol vymyslet místa, kam putovní kamínky pokládáme a druhá naopak, kam je nepokládáme. Úvodní aktivita slouží nejen jako podpora spolupráce a diskuze ve skupině, ale také jako opakování z minulé hodiny (viz příprava na 6. lekci). Po společném opakování dětem vyznačíme území, ve kterém keš musí najít. „<i>Hledejte něco, co do přírody vyloženě nepatří, ale nijak ji to neublíží...</i>“ Děti tak budou mít za úkol najít keš, kterou jsme před začátkem lekce v parku schovali (např. dutina stromu, pod větev, k památníku...) Po nalezení a ukázce, kde byla keš schovaná, se přesuneme na trávu do kruhu, kde si celý obsah keše popíšeme a vysvětlíme, co vše se v nich skrývá.</p> <p>2. aktivita = Co je vlastně geocaching? Po otevření a rozložení všech věcí uvnitř kešky se zaměříme na to, <i>Co geocaching je? Pro koho je tato aktivita vhodná? Jaký je rozdíl mezi kačerem/mudlou? Jaká má tato hra pravidla atd.</i> K tomu nám pomohou důležité pojmy a obrázky, které budou schované uvnitř kešky. Nakonec se děti podepíší do tzv. logbooku a každé z dětí si za odměnu vezme nálepku a 2 různá loga gaocachingu (1x zelené a 1x barevné logo, které si nalepí později do deníku.)</p> <p>3. aktivita = pohybová hra „Pozor mudla jde!“ Následující aktivita má za cíl povzbudit děti a navodit hravou atmosféru po náročnější aktivitě na pozornost (vysvětlování základních informací v rámci geocachingu). Hra se hraje úplně stejně jako hra: Cukr, káva, limonáda – 1 osoba stojí zády naproti zbytku a odřikává říkanku: „<i>Boty, šáva, cesta, sláva, Kačer ten se nehýbe.</i>“ V tento moment všichni běží a jen co skončí říkanka, musí se zastavit a „mudla = ten, kdo říká říkanku“ kontroluje, zda se někdo nehýbe. Hra končí, až když je mudla vyměněna za nejrychlejšího ze skupiny, tedy kačera. (Kačer = hráči geocachingu, Mudla = člověk neznající pravidla hry)</p>

	<p>4. aktivita = Hledání opravdové kešky v okolí DDM. Rozdělíme děti na 2 skupiny, jako u 1. aktivity a dáme jim nejprve velkou mapu, na které budou muset společně pojmenovat druhy keší v okolí a poté vybrat kešku, která je k nám nejbližší. Až se obě skupiny domluví a ukáží na zelený symbol v ulici Riegrova, dostanou zadání k hledání keše s názvem „Kroužkovka“. Po vyluštění hádanky, se přesuneme podle mapy na parkoviště DDM, kde v zadní levé části děti musejí najít kovovou schránku neboli danou keš. Tu si společně otevřeme a podepíšeme se do logbooku na důkaz nalezení.</p> <p>5. aktivita = Doplnění deníku o poznatky z výletu Ke konci hodiny se přesuneme do učebny, kde si děti všechny materiály nalepí do deníku. Během toho, co děti budou pracovat na svých denících, najdeme na počítači stránky geocaching.com, přihlásíme se a dětem ve zkratce ukážeme, jak zadání Kroužkovky vypadá na internetu či jak vypadá zadání jiných kešek v okolí DDM.</p> <p>Ukončení a společné hodnocení lekce: Na úplný závěr si s dětmi zhodnotíme tuto lekci: <i>Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?</i> <i>Jaká zase nejméně a proč?</i> <i>Jak byste vysvětlili pojem geocaching svému kamarádovi, který o něm nikdy neslyšel? Co je vlastně ta keška/keš? A můžeme si z ní všechno odnést, stejně, když nacházíme „poklad“?</i> <i>Jaká pravidla platí při hraní geocachingu? Co nesmíme nikdy při lovu keší zapomenout?</i></p>
<p>REFLEXE</p>	<p>Velkou výhodou byl fakt, že dva kluci chodí na kroužek geocachingu, takže nejen, že věděli spoustu věcí, ale také jsem z nich udělala své „asistenty“ a díky tomu dávali mnohem větší pozor než obvykle. Takže pokud budou někdy příště vyrušovat, zkusím stejnou taktiku.</p> <p>Hledání mnou vytvořené kešky dětem zabralo trošku delší dobu, jelikož jsem ji schovala do duté části stromu, okolo kterého děti chodily, ale nenapadlo se je podívat dovnitř.</p> <p>Oproti tomu Kroužkovku děti našly skoro ihned a tak jsme měli čas se ještě přemístit do učebny, kde děti začaly pracovat na svých denících. Jediné, co jsme nestihli, bylo se podívat na webové stránky geocachingu. To ale vyzkoušíme příště či v rámci jiné hodiny, jelikož toto byl pouze úvod do geocachingu a plánuji ve hledání keší s dětmi pokračovat – např. na dalším výletu na Císařský kámen.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na výlet:

Císařský kámen

DATUM VÝLETU: 20. 11. 2022

CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)

MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: sraz v 8:00 a rozchod v 13:30 před budovou vlakového nádraží v Liberci

TÉMA PODTÉMA	2. výlet za rozhlednami v našem okolí „Cesta na vrchol Císařského kamene“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj hrubé motoriky, vytrvalosti a celkově zdatnosti, pohyb v přírodním prostředí Dítě a jeho psychika – vnímání, rozvoj fantazie, pozornosti Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských, poznávání kulturní památky
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none">• Dítě ví, jak se slušně a bezpečně chovat ve vlaku a na nádraží• Dítě se orientuje v přírodě pomocí turistického značení/GPS.• Dítě po cestě vnímá lektora a jeho pokyny.• Dítě pozoruje a všímá si přírody v okolí nejen při chůzi, ale i během pohybových aktivit.• Dítě se bezpečně pohybuje v přírodním prostředí.• Dítě navštíví rozhlednu Císařský kámen.• Dítě ví, k čemu louží putovní kamínky a také svůj kamínek po cestě vhodně umístí.• Dítě ví, co je geocaching a pokusí se najít keš u rozhledny.
SMĚŘUJÍ KE KLÍČOVÝM KOMPETENCÍM	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	Pobyt venku + cesta vlakem: vycházka s cílem návštěvy rozhledny Aktivity na cestě: rozmístění putovních kamínek, orientace v přírodě, Bomba, honička Lepidlo, Gordický uzel Návštěva rozhledny: svačina, prohlídka rozhledny, stavitelská soutěž, hledání kešky Aktivity na cestě zpět: hledání putovních kamínek, Bomba, Hlídky na věžích + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	Cesta vlakem: vstupenky podle počtu dětí tam i zpět + 2 dospělí (Zastávky: Liberec – Rádlo, Jeřmanice – Liberec) Aktivity na cestě: putovní kamínky z předešlé lekce, lékárnička, GPS/telefon s navigací Svačina: svačina z domova Aktivity na cestě zpět: 15x vytištěná omalovánka A5 (viz obrázek 19), pohledy z rozhledny (15x)
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	vytvořit omalovánku Císařského kamene + instrukce pro hledání keše (viz obrázky 19, 20), přinést putovní kamínky, koupit pohledy a jízdenky na vlak + vést a motivovat děti během vycházky

OBSAH

Příprava: Vše si vytiskneme, vezmeme hotové putovní kamínky i s pohledy a nakonec přibalíme i lékárníčku do batohu.

Motivace: Po srazu se s dětmi rovnou vydáme na správné nástupiště, kde počkáme na příjezd vlaku. Během toho si připomeneme pravidla správného chování ve vlaku (př. *nekřičíme, zbytečně se po vagónu nepohybujeme, nic ve vlaku neničíme, posloucháme, když je hlášení o další zastávce atd.*) Poté si připomeneme, kam máme namířeno. Děti mohou také hádat, kolik lidí u rozhledny bude, co všechno bude z jejího vršku vidět či kde si myslí, že by keš mohla býti schována.

→ **cesta vlakem směr: Liberec – Rádlo**

CESTA NAHORU NA ROZHLEDU:

Po celou dobu děti navigují a snaží se orientovat nejen v přírodě a hledat turistické značky, ale také mohou nahlédnout do GPS v telefonu. (Cesta po modré a zelené trase. Zpět už jen po zelené.)

1. aktivita = Loučení s putovním kamínkem

Hned na začátku cesty dětem rozdáme jejich putovní kamínky, které si vyrobily na minulé lekci + si připomeneme pravidla, kam kamínky pokládáme (viz příprava na 6. lekci). Každý má tak možnost si pro svůj kamínek vybrat podle něj ideální místo a zároveň sledovat, zda na ně v okolí již nějaký kamínek nečeká.

2. aktivita = Bomba!

Pro velký úspěch z minule budeme hrát po celou dobu cesty opět hru bomba (pravidla hry viz příprava na 1. výlet – Liberecká výšina).

→ V polovině cesty nahoru se zastavíme, napijeme a zahrajeme 2 snadné hry:

3. aktivita = Lepidlo

Pro navození dobré nálady a motivaci kolektivu na následující hru si zahrajeme honičku s názvem Lepidlo. Jeden z hráčů je honič a má za úkol všechny pochyťat. Toho, koho chytí, chytne za ruku a už ho nepustí, hráči jsou jakoby „přilepení“. Takto spolu do konce hry chytají ostatní a zvětšují se. Pokud se chytači rozpojí, musí se opět rychle spojit, jinak nemohou dále chytat.

4. aktivita = Turistův uzel (Gordický uzel)

Po honičce si pro zklidnění zahrajeme hru na rozvoj spolupráce. Všichni se postaví do kruhu čelem k sobě a zavřou oči. Na tlesknutí všichni dají levou ruku před sebe a snaží se chytnout ruku někoho jiného. Na další tlesknutí děti zopakují totéž jen s pravou rukou. Pokud všichni takto někoho drží, otevřou oči a mají za úkol se jakkoliv rozmotat, jen se u toho nesmí jejich ruce rozpojit.

→ Pokračování v cestě k rozhledně. Nahoře u rozhledny se společně **nasvačíme** a řekneme si něco málo o **historii a současnosti rozhledny** (přečteme si informační tabule u rozhledny).

5. aktivita = Prohlídka rozhledny:

Nejprve si s dětmi obejdeme celou rozhlednu a popíšeme si ji – z jakého je materiálu, co vidí v jejím okolí a nakonec ji zkusíme porovnat s Libereckou výšinou. Po tomto zkoumání se vydáme společně nahoru, kde budeme zkoumat výhled a vše, co lze z rozhledny zahlédnout.

6. aktivita = Stavitelská soutěž

Po prozkoumání rozhledny děti namotivujeme a vytvoříme z nich stavitele rozhleden a věží. Rozdělíme je do dvojic, které budou mít za úkol v časovém limitu (např. 10 minut) postavit co možná nejvyšší, ale zároveň nejoriginálnější věž/rozhlednu. Háček je v tom, že k tomu mohou použít pouze kameny a přírodní materiály z okolí. Po uběhnutí časového limitu nám autoři svoje dílo představí a společně vybere vítěze, kteří se stanou tzv. Mistry staviteli a dostanou malou odměnu.

7. aktivita = Hledání keše v okolí rozhledny

Před odchodem si společně přečteme instrukce a následně po trojicích děti vylustí hádanku (viz přílohy ke 2. výletu) podle které se pokusíme keš s názvem Císařský kámen najít.

→ Cesta směr vlakové nástupiště Jeřmanice. Po cestě s dětmi stále hrajeme hru Bomba a snažíme se poslední putovní kamínky rozmístit + jiné hledat. V půli cesty se zastavíme a zahrajeme si poslední hru.

8. aktivita = Hlídky na věži

Určíme si hrací pole ve tvaru obdélníku/čtverce. Na jednu stranu vybereme vždy 2 hráče, kteří mají po celou dobu zavřené oči (lze dát šátek přes oči) = představují hlídače na věžích. Zbytek hráčů je na druhé straně a jejich úkolem je nepozorovaně okolo hlídačů projít bez toho, aby na ně hlídači (či do jejich těsné blízkosti) ukázali a tak je odhalili.

Ukončení a společné hodnocení lekce:

Na úplný závěr si s dětmi na vlakovém nástupišti popovídáme ohledně celého výletu a také si ho zhodnotíme:

Líbil se vám dnešní výlet?

Chtěli byste jít ještě navštívit i jiné rozhledny?

Jaká aktivita vás nejvíce bavila?

Jakou byste už naopak dělat nechtěli a proč?

Pamatujete si nějakou zajímavost o Císařském kameni?

Myslíte si, že tenhle výlet byl náročný?

	<p><i>Komu byste ho např. z rodiny doporučili, komu ne a proč?</i></p> <p>→ cesta vlakem směr Jeřmanice - Liberec</p>
<p>REFLEXE</p>	<p>Původně měl být sraz již v Jeřmanicích na autobusové zastávce, ale nakonec jsem zvolila cestu vlakem, za což jsem nyní ráda. Nejen, že děti po dlouhé době prý vyrazily někam vlakem, ale bylo tak i pro rodiče snazší děti dopravit k libereckému nádraží, než do Jeřmanic.</p> <p>Celkově si myslím, že se výlet povedl, avšak co jsem nepředpokládala, byla opravdu velká zima na to, že byl listopad (mrzlo). Nyní bych tedy zpětně prohodila oba výlety a jako první zvolila Císařský kámen a jako druhý až Libereckou výšinu, kde je na rozdíl od rozhledny uprostřed lesa možnost se na chvíli zahřát.</p> <p>Kvůli zimě jsem si tematicky upravila i honičku Lepidlo → Mrazíka jen s tím rozdílem, že děti se nepodlézaly, ale zmražené děti skákaly panáka (aby jim nebyla zima) a sluníčko okolo dětí 2x obíhalo, aby je vysvobodilo. Zbytek her proběhl beze změn.</p> <p>Z reakcí dětí jsem poznala, že i ty, které malování na kamínky tolik nebavilo, naopak jejich rozmísťování a hledání bavilo moc. Všechny kamínky se tak rozmístily a dokonce jsme i jeden „cizí“ našli.</p> <p>Další aktivita, ze které mám opravdu radost, byla Stavitelská soutěž, která děti podle jejich hodnocení výletu bavila nejvíce. V okolí rozhledny je totiž spousta kamenů a věřím, že se dají využít pro spoustu aktivity a to nejen na stavění (př. tvorba land artu z kamenů).</p> <p>Co mě kromě zimy však mrzí nejvíce, byl fakt, že jsme bohužel nenašli zmiňovanou keš... Ač jsem 2 dny dopředu kontrolovala, zda je keš aktivní a měla by tedy u rozhledny být, opravdu jsme ji nenašli. Dva dny po výletě jsem se na web podívala znovu a keš jsem již nenašla. Tak nevím, zda ji někdo ukradl/poškodil a autor ji smazal či deaktivoval později, nebo co se s ní stalo. Avšak dětem jsem tak měla možnost připomenout pravidla, proč je důležité keše hledat nenápadně a neničit je. Aby stejně jako ony, nebyl další kačer zklamaný a doufám, že tyto pravidla tak budou opravdu dodržovat.</p> <p>Když jsme konečně došli na vlakové nástupiště (výlet byl dlouhý cca 10 km) a schovali jsme se před zimou v čekárně, celý výlet jsme si zhodnotili. Pro zkrácení čekání jsme si zahráli také hru Myslím na = 1 hráč myslí na 1 věc/osobu a ostatní musí pomocí otázek zjistit, na co daný hráč myslí. Odpovědi na otázky však musí být jen ANO/NE. Ten kdo to uhádne, vymýšlí a odpovídá v dalším kole. Naše témata: výlet na Císařský kámen, pohádky, zima.</p>

VOLNOČASOVÝ PROGRAM MALÝ TURISTA – příprava na 8. LEKCI	
DATUM LEKCE: 22. 11. 2022	
CÍLOVÁ SKUPINA: heterogenní skupina, 14 dětí (ve věku 6 – 11 let)	
MÍSTO KONÁNÍ A ČAS: učebna a zahrada DDM Větrník (1,5 hodiny)	
TÉMA PODTÉMA	8. lekce – REFLEXE VÝLETŮ „Doplnování zážitků do deníku Malého turisty“
VZDĚLÁVACÍ OBLAST - PODOBLAST	Dítě a jeho tělo – rozvoj hrubé i jemné motoriky, koordinace ruky a oka, rozvoj obratnosti, vytrvalosti Dítě a jeho psychika – rozvoj fantazie, pozornosti i vnímání Dítě a ten druhý – komunikace ve skupině, komunikace s lektorem programu, spolupráce v rámci skupiny Dítě a společnost – respektování pravidel programu i těch společenských (př. bezpečnostní pravidla učebny)
KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě si prohlédne fotografie z výletu na Císařský kámen. • Dítě dokáže zhodnotit celý výlet (trasa, náplň i aktivity). • Dítě si doplní do deníku veškeré materiály z výletu. • Dítě si zahraje dvě pohybové hry (Turista řekl, Ocásky). • Dítě se seznámí s webem geocaching.com a rozhodne, zda si vytvoříme společný profil či si jej vytvoří každý sám.
SMĚŘUJÍ KE KLÍČOVÝM KOMPETENCÍM	Klíčová kompetence k učení, klíčová kompetence k řešení úkolů
VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA (HARMONOGRAM ČINNOSTÍ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = ukázka a výběr fotografií z výletu 2. aktivita = reflexe výletu na Císařský kámen + práce s deníkem 3. aktivita = pohybová hra „Turista řekl“ 4. aktivita = ukázka a práce s webem geocaching.com 5. aktivita = pohybová hra „Ocásky“ na zahradě DDM + reflexe
PROSTŘEDKY (POMŮCKY, DID. TECHNIKA)	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = fotografie z výletu, funkční projektor a PC 2. aktivita = 15x omalovánka Císařského kamene, pastelky, tyčinková lepidla, 15x pohled z výletu, 1x mapa Vratislavic 3. aktivita = nic 4. aktivita = funkční projektor a PC 5. aktivita = barevný krepový papír 2 barev, nůžky, 2x vytištěná stopa zvířete (př. srnky a veverky)
KONKRÉTNÍ PEDAGOGICKÉ POŽADAVKY	Vytvořit omalovánku Císařský kámen, koupit pohledy Císařský kámen (Informační centrum 101010 Vratislavice), fotit během výletů a protřídít fotky z nich, vybrat 2 stopy zvířat a vytisknout je + vést a motivovat děti během lekce.
ORGANIZACE – FORMA	<ol style="list-style-type: none"> 1. aktivita = hromadná frontální činnost v učebně u projektoru 2. aktivita = hromadná činnost + individuální práce na deníku 3. aktivita = hromadná frontální hra v učebně 4. aktivita = hromadná frontální činnost v učebně u projektoru 5. aktivita = hromadná pohybová hra + hromadná reflexe v kruhu
METODY	SLOVNÍ M.: rozhovor, výklad v rámci ukázky webu, reflexe PRAKTICKÁ M.: pohybové hry, práce s deníkem (scrapbooking) NÁZORNÁ M.: ukázka fotografií, ukázka webu, práce s mapou

OBSAH

Příprava: Vytisknou omalovánky, zapnout a vyzkoušet projektor v učebně + připravit fotky na promítání.

NÁPLŇ LEKCE:

1. aktivita + motivace = Promítání fotografií z výletu

Aby se nám výlet lépe hodnotil, připomeneme si ho pomocí fotografií, které si s dětmi na projektoru v učebně ukážeme. Zároveň si každé z dětí bude moci během hodiny vybrat 1-2 fotografie (podle času), které mu lektor vytiskne a dítě si je bude moci vystříhnout a nalepit do deníku jako vzpomínku.

2. aktivita = Reflexe celého výletu na Císařský kámen

Nejprve si s dětmi hromadně připomeneme celou cestu a veškeré důležité informace z výletu (*odkud a čím jsme jeli, kam, jakou barvu jsme následovali, kam jsme vůbec měli namířeno, co jsme po cestě hráli/dělali atd.*) Poté dětem rozdáme deníky a do nich si nalepí a následně vybarví omalovánku + během toho budou postupně chodit dopředu k lektorovi, kde budou na mapě Vratislavic n. Nisou muset najít danou rozhlednu. Po splnění úkolu dostanou pohled a mohou si ho taktéž i s vybranou vytištěnou fotografií nalepit do deníku. (+ pokud by byl někdo rychle hotový, může si do deníku nakreslit či napsat cokoliv, co se mu vybaví z výletu, záleží na fantazii dítěte)

3. aktivita = pohybová hra „Turista řekl“ ... (Kuba řekl)

Po aktivitě s deníkem si zahrajeme hru pro povzbuzení skupiny a udržení její pozornosti z důvodu další a náročnější aktivity na pozornost. Lektor nebo vybraný hráč vymýšlí úkoly, které plní ostatní – *např. sednout si, vyskočit, najít modrou barvu, chytit se za nos...* Pokud před vybraným úkolem řekneme „*Turista řekl...*“ ostatní musí úkol splnit, pokud však řekneme jen *např. „Sedněte si.“* úkol neplatí a ten, kdo ho splnit na 1 kola vypadává.

4. aktivita = Ukázka webu geocaching.com

Po dokončení práce s deníkem se opět přesuneme k projektoru a ukážeme dětem, jak celkový web vypadá. Zaměříme se hlavně na ukázkou a vysvětlení: (+ lehké opakování z lekce geocachingu – druhy keší, náročnost atd.)

- *Jak se jednoduše zaregistrovat?*

- *Jaké keše lze na mapě najít a podle čeho vybírat?*

- *Jak správně „zalogovat“ nalezenou keš?*

Nakonec si ukážeme zalogování „Kroužkovky“ (viz příprava na 7. lekci) a domluvíme se, zda si chtějí děti v budoucnosti založit profil samy či si založíme společný profil a vždy si nalezené kešky budeme logovat spolu v rámci lekcí v učebně.

→ přesun na zahradu DDM Větrník

5. aktivita = Pohybová hra „Ocásky“ + úvod do další lekce

Nakonec se s dětmi oblečeme a vyrazíme si ven také něco zahrát. Rozdělíme skupinu na dvě poloviny, které se od sebe liší barvou krepového papíru. Každé z dětí si (cca 50 cm dlouhý) kousek krepového papíru zastrčí za kalhoty a vytvoří si tak „ocásek“, na který si nesmí sahat ani ho nijak zakrývat! Po odstartování hry mají hráči za úkol co nejrychleji sebrat ocásky všech z druhého týmu. Ten tým, který sebere rychleji všechny ocásky protihráčům, získává bod. Podle času vyhrává tým s vyšším počtem bodů.

→ Pokud zbyde čas, položíme někde do blízkého okolí i 2 vytištěné stopy zvířat a necháme děti, aby je našly. Tyto stopy si následně prohlédneme, zkusíme určit, koho asi mohou být a namotivujeme děti na další lekci (poznávání stop a života zvířat v zimě).

Ukončení a společné hodnocení lekce:

Na úplný závěr si s dětmi opravdu krátce zhodnotíme tuto lekci. (Reflexe bude probíhat především v rámci aktivit.)

Jaká aktivita vás dnes bavila nejvíce?

Jaká zase nejméně a proč?

Co si myslíte, že budeme dělat příště? Chtěly byste si něco zahrát či jít zase na vycházku do lesa?

Promítání fotografií mělo velký úspěch! Sice nebyly fotky nejkvalitnější, protože jsem je pořizovala pouze na telefon, ale aktivita podle mě skvěle uvedla povídání o výletu a pro děti byla i zajímavou a netradiční. Avšak bohužel v tento den nešla tiskárna v DDM. Takže jsem dětem fotografie nevytiskla, ale slíbila jsem, že fotografie si vytiskneme a nalepíme příště.

Hra Turista řekl, vznikla již na výletě na Libereckou výšinu a jako výplňková aktivita posloužila opět velmi dobře. Bez ní si myslím, že by byla další aktivita opravdu náročná na pozornost a to nejen pro nejmenších dětí, které povídání a vysvětlování fungování webu příliš nebavilo. Avšak starší ji ocenili, což je pro mě důležité v rámci představení celé volnočasové aktivity – geocachingu pro kterou je práce s webe klíčová.

Po domluvě si společný profil na webu založíme někdy příště a budeme si do něj nalezené kešky společně logovat. Znovu jsme také zkontrolovali, zda se keška z Císařského kamene znovu neobjevila a opravdu tam už není.

Ač byla hodina klidná a převážně v učebně, byla velmi přínosná nejen v rámci tvorby deníku, ale i schopnosti reflexe a plánování výletu.

Diskuze

Hodnocení celého programu:

Dle průběhu jednotlivých lekcí a dle reflexe dětí lze konstatovat, že cíle bakalářské práce jsou splněny (viz závěr). Nicméně zda došlo k naplnění hlavních cílů programu Malého turistů před jeho dokončení, nyní nelze tvrdit. Jedná se totiž o celoroční program, a proto jsou i hlavní cíle programu mnohem komplexnější a musíme na nich stále pracovat. Ač je zřejmé, že jsme s dětmi od začátku programu udělali pokrok a je vidět, že už např. na druhém výletě se dokázaly samy orientovat či vědí, co vše je potřeba k hledání keší. Stále je potřeba chodit na vycházky a výlety či hledat nové keše, abychom mohli tvrdit, že program děti opravdu motivoval k smysluplnému trávení volného času pohybem a pobytem v přírodě.

Bylo pro mne velmi inspirativní, že jsem v rámci předvýzkumu navštívila oba kroužky (TO BROUCI i Geocaching) a také že jsem v rámci praxe v druhém ročníku mohla pracovat v družině. Získala jsem tak informace k tvorbě programu přímo od cílové skupiny a od odborníků z praxe, za což jsem jim doteď velmi vděčná. Doposud jsem se soustředila vždy na práci s nejmenšími dětmi (z MŠ), a tak mi tyto informace velmi pomohly s výběrem a plánováním realizovaných aktivit. Samozřejmě, že přímý kontakt s vybranou skupinou a vedení lekcí vždy nešlo přesně tak, jak jsem si detailně v přípravách naplánovala, avšak jedná se o neformální vzdělávání a zde podle mě nejde o přesné dodržení všech aktivit a plánů, ale důležitá je především radost z činností, získávání nových zkušeností a také socializace (nejen) s vrstevníky. A to si myslím, že se mi jako lektorovi jednotlivých lekcí podařilo podporovat a plnit. Snažila jsem se aktivitami především podporovat skupinovou dynamiku i kohezi, což se již nyní jeví jako úspěšné díky celkové náladě a klimu během lekcí.

Co tedy program dětem nabídne v budoucích měsících? Děti si stále povedou deník technikou scrapbookingu, stále se budeme věnovat geocachingu (chtěli bychom si vytvořit společný profil a do něj si zaznamenávat společně nalezené keše) i tvorbě putovních kamíneků – př. volba jiných témat, využívání více technik malby na ně – malba pomocí akrylových barev, malba pomocí techniky dottingu. Především se ale budeme stále vydávat ven a prozkoumávat nejen přírodní okolí DDM Větrník, ale i zbytek rozhleden, které máme v plánu navštívit (Ještěd, Prosečská chata, Královka i Nisanka). Jediné co se změní, budou další témata a jiné předem plánované aktivity v následujících lekcích. Např. v prosinci se zaměříme na přípravu zvířat na zimu, možnosti krmení lesní

zvěře, stopování či rozdílů v pěší turistice v létě a v zimě... Jednoduše se budu snažit děti podporovat v neustálém bádání, poznávání nových vědomostí, ke zlepšování svých stávajících dovedností, podpoře kreativního myšlení spojeného s přírodou či nakonec i motivaci k samotnému plánování celých výletů.

Změny oproti plánu:

Drobných změn v průběhu plánování programu bylo spousta, avšak největší změnou byla změna působiště, kde program nyní probíhá. Program měl být realizován jako zájmový kroužek pro děti 4. a 5. třídy na ZŠ Na Výběžku v Liberci, což bylo s vedením školy domluveno a schváleno již v r. 2021 při mém působení v této organizaci. Hned začátkem září jsem rozdala dětem do družin letáčky (viz obrázek 18 v přílohách) a popis programu se objevil i na webových stránkách mezi celkovou nabídkou zájmových kroužků (viz obrázky 19, 20). Avšak i přesto se po 2,5 týdnech do kroužku přihlásil nedostatečný počet dětí... Zpětně si uvědomuji, že jsem si vybrala jednu z menších ZŠ, avšak díky dobrým vztahům a zkušenostem z působení na tomto pracovišti mě nenapadlo, že se nenaplní ani polovina kapacity (tedy alespoň 6 dětí). Jeden z důvodů mohl být příliš úzký výběr cílové skupiny – tedy pouze děti 4. a 5. třídy. Avšak i když jsem program nabízela v polovině září i ve 3. a 6. třídě, stále se nepřihlásil dostatečný počet dětí k realizaci programu, z čehož jsem byla velmi zklamaná...

Naštěstí jsem díky kontaktům, vstřícnosti DDM Větrník Liberec a tušení, že by program nemusel na ZŠ Na Výběžku vyjít, domluvila realizaci programu v rámci nově začínajícího zájmového kroužku Turistůček pro nejmenší (viz tabulka 5). Ač se jedná větší skupinu i o převahu mladších dětí, než jsem původně zamýšlela, jsem ve finále s výsledkem opravdu spokojená a jsem ráda, že program mohu realizovat právě pod záštitou DDM Větrník. Díky vybavené učebně i skvělému umístění celého zařízení se mi pro děti naskytla příležitost plánování aktivit v mnohem zajímavějším prostředí, jako je vybavená přírodovědná učebna, krásná zahrada za DDM Větrník, která je jako dělaná pro programy venku či větší možnosti pro vycházky do okolních lesů. I když jsem musela spoustu aktivit „narychlo“ lehce přizpůsobit či zcela změnit, jsem opravdu nadšená z práce s touto vybranou skupinou a jak vše dopadlo. Jsem na sebe i nyní mnohem více pyšná, že jsem se s celou situací dokázala vypořádat a přizpůsobit se jí. Získala jsem větší sebedůvěru a upřímně mohu říci, že se na každou další lekci a aktivity s dětmi v přírodě těším a nyní bych za původní plány neměnila.

Závěr:

Cílem bakalářské práce bylo vytvoření analýzy nabídek turisticky zaměřených kroužků (v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou) a následné vytvoření a realizace volnočasového programu zaměřeného na turistiku a další aktivity v přírodě. Oba dva cíle byly tedy splněny, vznikl program Malý turista, který se stále realizuje, a už nyní jsou na něj pozitivní ohlasy.

Teoretická část podrobně vysvětluje pojem volný čas a zaměřuje se na důležitost výchovy a vzdělávání ve volném čase a to nejen u cílové skupiny, tedy jedinců v mladším školním věku, kterým je také věnována jedna kapitola. Také nás teoretická část detailně seznamuje s pojmem turistika, blíže představuje její základní druhy, historii ve světě i na našem území a představuje výhody výchovy v přírodě. S čímž se pojí i popis vybraných volnočasových aktivit (geocachingu, tvorby putovních kamínků a scrapbookingu), které jsou pro program Malého turistu klíčové.

Praktická část je poté rozdělena na předvýzkum, analýzu volnočasových nabídek a samotný popis programu Malého turistu. Jak již bylo řečeno, program stále probíhá, avšak lze do něj blíže nahlédnout díky detailnímu popisu všech aktivit v celkem 10 přípravách (8 příprav na každotýdenní lekce + 2 přípravy víkendových výletů s cílem návštěvy rozhledu v našem okolí). V kapitole diskuze se lze dočíst, jak se z prvotní myšlenky během karantény v r. 2019 vytvořil plnohodnotný volnočasový program a co vše stálo za jeho vznikem či co ještě v budoucnu může program nejen dětem nabídnout. Lze tedy říci, že praktická část společně s přílohami, ukázkou samotného deníku a fotodokumentací přímo dokládá naplnění výše zmíněných cílů této bakalářské práce.

Ačkoliv jsem si myslela, že pro mě bude tvorba programu Malého turistu výzvou, netušila jsem, jak cennou zkušeností mi celý proces tvorby a realizace programu bude. Jsem opravdu vděčná za to, že jsem si vybrala v rámci mé bakalářské práce právě toto téma a vím, že program Malého turistu mi už teď přinesl do života spoustu skvělých lidí a možností, než jsem si kdy myslela.

Seznam použitých zdrojů:

Literatura:

BENDL, S., et al., 2015. *Vychovatelství – Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-9763-2.

BŘICHÁČEK, V., GAYDOSOVÁ, M., HÁJEK, T. a kolektiv, 20001. *Skautskou stezkou – základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR Tiskové a distribuční centrum. ISBN: 80-86109-60-7.

CHYSKÝ, J., SKALNÍK, M., 1955. *Základy turistiky*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství ve sbírce turistických příruček. 142. publikace

DOLEŽAL, T., 2002. *Ekologické aspekty tělesné výchovy, sportu a turistiky*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0136-2.

EDIZIONO DEL B., 2019. *Dobrodružství v přírodě 1. Kniha pro zvědavé průzkumníky přírody*. Brno: Edika, Albatros Media a. s. ISBN: 978-80-00-05395-0.

EDIZIONO DEL B., 2019. *Dobrodružství v přírodě 2. Kniha pro zvědavé průzkumníky přírody*. Brno: Edika, Albatros Media a. s. ISBN: 978-80-00-05396-7.

HOFBAUER, B., 2005. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN:80-7178-927-5.

KNAUEROVÁ, M., SLAVÍČEK, J., URUBOVÁ, L., 2020. *Atlas hub, průvodce českou přírodou*. Brno: Edika. 978-80-266-1552-1

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

MAZAL, F., 2007. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-85783-77-3.

NEUMAN, J. a kolektiv, 2000. *Turistika a sporty v přírodě: přehled základních znalostí a dovedností pro výchovu v přírodě*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-391-9.

NEUMAN, J., 1998. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-218-1.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008. *Pedagogický slovník*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-416-8.

SÝKORA, B., a kolektiv, 1986. *Turistika a sporty v přírodě (teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Publikace č. 36-06-27/1

ŠPORKOVÁ, S., 2012. *Scrapbooking – alba, přání, notýsky*. Praha: Grada. ISBN: ISBN 978-80-247-7981-2.

TUHÁČEK, M., 2018. *BERTA a JAN hledají kešky*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-4555-1.

VYŠKOVSKÝ, J., a kolektiv, 1997. *Turistika a sporty v přírodě*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta. ISBN 80-210-1552-7.

Elektronické zdroje:

Geocaching [online]. [vid. 24. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.geocaching.com/play>

KAPLÁNEK, M., 2012. Pedagogika volného času – projekt budoucnosti, nebo slepá ulička?. *Pedagogika* [online], 1/2012, s. 12-20. ISSN 2336-2189. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=957%20title>

Klub českých turistů [online]. [vid. 20. 8. 2022]. Dostupné z: <https://kct.cz/>

Klub českých turistů – Historie [online]. [vid. 20. 8. 2022]. Dostupné z: <https://kct.cz/historie>

Mydlifik: Blog – Jak na putovní malované kamínky [online]. [vid. 4. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.mydlifik.cz/>

NEUMAN, J., 2013. Osobnostní rozvoj prostřednictvím učení a výchovy v přírodě. *ACORát* [online], Vol. 2, No. 1 (2013), s. 47-67. ISSN 1803.0823. Dostupné z: <https://adoc.pub/osobnostni-rozvoj-prostednictvim-ueni-a-vychovy-v-pirod-jan-.html>

Wiki.geocaching.cz [online]. [vid. 24. 2. 2022]. Dostupné z: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Seznam příloh:

Obrázek 1 - Úvodní strana deníku Malého turisty.....	84
Obrázek 2 - Úvodní povídání v deníku Malého turisty	85
Obrázek 3 - Turistické značení (materiál A k 1. lekci).....	85
Obrázek 4 - Turistické značky (materiál B k 1. lekci).....	85
Obrázek 5 - Pracovní list k aktivitě "orientace pomocí mapy" (materiál C k 1. lekci) ..	85
Obrázek 6 - Pracovní list k aktivitě "vysvětlivky v mapě" (materiál D k 1. lekci)	85
Obrázek 7- omalovánka Liberecké výšiny (vytvořeno pro 1. výlet Malého turisty).....	85
Obrázek 8 - Materiál k aktivitě "poznáš co je to za houbu?" (3. lekce)	85
Obrázek 9 - Autorský text k narativní pantomimě (motivace 4. lekce).....	85
Obrázek 10 - paleta k aktivitě Příroda maluje (materiál A k 5. lekci).....	85
Obrázek 11 - šablony aktivitě Příroda maluje (materiál B k 5. lekci)	85
Obrázek 12 - Pracovní list k aktivitě "představení putovních kamínků" (materiál A k 6. lekci)	85
Obrázek 13 - Pracovní list k aktivitě "představení putovních kamínků" (materiál B k 6. lekci)	85
Obrázek 14 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál A k 7. lekci) ..	85
Obrázek 15 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál B k 7. lekci) ..	85
Obrázek 16 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál C k 7. lekci) ...	85
Obrázek 17 - Pracovní list k aktivitě "Hledání kešek v okolí DDM" (materiál D k 7. lekci)	85
Obrázek 18 - Pracovní list k aktivitě "Doplnění deníků o nové poznatky" (materiál E k 7. lekci)	85
Obrázek 19 - omalovánka Císařského kamene (materiál A ke 2. výletu Malého turisty)	85
Obrázek 20 - Pracovní list k aktivitě "hledání keše v okolí rozhledny" (materiál B ke 2. výletu Malého turisty).....	85
Obrázek 21 - Letáček k programu Malého turisty pro ZŠ Na Výběžku, Liberec.....	85
Obrázek 22 - výstřížek z webu ZŠ Na Výběžku - přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23	85
Obrázek 23 - výstřížek z webu ZŠ Na Výběžku, podrobný popis kroužku Malého turisty (září 2022).....	85
Obrázek 24 - práce na úvodní straně deníku Malého turisty	85

Obrázek 25 - desatero Malého turisty.....	85
Obrázek 26 – skupinová práce s mapou	85
Obrázek 27 – hledání schovaných značek v parku	85
Obrázek 28 – začátek výletu směr Liberecká výšina.....	85
Obrázek 29 - orientace v lese pomocí turistických značek	85
Obrázek 30 – společná fotografie u cíle	85
Obrázek 31 - orientace a práce mapou.....	85
Obrázek 32 - skládání obrázků hub	85
Obrázek 33 - hledání skládaček hub ve dvojicích	85
Obrázek 34 - studijní kresba hub do deníku Malého turisty.....	85
Obrázek 35 - sběr odpadků na vycházce k Lesnímu koupališti	85
Obrázek 36 – práce na pracovních listech z 6. lekce	85
Obrázek 37 - hotové putovní kamínky z 6. lekce	85
Obrázek 38 - malba na kamínky podle zadání	85
Obrázek 39 - hotové putovní kamínky z 6. lekce, detail	85
Obrázek 40 - cesta na vrchol rozhledny Císařský kámen	85
Obrázek 41 - trénink orientace v mapě	85
Obrázek 42 - nalezení a zkoumání keše "Kroužkovka".....	85
Obrázek 43 - aktivita představení geocachingu.....	85
Obrázek 44 – reflexe výletu s mapou a zisk odměn do deníku	85
Obrázek 45 – stavitelská soutěž.....	85
Obrázek 46 - položení jednoho z putovních kamínků	85
Obrázek 47 – scrapbooking na téma výlet na Císařský kámen	85

Přílohy a fotodokumentace k programu Malého turisty:

Obrázek 1 - Úvodní strana deníku Malého turisty

AHOJ,

ráda bych ti představila tvůj deník malého turisty, který ti pomůže se s turistikou nejen lépe seznámit, ale také si ji i společně s přírodou zamilovat!

Tento deník ti bude sloužit nejen pro zaznamenávání nových či zajímavých informací, které se ti na výletech budou hodit, ale také jako vzpomínka a inspirace na aktivity a výlety z okolí. Společně si totiž všechny informace, rady a volnočasové aktivity vyzkoušíme na opravdových výletech a spoustu toho spolu zažijeme!

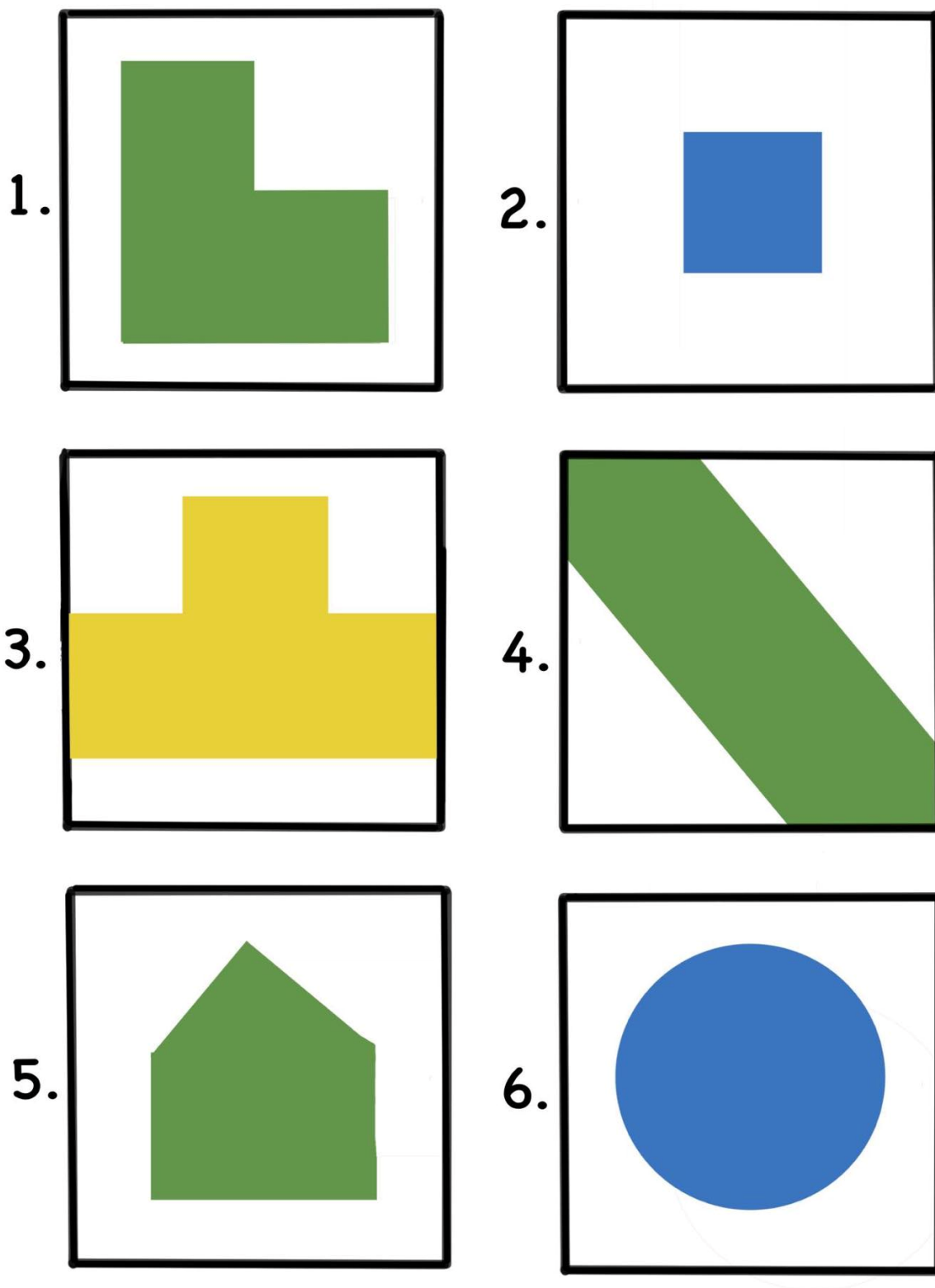
Mimo turistiku si představíme i spoustu her a aktivity, které se do přírody dokonale hodí a na výletech k rozhlednám si je i všechny vyzkoušíme.

Není toho málo že? Tak si rychle vezmi batůžek a tenhle deník, vyrážíme za dobrodružstvím!

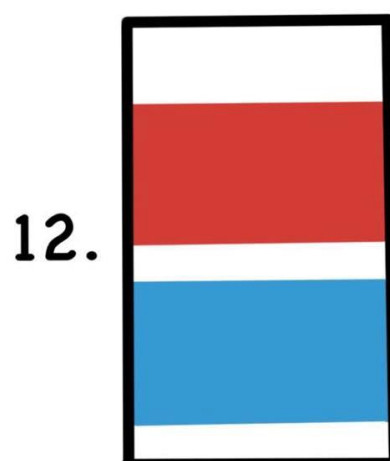
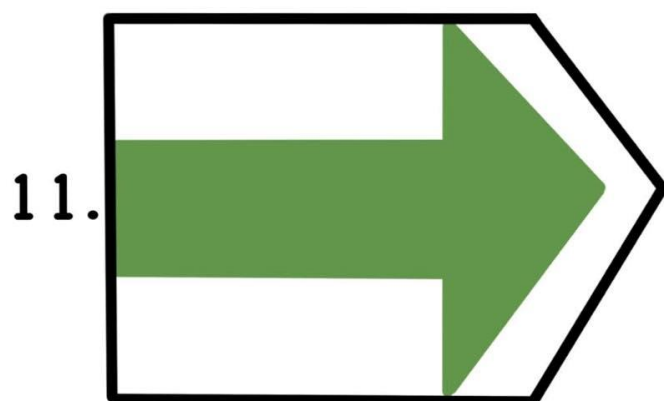
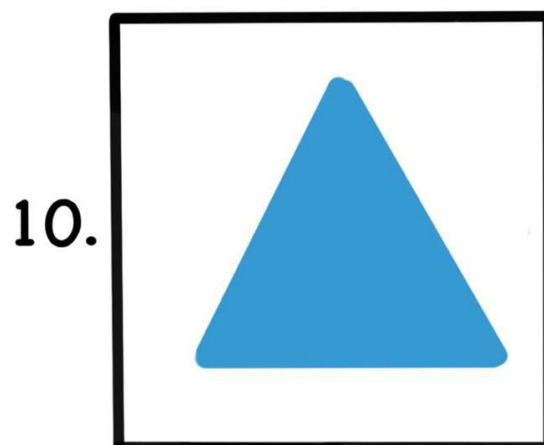
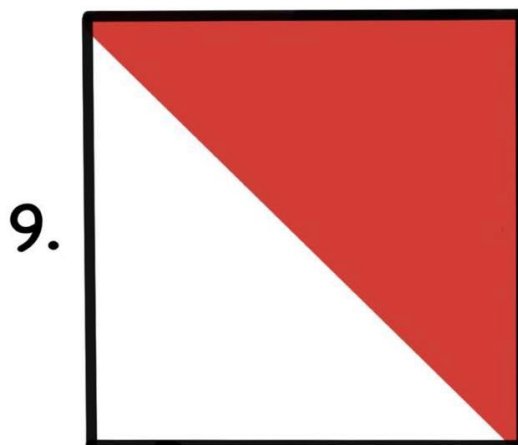
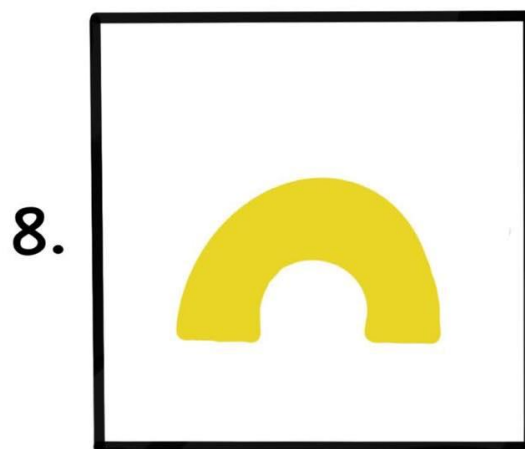
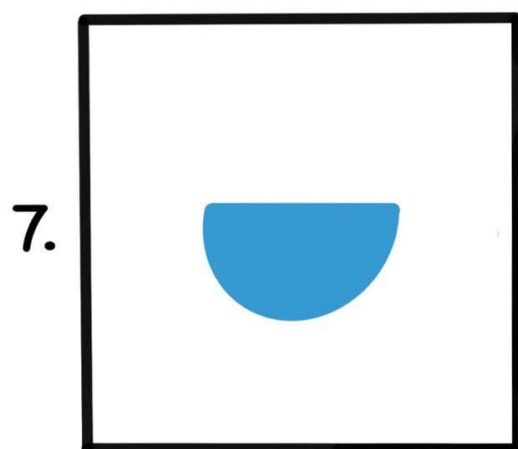
Obrázek 2 - Úvodní povídání v deníku Malého turisty

Turistické značky:

Obrázek 3 - Turistické značení (materiál A k 1. lekci)

Turistické značky:

Obrázek 4 - Turistické značky (materiál B k 1. lekci)

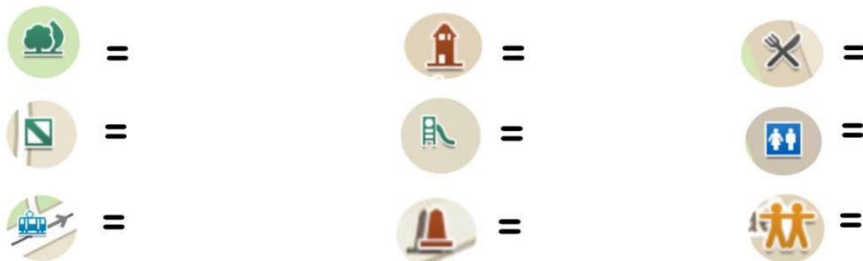
ÚKOL PO SKUPINKÁCH:

dostaň se podle mapy až k cíli

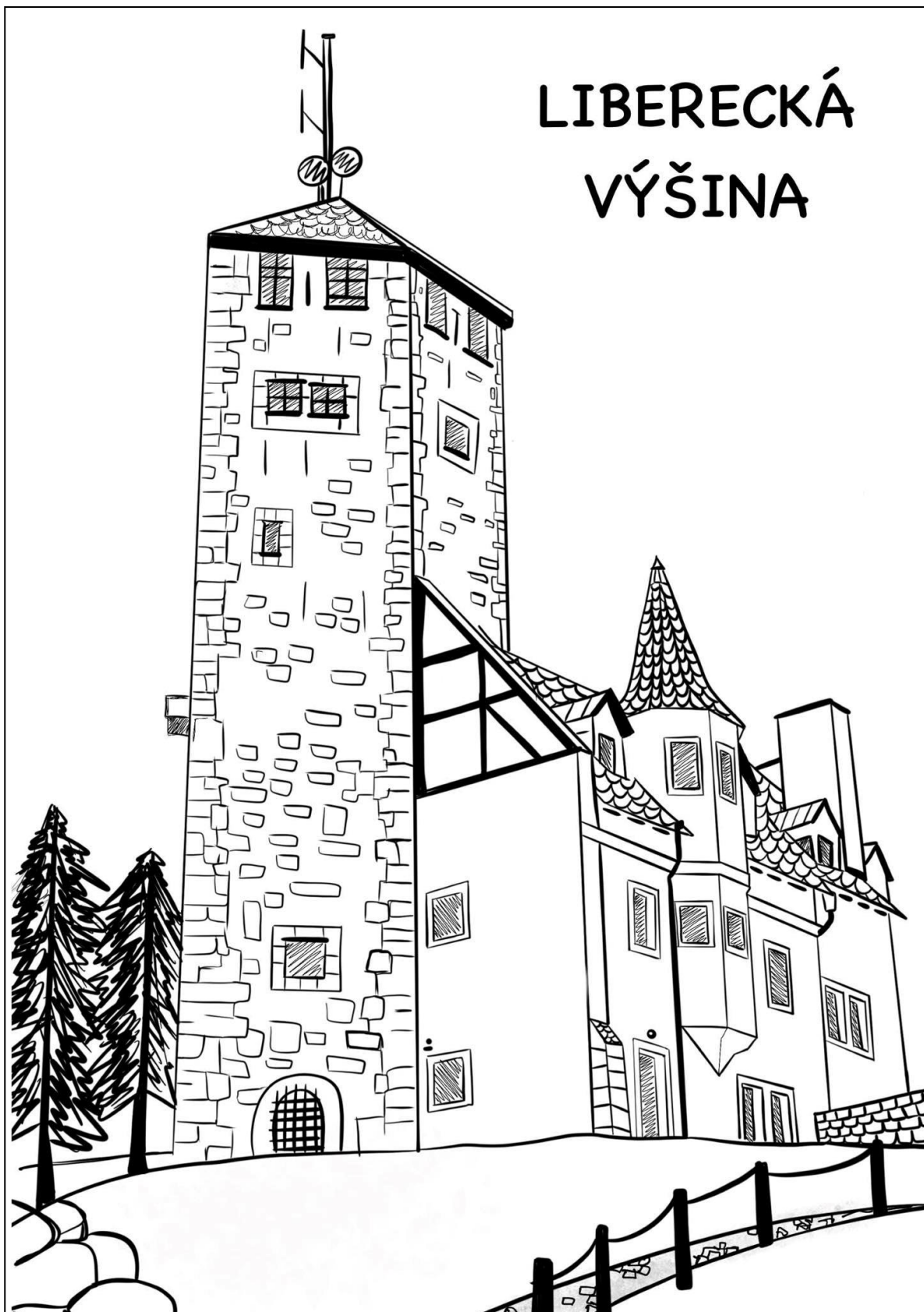

Obrázek 5 - Pracovní list k aktivitě "orientace pomocí mapy" (materiál C k 1. lekci)

PRÁCE S MAPOU:

Obrázek 6 - Pracovní list k aktivitě "vysvětlivky v mapě" (materiál D k 1. lekci)

Obrázek 7- omalovánka Liberecké výšiny (vytvořeno pro 1. výlet Malého turisty)

HOUBY – poznávačka

BEDLA VYSOKÁ

HŘIB SMRKOVÝ

**MUCHOMŮRKA
TYGROVANÁ**

HŘIB SATAN

**HŘIB KŘÍŠŤ
„hořčák“**

**MUCHOMŮRKA
RŮŽOVKA**

MUCHOMŮRKA ČERVENÁ

KLOUZEK OBECNÝ

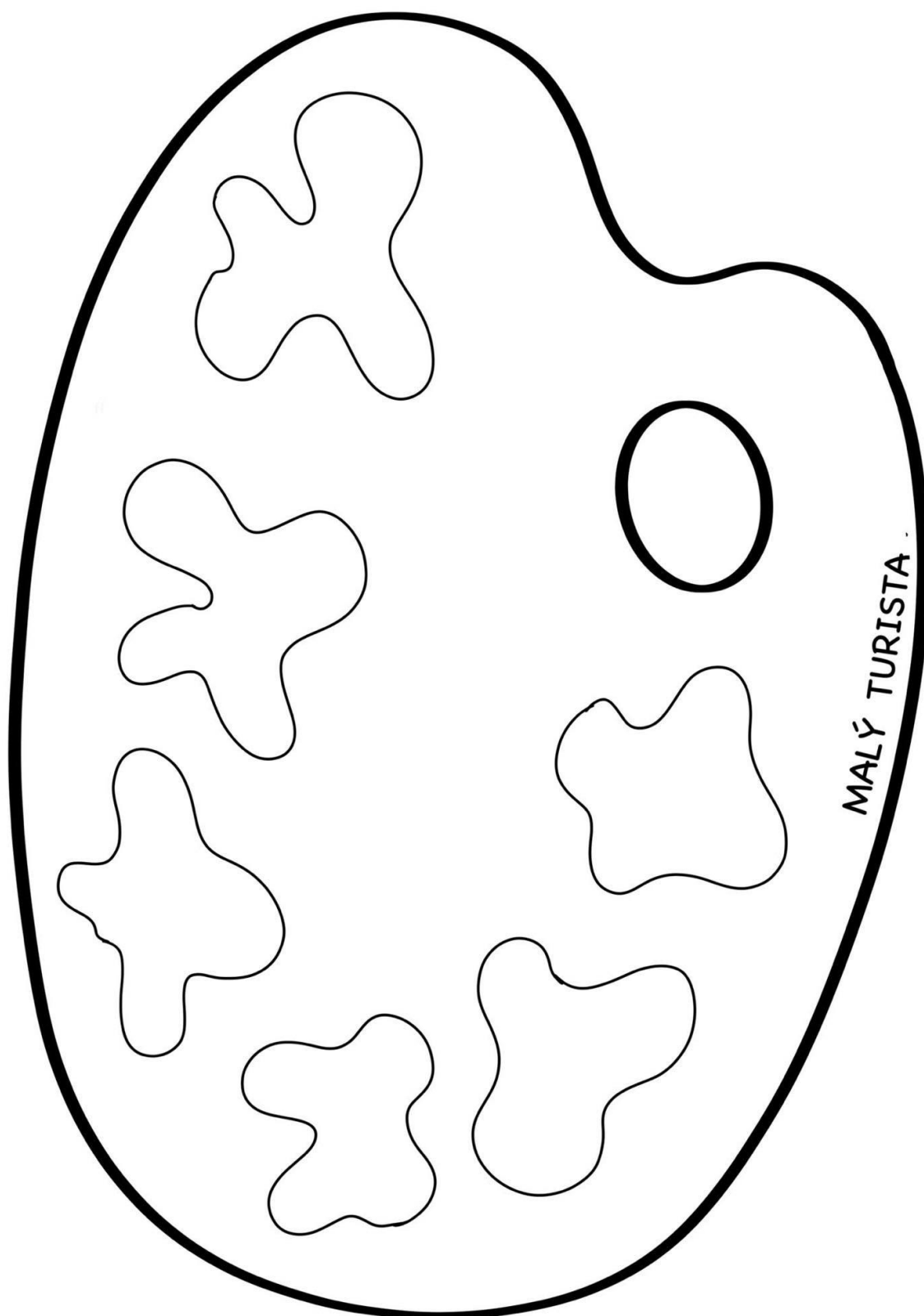
KOZÁK BŘEZOVÝ

Obrázek 8 - Materiál k aktivitě "poznáš co je to za houbu?" (3. lekce)

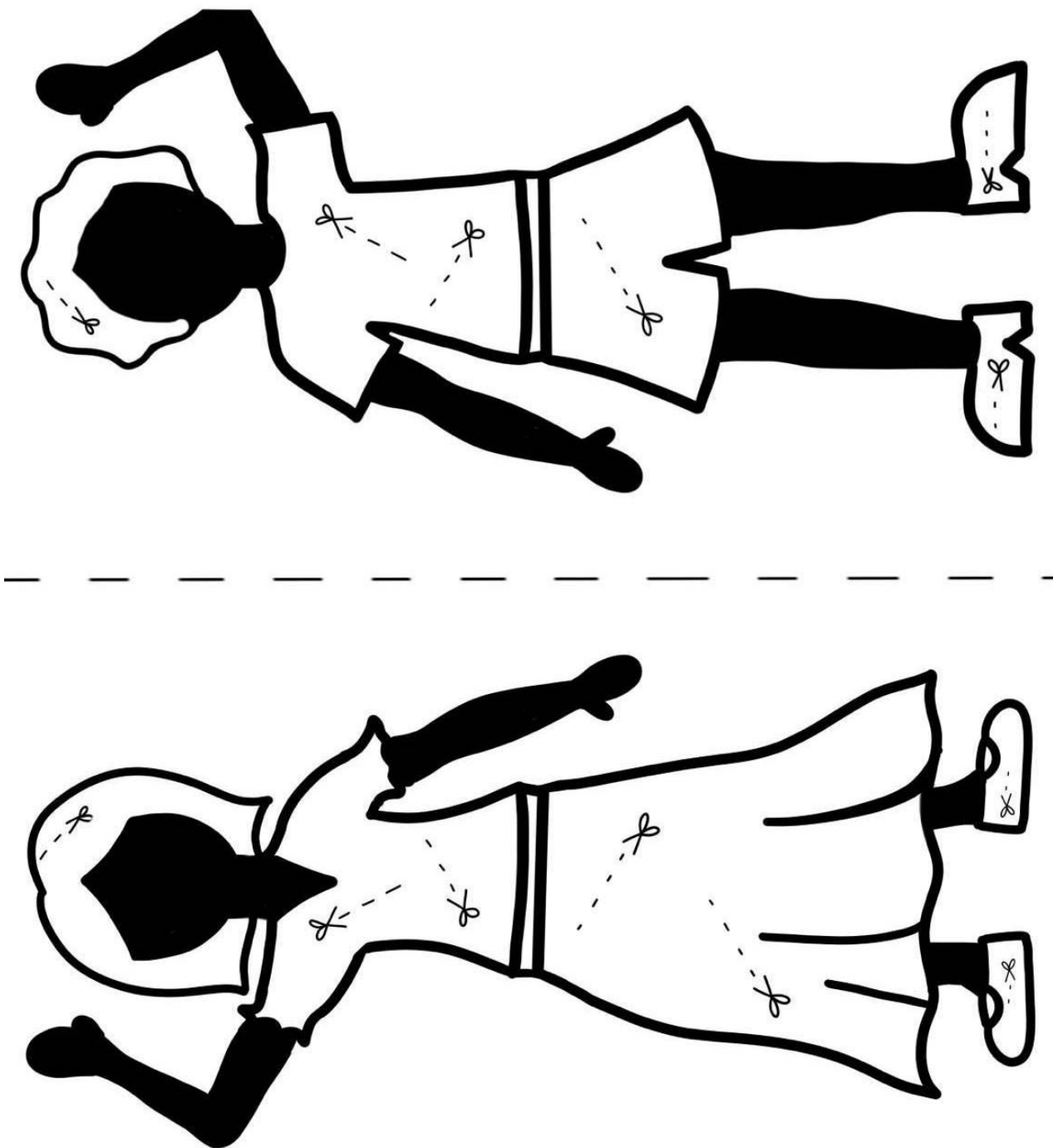
NARATIVNÍ PANTOMIMA - Výlet do lesa

„Představte si, že je krásný letní den a vy se jdete projet na kolo. Zabalíte si svačinu, pití, obléknete se a vyrážíte. Jedete po silnici, odbočujete na lesní cestu a jedete rozkvetlým a krásně zeleným lesem. Ptáci zpívají, sluníčko svítí a vy jedete dál a dál... Trošku zpomalíte a po pravé straně si všimnete veverka, která právě leze na strom, proto přibrzdíte. Ale ne! Lekla se vás a schovala se do koruny stromu. Snažíte se ji zahlédnout, rozhlížíte se doprava, doleva, ale už je pryč... Nasednete na kolo a rozjedete se dál po lesní cestě. Po chvilce šlapání zastavíte a na lesní mýtině si odpočínáte. Lehnete si do měkké trávy ve stínu stromu a začínáte jíst svačinu, když v tom si všimnete krásné jabloně. A jelikož máte ještě pořád hlad, vyskočíte, a rozběhnete se směrem k jabloni. To je krása... Tolik červených jablek jste neviděli ani v obchodě! Rozhlédnete se a zjišťujete, zda jabloň někomu nepatří. Nikde nikdo, ani člověk ani dům. Proto natáhnete ruku, vyskočíte a jedno jablíčko utrhnete. Nemůžete se dočkat, až si jablíčko omyjete a sníte... Ted' si však představte jinou situaci. Je taktéž teplý letní den, avšak je vážně obrovské horko. Sedíte na gauči, otíráte si pot z čele a nemáte co na práci. Proto se rozhodnete vyrazit ven na kolo. Vezmete si pití, obléknete se a vyrážíte. Jedete po silnici, odbočujete na lesní cestu a jedete na vaše oblíbené místo a to lesní mýtinu, v jejíž blízkosti býval i malý potůček, u kterého byste se mohli zchladit. Jedete lesem, který býval jiný, živější, barevnější... Nyní je polovina stromů vykácená a po zpěvu ptáků či lesní zvěři zde není ani památka. Trošku posmutníte ze vzpomínek na krásně zelený les, a proto se chytnete pevně řídítek a zrychlíte... Šlapete, šlapete a najednou před vámi vidíte tmavou hromadu... Z dálky nepoznáte, o co jde. Že by zvíře? Ne. Že by kopec hlíny? Ne. Ale je to dost velké na to, abyste museli sesednout z kola a podívat se, zda se to dá objet. Zastavíte kousek předtím, sesednete z kola a jdete se podívat blíže. Aha... Už je vám to jasné. Hromada odpadků je to! Fuj. Nejen, že vůbec díky horku nevoní... Ale také vám překáží v cestě. Co ted'? Vy potřebujete jet dál, ale nechcete tady ty odpadku nechat... No samy je neodvezete a bůh ví, co všechno se v hromadě a za ní ještě skrývá... Proto se smutně vracíte ke svému kolu, otáčíte se a jedete domů. Po cestě si začínáte všimnout, jak je vlastně celý les špinavý... V té rychlosti jste to ani nezaregistrovali, ale nyní otočíte hlavu doprava a tam je igelitová taška, velké papírové krabice a dvě skleněné lahve, otočíte hlavu doleva a tam je naopak něčí stará, očividně i roztrhaná bunda a několik posmrkaných kapesníků... Z toho pohledu vás přejde chuť na celou svačinu. Je vám nyní zle z toho, jak se někteří lidé neumí k přírodě chovat, a proto jedete smutní domů. Pomalu šlapete a koukáte na cestu, abyste ještě o něco ostrého nepíchli duši u kola a vlastně se ani těm zvířátkům nedivíte, vy v takovém lese být také nechcete.

Obrázek 9 - Autorský text k narativní pantomimě (motivace 4. lekce)

Obrázek 10 - paleta k aktivitě Příroda maluje (materiál A k 5. lekci)

Obrázek 11 - šablony aktivitě Příroda maluje (materiál B k 5. lekci)

TVORBA PUTOVNÍCH KAMÍNKŮ

- **ZAKROUŽKUJ, CO VŠECHNO JE K TVOŘENÍ POTŘEBA:**

papíry	fixy na papír	fixační sprej	tužka
kamínky ze zahrady sousedů	štetce	vodovky	
propiska	kamínky z hobby marketu	fixy na keramiku	
akrylové barvy	odmašťovací přípravek	hadřík	podložka

- **POSTUP:**

1. Kup v obchodě či nasbírej v přírodě vhodné kamínky - ideálně ploché a hladké.
2. Doma je očisti a odmastí, pomocí odmašťovače a hadříku.
3. Nech je pořádně uschnout a zatím si vymyslit námět na zdobení.
4. Připrav si všechny zbylé pomůcky - fixy / štetce, akrylové barvy, vodu, kelímek, podložku. Vše si připrav na pracovní plochu.
5. Pomocí fix či barev ozdob kamínek podle své fantazie. Můžeš se inspirovat přírodou, tím, co máš rád nebo také tvarem, který kamínek má.
6. Na zadní stranu napiš své PSČ (= poštovní směrovací číslo).
7. Po dozdobení celý kamínek zafixuj pomocí spreje a nechej ho pořádně uschnout.
8. Nakonec vyraz na procházku a na viditelné a veřejné místo kamínek polož. Nálezce z něj určitě bude mít velkou radost a kamínek poputuje dál.

Nezapomeň se však také pořádně rozhlížet, třeba to budeš ty, kdo nějaký kamínek na dalším výletě najde! :)

- **Kam kamínky POKLÁDÁME?**

-
-
-

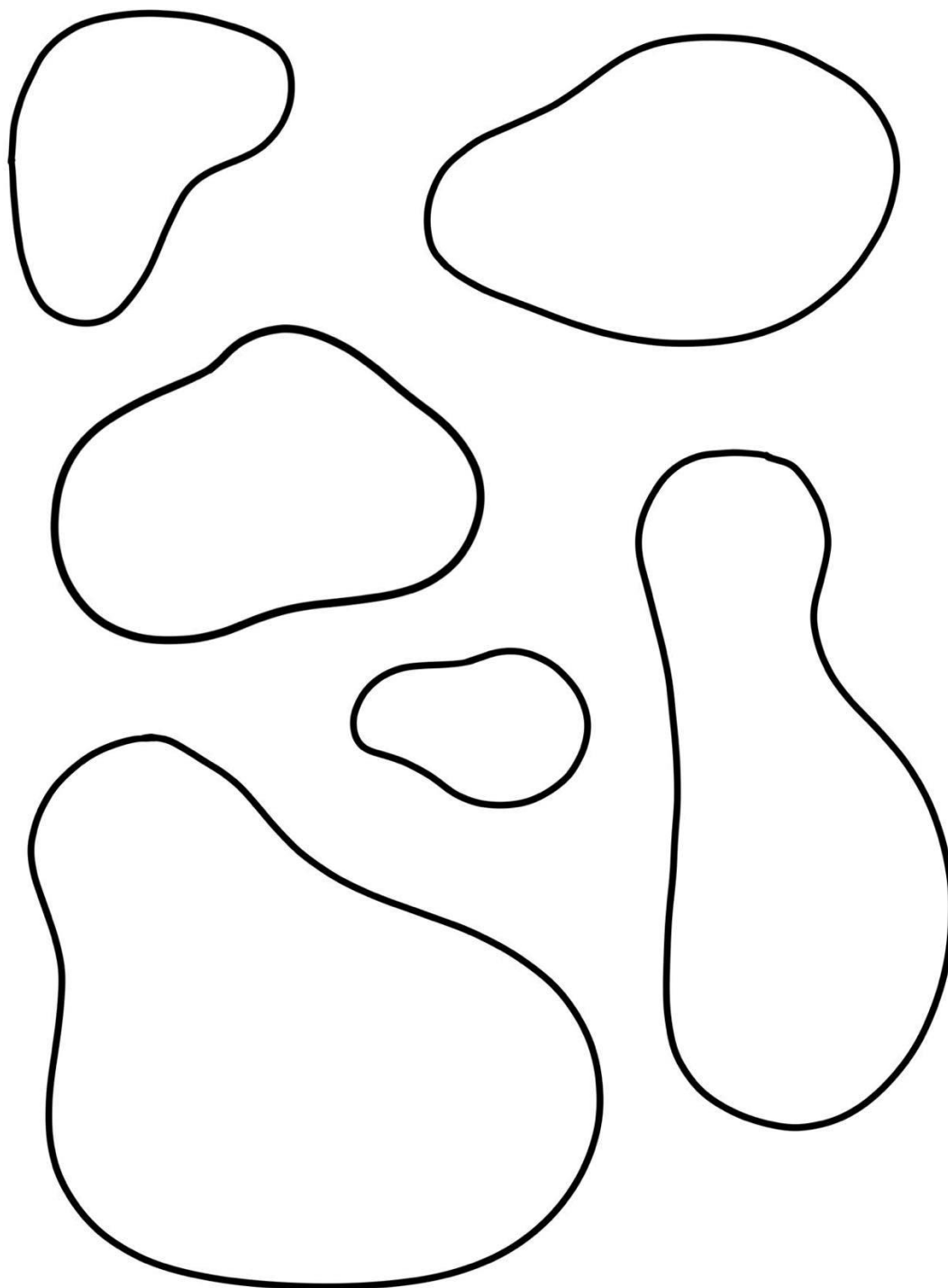
- **Kam se kamínky NEPOKLÁDAJÍ?**

-
-
-

Obrázek 12 - Pracovní list k aktivitě "představení putovních kamínek" (materiál A k 6. lekci)

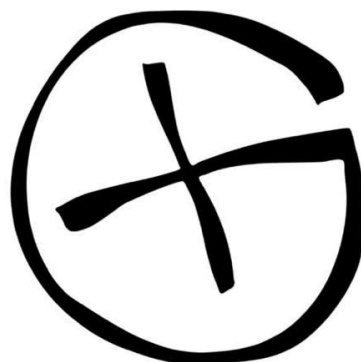
PAPÍROVÉ KAMÍNKY

Dokážeš je všechny ozdobit?

Obrázek 13 - Pracovní list k aktivitě "představení putovních kamínků" (materiál B k 6. lekci)

Geocaching – obrázky

Obrázek 14 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál A k 7. lekci)

Geocaching - pojmy

GEOCACHING.COM/PLAY

HLEDÁNÍ KEŠEK

LOGBOOK

KEŠKA / KEŠ

GEOCACHE

2 : 2 1,5 : 3

GPS

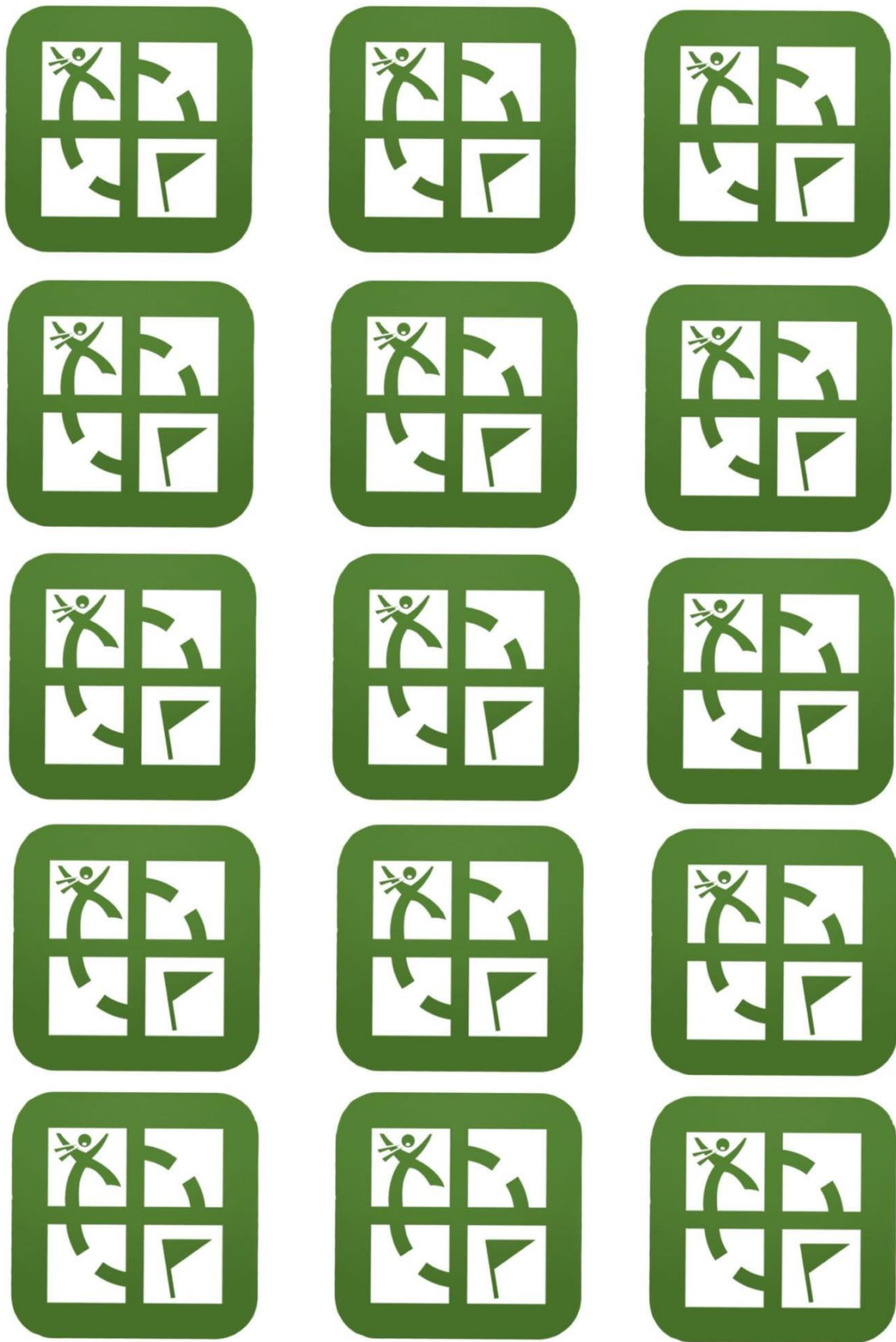
KAČEŘI a MUDLOVÉ

MULTI-KEŠ

MYSTERKA

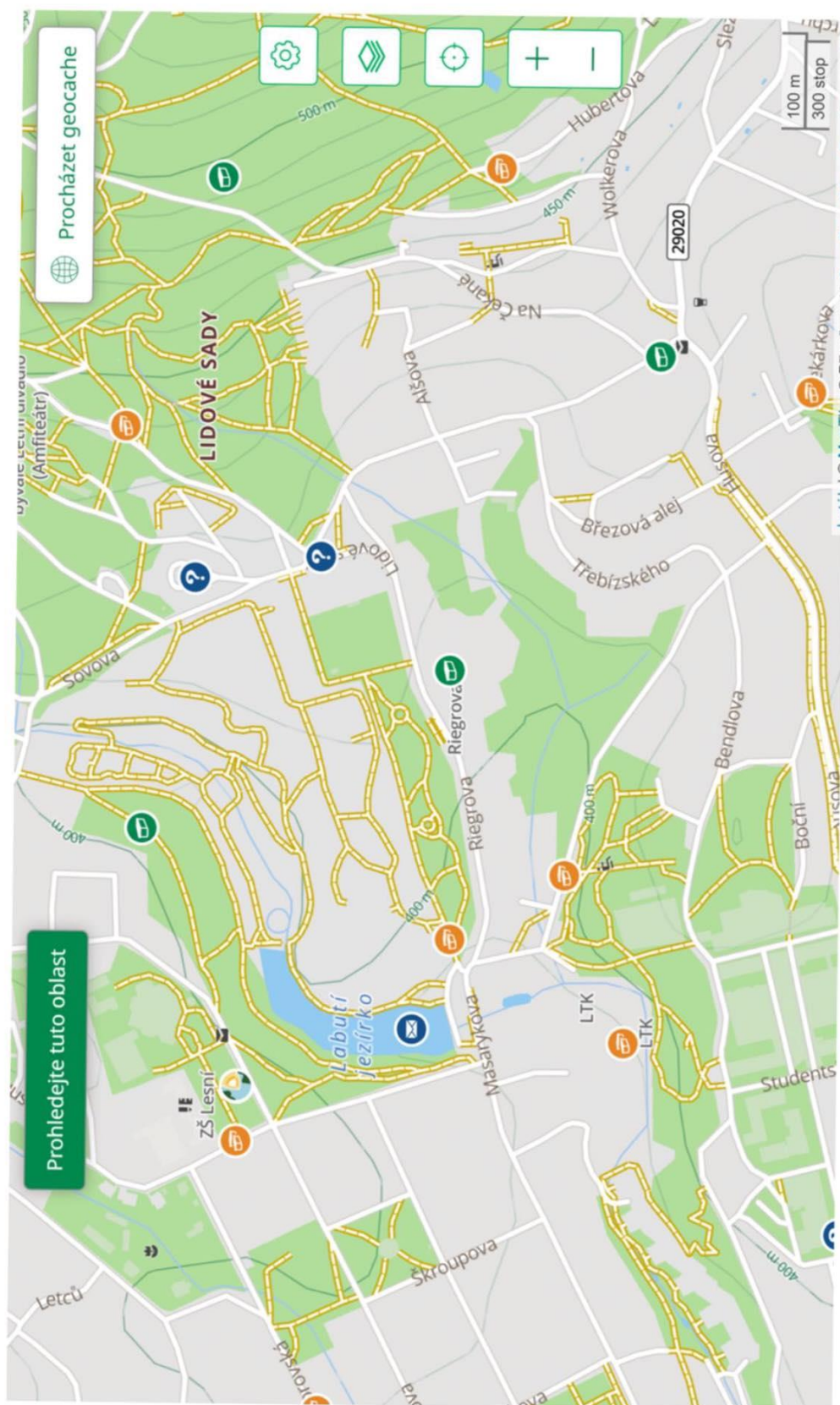
BUBÁKOVKA

Obrázek 15 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál B k 7. lekci)

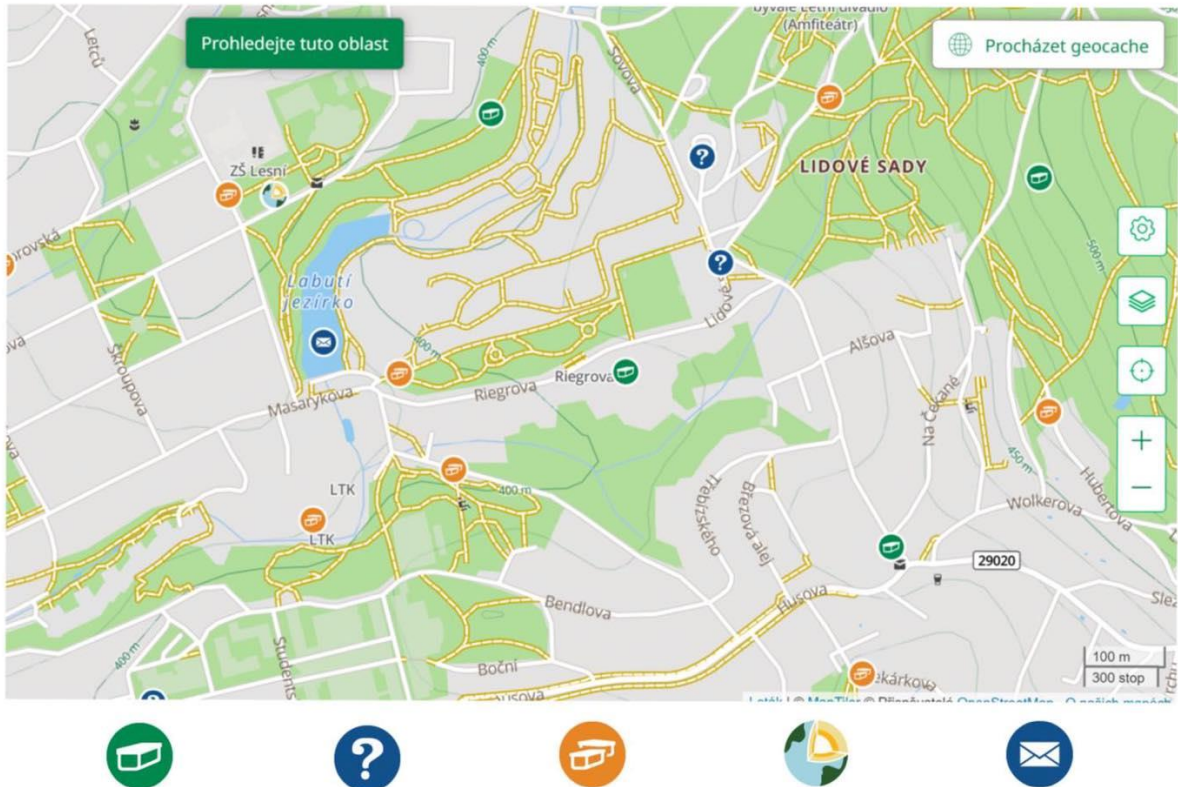
Obrázek 16 - Materiál k aktivitě "co je vlastně geocaching?" (materiál C k 7. lekci)

POZNÁTE JAKÉ DRUHY KEŠÍ SE SKRÝVAJÍ VE VAŠEM OKOLÍ?

Obrázek 17 - Pracovní list k aktivitě "Hledání kešek v okolí DDM" (materiál D k 7. lekci)

POJMENUJTE OKOLNÍ KEŠKY A TU NEBLIŽŠÍ ZKUSTE OBJEVIT!

Krouzkovka

A cache by kluci@holky.ddm [Message this owner](#) Hidden : 9/7/2010

[Additional Hints \(Decrypt\)](#)

Difficulty: ★☆☆☆☆
Terrain: ★☆☆☆☆

Size: (regular)

 118 Favorites

imnqh

N 50° 46.575 E 015° 04.795
UTM: 33U E 505634 N 5624946

In Liberecký kraj, Czechia

Geocache Description:

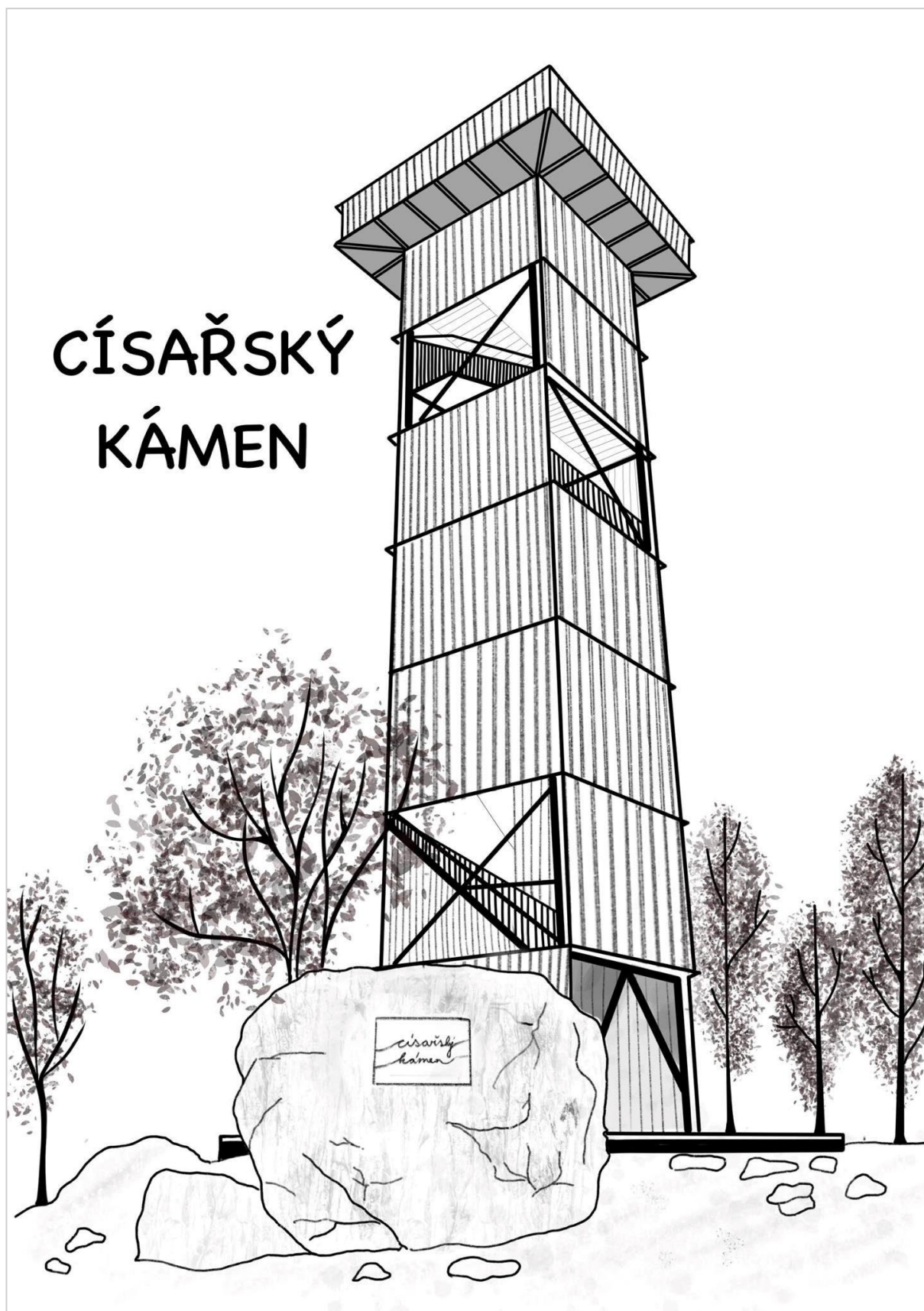
Krouzkovka

Keska je nasi vubec prvnj zalozenou. Nas krouzek vznikl v polovine skolního roku 2010/2011 na DDM Vetrnik. Postupne jsme se naucili jak spravne kesovat a nakonec jsme se rozhodli zalozit svou vlastní cache, kterou chceme venovat domecku za to, ze nam poskytl zazenj a zabavu. Snažíme se v keskach veci nejen vymenovat, ale trochu je i vylepsovat a proto vzdy vlozime jeste neco navic.

Decryption Key
A|B|C|D|E|F|G|H|I|J|K|L|M

N|O|P|Q|R|S|T|U|V|W|X|Y|Z

Obrázek 18 - Pracovní list k aktivitě "Doplňení deniků o nové poznatky" (materiál E k 7. lekcj)

Obrázek 19 - omalovánka Císařského kamene (materiál A ke 2. výletu Malého turisty)

NAJDETE TUTO KEŠKU?

Císařský kámen

A cache by [Myšák MIA](#) Message this owner Hidden : 9/27/2019

Difficulty:
Terrain:

Size: (small)

 33 Favorites

N 50° 42.795 E 015° 06.264
UTM: 33U E 507370 N 5617943

In Liberecký kraj, Czechia

Additional Hints (Decrypt)

Qbyr an máxynqh ebmuyrqał. Raretvgnx
zntargvpxá.
(Arwrmqv nhgrz cbq ebmuyrqał, arxqb
gnz cbfiyá cbyvppv.)

Avrqre / An qóy / Qbja

Decryption Key

A|B|C|D|E|F|G|H|I|J|K|L|M

N|O|P|Q|R|S|T|U|V|W|X|Y|Z

(letter above equals below, and vice versa)

Additional Waypoints

	Prefix	Lookup	Name	Coordinate
	 P1	P1	U silnice (Parking Area)	N 50° 42.645 E 015° 06.489
	Note:			
	 P2	P2	Vyhrazené parkoviště pro návštěvníky rozhledny (Parking Area)	N 50° 42.654 E 015° 06.710
	Note:			

Prostor pro vyluštění hádanky:

Qbyr an máxynqh ebmuyrqał. Raretvgnx
zntargvpxá.
(Arwrmqv nhgrz cbq ebmuyrqał, arxqb
gnz cbfiyá cbyvppv.)

A|B|C|D|E|F|G|H|I|J|K|L|M

N|O|P|Q|R|S|T|U|V|W|X|Y|Z

=

Obrázek 20 - Pracovní list k aktivitě "hledání keše v okolí rozhledny" (materiál B ke 2. výletu Malého turisty)

MALÝ TURISTA

kroužek pro žáky 3. - 6. třídy

KDY? každý čtvrtek od 14:00 - 15:30

CO NABÍZÍME?

- plno zábavy a podpora pozitivního vztahu k přírodě
- představení turistiky a dalších volnočasových aktivit (geocaching, putovní kamínky atd.)
- tvorbu vlastního deníku pro zaznamenávání všech důležitých informací a zážitků z činností a výletů

CENA: 350 Kč/pololetí

PŘIHLÁŠKY:

- pro více informací volejte na č. **728 813 302**
- přihlášky podávejte v ředitelně do **30. 9.**

Těšíme se na Vás!

M. Lopraisová

název kroužku	SS	třída	den	hod.	délka trvání (min)	organizátor/ učitel	Kč/ pol.	garance/ pololetí	přihlášení
Příprava na př. zk. z ČJ	270	9.	st	12:45–13:30	45	ZŠ (Sluková)	750/8 měs.	24 lekcí	Přihláška
Příprava na př. zk. z MA	260	9.	po	12:45–13:30	45	ZŠ (Jošt)	750/8 měs.	24 lekcí	Přihláška
Španělský jazyk	250	6.-9.	čt	15:15–16:00	45	ZŠ (Kocián)	500	15 lekcí	Přihláška
Keramika		1.–2.	čt	15:15–16:45	90 (sudý týden)	ZŠ (Kneysová)	1100	8 lekcí	Přihláška
Keramika		od 3.	čt	15:15–16:45	90 (lichý týden)	ZŠ (Kneysová)	1250	8 lekcí	Přihláška
Výroba šperků pokročilí		1.–7.	po	13:00–14:15	75 (sudý týden)	ZŠ (Čížková)	1200	8 lekcí	Přihláška
Výroba šperků začátečníci		1.–7.	po	14:15–15:30	75 (lichý týden)	ZŠ (Čížková)	1200	8 lekcí	Přihláška
Vaření	240	1.–5.	út	13:00–15:00	120 (sudý týden)	ZŠ (Pactová)	500	8 lekcí	Přihlašování ukončeno
Výtvarný kroužek	230	1.–5.	st	13:00–14:00	60 (sudý týden)	ZŠ (Pactová)	850	8 lekcí	Přihláška
Malý turista	220	4.–5.	čt	14:00–15:30	90	ZŠ (Lopraisová)	350	15 lekcí	Přihláška
Zobcová flétna	210	2.–3.	po	13:00–13:45	45	ZŠ (Zimová)	500	15 lekcí	Přihláška
Obratnost a gymnastika	200	1.–5.	po	15:00–16:00	60	TJ Harcov	500	15 lekcí	Přihláška
Basketbal	---	1.–5.	čt	15:00–16:00	60	BA Lynx	800	15 lekcí	Přihláška
Kroužky organizace Musictime - přehled a přihlašování na jejich stránkách									WWW
Kroužek vědeckých pokusů	---	1.–5.	čt		60	Veselá věda	1490	14 lekcí	Přihláška

Obrázek 22 - výstřížek z webu ZŠ Na Výběžku - přehled nabídky zájmových kroužků pro školní rok 2022/23

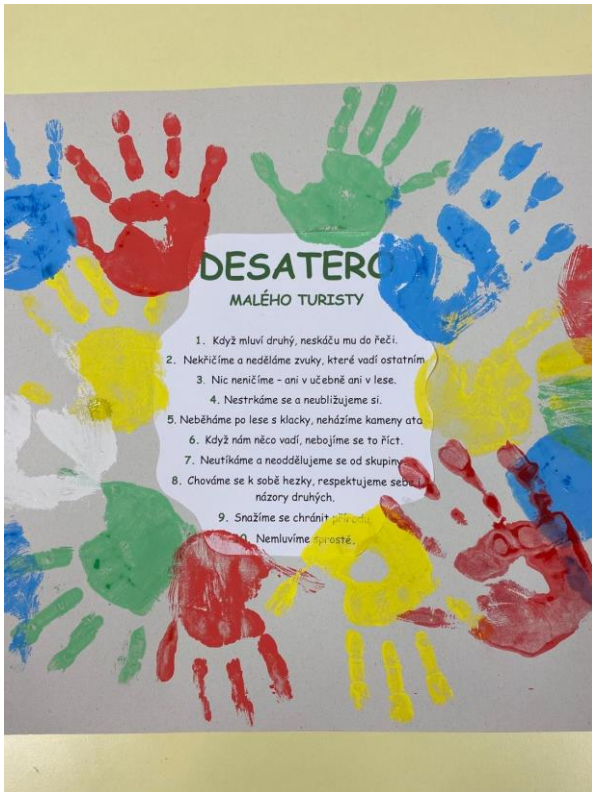
Malý turista

Kroužek Malý turista dětem zábavnou formou představí základy turistiky společně s volnočasovými aktivitami, které ji skvěle doplňují (geocaching, tvorba putovních kamínek, scrapbooking atd.).

V průběhu programu si děti vytvoří vlastní deník "Malého turistu", do kterého si budou zaznamenávat své zážitky a reflexe z připravených aktivit, ale také všechny užitečné informace (nejen) z oblasti pobytu v přírodě. Součástí programu jsou také dobrovolné víkendové výlety, během kterých si zahrajeme spoustu her, blíže prozkoumáme krásy naší přírody či vybrané rozhledny v našem okolí, které budou vždy cílem našich výletů.

Kroužek je primárně určen pro žáky 4. a 5. třídy ZŠ a je realizován pod záštitou Technické Univerzity v Liberci.

Obrázek 23 - výstřížek z webu ZŠ Na Výběžku, podrobný popis kroužku Malého turistu (září 2022)

Obrázek 25 - desatero Malého turisty
(DDM Větrník Liberec, 4. 10. 2022)

Obrázek 24 - práce na úvodní straně deníku Malého turisty
(DDM Větrník Liberec, 4. 10. 2022)

Obrázek 27 - hledání schovaných značek v parku
(park v Lidových sadech, 11. 10. 2022)

Obrázek 26 - skupinová práce s mapou
(park v Lidových sadech, 11. 10. 2022)

Obrázek 31 - orientace a práce mapou
(Lidové sady, 11. 10. 2022)

Obrázek 29 - orientace v lese pomocí turistických značek
(les v okolí Liberecké výšiny, 16. 10. 2022)

Obrázek 28 – začátek výletu směr Liberecká výšina
(Lidové sady, 16. 10. 2022)

Obrázek 30 – společná fotografie u cíle
(rozhledna Liberecká výšina 16. 10. 2022)

Obrázek 33 - hledání skládaček hub ve dvojicích
(zahrada DDM Větrník Liberec, 18. 10. 2022)

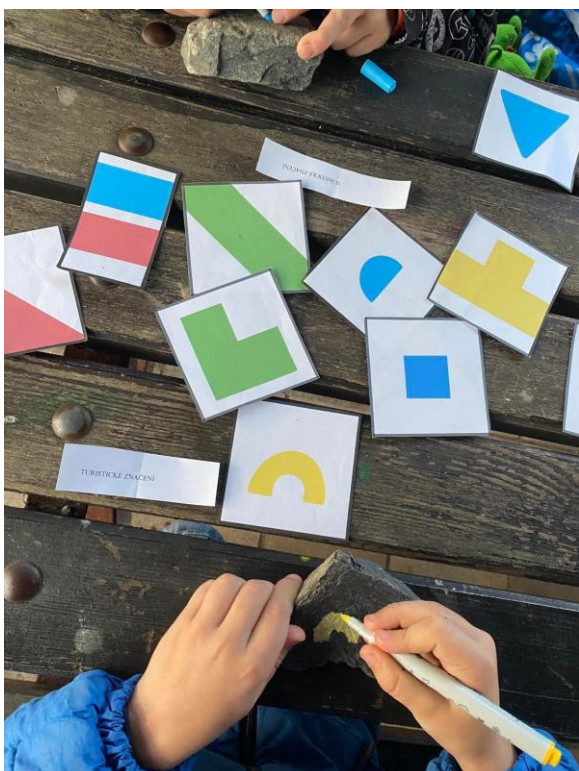
Obrázek 32 - skládání obrázků hub
(zahrada DDM Větrník Liberec, 18. 10. 2022)

Obrázek 34 - studijní kresba hub do deníku Malého turisty
(učebna DDM Větrník Liberec, 18. 10. 2022)

Obrázek 35 - sběr odpadků na vycházce k Lesnímu koupališti
(25. 10. 2022, lesy poblíž Lesního koupaliště Liberec)

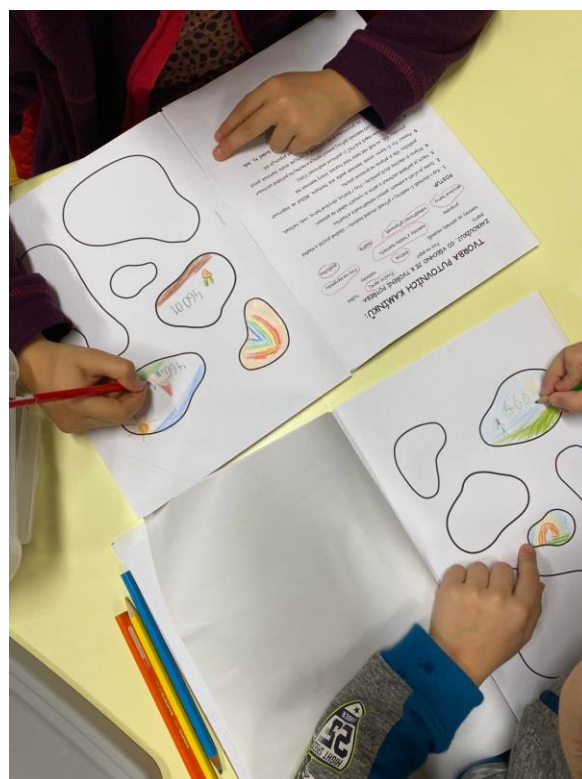
Obrázek 38 - malba na kamínky podle zadání - turistické značky (zahradka DDM Větrník Liberec, 8. 11. 2022)

Obrázek 37 - hotové putovní kamínky z 6. lekce (zahradka DDM Větrník Liberec, 8. 11. 2022)

Obrázek 39 - hotové putovní kamínky z 6. lekce, detail (zahradka DDM Větrník Liberec, 8. 11. 2022)

Obrázek 36 – práce na pracovních listech z 6. lekce (učebna DDM Větrník Liberec, 8. 11. 2022)

Obrázek 43 - aktivita představení geocachingu
(park v Lidových sadech, 15. 11. 2022)

Obrázek 42 - nalezení a zkoumání keše "Kroužkovka"
(parkoviště DDM Větrník Liberec, 15. 11. 2022)

Obrázek 40 - cesta na vrchol rozhledny Císařský kámen
(rozhledna Císařský kámen, Liberec, 20. 11. 2022)

Obrázek 41 - trénink orientace v mapě
(les poblíž rozhledny Císařská kámen, Liberec, 20. 11. 2022)

Obrázek 46 - položení jednoho z putovních kamínek
(rozhledna Císařský kámen, 20. 11. 2022)

Obrázek 45 – stavitelská soutěž
(rozhledna Císařský kámen, 20. 11. 2022)

Obrázek 44 – reflexe výletu s mapou a získání odměn do deníku
(učebna DDM Větrník, Liberec, 22. 11. 2022)

Obrázek 47 – scrapbooking na téma výlet na Císařský kámen
(učebna DDM Větrník, Liberec, 22. 11. 2022)